

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА
БІЗНЕС – АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

**«ARTIFEX» University of Bucharest
(Romania)**

**Факультет
Економіки та бізнес
- адміністрування**

**Кафедра
Фінансів, обліку
та оподаткування**

**Матеріали
XIV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЯ «ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ: ТЕОРІЯ
І ПРАКТИКА»**

**Київ,
23 листопада 2023 р**

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL AVIATION UNIVERSITY
FACULTY OF ECONOMY AND BUSINESS ADMINISTRATION
DEPARTMENT OF FINANCE, ACCOUNTING AND TAXATION**

**«ARTIFEX» University of Bucharest
(Romania)**

**Faculty
Economics and
business
administration**

**Chair
Finance,
accounting and
taxation**

**COLLECTION OF MATERIALS
INTERNATIONAL SCIENTIFICALLY-PRACTICAL CONFERENCE
«FINANCE, ACCOUNTING AND TAXATION: THEORY AND
PRACTICE»**

Kyiv,
November 23, 2023

УДК 336: 378.091.12:005.745 (100)(082)
F 591

Proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Finance, accounting and taxation: theory and practice». – K. National Aviation University, 2023. – 174 p.

Матеріали науково-практичної конференції містять короткий зміст доповідей науково-дослідних робіт теоретичного, методологічного та прикладного характеру щодо розвитку економічного та бізнесового середовища.

Розраховані на широке коло фахівців, здобувачів вищої освіти, аспірантів та викладачів.

Головний редактор:

Світлана Петровська, кандидат економічних наук, доцент, в.о. декана факультету економіки та бізнес - адміністрування;

Заступник головного редактора:

Тетяна Косова, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування;

Члени редакційної колегії:

Надія Антипенко, доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Національний авіаційний університет;

Інна Афанас'єва кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Національний авіаційний університет;

Ніна Овсюк доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Національний авіаційний університет;

Олена Рибак, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Національний авіаційний університет.

Матеріали публікуються у авторській редакції, мовою оригіналу. Автори несуть відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів.

© Національний авіаційний університет, 2023

СЕКЦІЯ 1 ОБЛІК, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

- Голова секції** **Тетяна Косова**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування;
Tetiana Kosova, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation;
- Заступник голови секції** **Олена Рибак**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування Національного авіаційного університету;
Olena Rybak, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation of the National Aviation University.

УДК 657

Clobanu Ghenadie,
Doctor of economics, Senior researcher incsmpps,
ARTIFEX University of Bucharest (Romania)

Ovsiuk Nina,
Doctor of economics, Professor,
Professor at the Department of finance, accounting and taxation
National Aviation University

Diana Rudenko
Master student
National Aviation University

ANDRAGOGICS OF ACCOUNTING

Abstract. The accounting andragogics is defined as a system aimed at improving the effectiveness of adult education in the field of accounting, taking into account their individual needs, prior knowledge and work experience. Using this approach, teachers can create curricula that actively involve students in the learning process, taking into account their individual characteristics.

Key words: Andragogic, adult learning, accounting, education, andragogics principles.

The basis of the andragogic is methodological knowledge, psychological and pedagogical knowledge about an adult, general cultural knowledge and skills, theoretical and technological knowledge of active methods and forms of adult learning, methodological knowledge, practical and technological knowledge and organizational skills, design knowledge and skills [2].

One of the classics of adult education, American teacher E. Lindeman, at the stage of the birth of the doctrine said: "This is new the beginning is called adult education, not because it is intended for adults, but because its horizons determine adult life, maturity." [1]

The development of an understanding of the term "andragology" and a new approach to adult learning as self-directed learning contributed to the work of American theorist and practitioner Malcolm Noulz [3].

The word “andragogy” comes from the Greek words “andros” (ander) – man and “agogos” (agogos) – leader.

Andragogika is defined as the theory and practice of adult education.

In the context of accounting, this means an approach to the preparation and development of accountants that takes into account the characteristics and needs of adult students.

The basic principles of accounting andragogics may include:

Autonomy: Mature students have a greater need for autonomy and the definition of their own learning goals.

Experience: Adults learn more effectively when new knowledge and skills are linked to their own experiences.

Andragogika, thus, makes it possible to use the practical application of theoretical concepts related to accounting.

Professional orientation: Training is aimed at solving specific problems and problems that arise in the work of the accountant.

Courses can be focused on solving practical problems in accounting and finance.

Cooperation: Cooperation between teachers and students in Andragogika is very important.

It is important to promote the exchange of experience and knowledge between those involved in the educational process.

Result orientation: Adult students are often taught to achieve specific results and goals. Therefore, it is important from the very beginning to determine the goals and expected learning outcomes.

The reverse accounting approach can contribute to more effective and focused learning for mature students who already have some experience and knowledge in accounting.

Conclusions. Thus, the andragogics of accounting is a modern approach to training aimed at effective professional development of specialists in this field, providing them with the opportunity to develop in the context of their own experience and professional goals.

It is an approach to the training and development of specialists in the field of accounting, which focuses on the unique features of adult students. This approach is based on autonomy, experience, task-oriented, collaboration and result-oriented approach as key learning principles.

Key aspects of accounting andragogics include creating an open and supportive environment for self-learning, using practical examples and tasks aimed at solving real-world problems in accounting, as well as actively participating students in decision-making and exchange experiences.

LIST OF SOURCES USED

1. Lindeman E. The meaning of adult education. New York: Harvest House, 1926. 222 p.
2. Lukianova, L. B. Professional activity of teachers-andragogov (foreign experience). *Comparative professional Pedagogy*, 2014. №. 4 (3). C. 119–123.
3. Ogienko O.I. Formation of the teacher's anthragological competence: Foreign experience. *Education in Sumy region*. 2017. № 2. C. 14-18

УДК 657.6

Акімова Н. С.

к.е.н., професор,

професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Державний біотехнологічний університет

Янчева Л. М.

к.е.н., професор,

професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Державний біотехнологічний університет

МЕТОДИ РЕАГУВАННЯ НА РИЗИК І ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Анотація. Розроблено критерії вибору методів реагування на ризик на основі проведеної оцінки рівня ризику та запропоновано практичний підхід до оцінки ефективності управління ризиками під час проведення внутрішнього аудиту. Це дозволяє загалом оцінити ефективність реалізації розробленої концепції ризик-орієнтованого внутрішнього аудиту.

Ключові слова: ризик, управління ризиками, ризик-орієнтований внутрішній аудит, ефективність внутрішнього аудиту.

Для прийняття зважених та вірних рішень в умовах невизначеності дуже важливо розробити на підприємствах політику з управління ризиками. Головна мета управління ризиками полягає у сталому зростанні підприємства, зменшенні витрат, вигідному вкладенні капіталу та отриманні найбільшого прибутку [1, с. 242].

Відповідно до концепції ризик-орієнтованого внутрішнього аудиту вибір методів реагування на ризик здійснюється на основі результатів проведення якісної та кількісної оцінки ризиків. Проведення якісної та кількісної оцінки ризиків внутрішнього аудиту є дуже складним, але вирішуваним завданням. Визначення методу реагування на ризик пропонується здійснювати за допомогою використання розробленої матриці вибору методів управління ризиками, яка включає різні комбінації значень суттєвості та ймовірності ризиків, на основі чого і пропонується здійснювати вибір того чи іншого методу управління (табл. 1).

Визначення складу контрольних заходів проводиться після проведення вибору методу (комбінації методів) управління ризиками та визначення об'єкта впливу на ризик (джерело ризику або ризикова подія). З урахуванням певного типу та природи виникнення ризику розробляються конкретні заходи (фінансові, маркетингові, юридичні тощо) щодо мінімізації (усунення) чи оптимізації ризику.

Для розробки контрольних заходів використовуються такі дані, отримані під час виконання робіт:

- перелік ризиків;
- джерела виникнення ризиків;
- дані щодо ранжирування найбільш значущих ризиків;

- кількісні значення суттєвості ризику;
- кількісні значення ймовірності настання ризикових подій.

Таблиця 1

Матриця вибору методу реагування на ризик (приклад)

Методи управління ризиками	Ступінь суттєвості ризику	Ймовірність настання ризику
Зниження ризику	максимальна	висока або близька до 100%
Зниження можливої шкоди	значна	низька або близька до нуля
Зниження ймовірності виникнення ризику	незначна	висока або близька до 100%
Диференціація ризику	середня або значна	середня або висока
Прийняття ризику		
Прийняття ризику без фінансування	незначна	близька до нуля
Самострахування ризику, в т.ч.:	мінімальна	низька
- покриття збитку з грошових оборотних коштів	незначна або	середня
- покриття збитку із резервів	середня	низька
Залучення зовнішніх джерел	значна	низька
Передача ризику		
Отримання фінансових гарантій	значна	середня або висока
Аутсорсинг ризику	середня або значна	висока
Страховання ризику	середня	висока або близька до 100%
	значна	середня

Важливим завданням є розробка методології оцінки ефективності внутрішнього аудиту, зокрема оцінки ефективності управління ризиками внутрішнього аудиту. Керівництво підприємства має затвердити перелік контрольних заходів щодо управління ризиками внутрішнього аудиту та план їх реалізації.

Загальна оцінка ефективності застосування (впровадження) програми управління ризиками загалом виконується виходячи із сумарних значень кількісних характеристик ризикових наслідків до та після виконання контрольних заходів.

Показники вихідних значень (значень до) розраховуються після діагностики бізнес-процесів та проведення кількісної оцінки ризиків. Показники підсумкових значень (значень після) визначаються в ході прогностного аналізу та оцінки можливого ефекту від застосування контрольних заходів (прогнозна величина), які виконуються із залученням експертів компанії або на підставі фактичних даних про величину отриманої сумарної шкоди (фактична величина).

Загалом визначення показника ефективності програми управління ризиками (окремого ризику або групи ризиків) можна провести з використанням формули:

$$EP = (BZ_1 - BZ_2) - B \quad (1)$$

де EP – кількісний (вартісний) показник ефективності програми управління ризиками (у грошових одиницях);

BZ_1 – розрахований можливий збиток (початкове значення) до застосування контрольних заходів (у грошових одиницях);

BZ_2 – прогнозна чи фактична величина збитків (підсумкове значення) після впровадження контрольних заходів (у грошових одиницях);

B – вартість витрат на розробку та впровадження контрольних заходів щодо управління ризиками (у грошових одиницях).

Як правило, якщо показник EP більший за нуль, то застосовані контрольні заходи для зниження ризику (групи ризиків) виправдані.

Якщо ж EP виявляється негативним, це фактично означає, що заходи щодо зниження ризику (групи ризиків), хоч і дозволяють знизити можливий збиток, але не можуть бути виправдані через порівняно високі витрати на їх реалізацію.

Цю формулу внутрішній аудит може застосовувати з метою оцінки ефективності своєї роботи з конкретним об'єктом, проводячи таку оцінку з урахуванням управління своїми ризиками. В якості показника BZ_1 , в даному випадку виступатиме сума збитків для компанії, виявлена при первинній перевірці об'єкта, в якості показника BZ_2 прийматиметься сума шкоди, встановлена при повторних перевірках (за умови, якщо збиток (BZ_1) відшкодований винними особами), а в якості показника C будуть прийматися витрати, пов'язані з перевіркою внутрішнім аудитом об'єкта (заробітна плата внутрішніх аудиторів, проведення перевірки, підготовки звіту, проведення контролю за усуненням порушень, витрати на відрядження тощо), а також витрати на управління своїми ризиками під час роботи з цим об'єктом (заробітна плата співробітників компанії, які займаються розробкою та впровадженням конкретних контрольних заходів). Позитивне значення показника EP має свідчити про ефективну роботу внутрішнього аудитора, зокрема попереджувального характеру.

Висновки. Позитивний ефект (позитивна динаміка показників) при реалізації комплексної програми управління ризиками судитиме про ефективність управління ризиками внутрішнього аудиту та підвищення ефективності внутрішнього аудиту.

Список використаних джерел:

1. Топоркова О. В., Акімова Н. С., Наумова Т. А. Стратегічні аспекти управління ризиками для забезпечення економічної безпеки підприємства. Бізнес Інформ. 2019. №8. С. 237–243.

УДК 657.6

Афанас'єва І.І.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Козько А. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Акціонерні товариства функціонують задля основної мети – отримання прибутку, що є ключовим стимулом для діяльності зазначених суб'єктів господарювання. Доведено, що розподіл прибутку є стратегічно важливим процесом, оскільки він впливає на відносини між учасниками та діяльність товариства. Розглянуто національні та міжнародні особливості розподілу прибутку в акціонерних товариствах.

Ключові слова. Прибуток, акціонерне товариство, дивідендна політика, акції, капітал.

Отримання прибутку є метою діяльності будь-якого суб'єкта підприємництва, критерієм оцінки ефективності діяльності та базою економічного розвитку суспільства. Основним із напрямів раціонального управління прибутком являється забезпечення ефективного розподілу прибутку. Розподіл прибутку – це процес визначення напрямків його подальшого спрямування відповідно до стратегії та завдань розвитку акціонерного товариства. Цей процес реалізується відповідно до розробленої загальної політики, ключовою складовою якої є дивідендна політика. Розподіл прибутку орієнтований на збільшення вартості капіталу та забезпечення добробуту його акціонерів. У власність акціонерів переходить чистий прибуток, який залишається в розпорядженні акціонерного товариства після виплати зобов'язань перед кредиторами та державою. Загальними зборами акціонерів приймається рішення щодо його розподілу на дивіденди та фонди покращення роботи товариства.

Згідно чинного законодавства України, виплата дивідендів власникам акцій здійснюється пропорційно до кількості цінних паперів, які їм належать. Умови виплати дивідендів, зокрема строки, способи та суми приймаються загальними зборами акціонерів та затверджуються у статуті акціонерного товариства [1].

Варто зауважити, що рішення, пов'язані з дивідендною політикою, мають вплив на низку основних показників фінансово-господарської діяльності товариства (рис. 1).

Рис. 1. Основні показники фінансово-господарської діяльності

товариства, на рівень яких впливає дивідендна політика товариства

При визначенні дивідендної політики акціонерні товариства мають враховувати свої потреби в інвестиціях та чи доцільно реінвестувати частини прибутку для розвитку бізнесу і можливість формування фінансових ресурсів із інших доступних джерел.

Розглядаючи міжнародний досвід розподілу прибутку акціонерного товариства, доречно розглянути теорію щодо «іррелевантності дивідендної політики». Ф. Модільяні, М. Міллер, Ф. Блек відстоюють позицію, що немає зв'язку між обсягом виплачених дивідендів та ринковою вартістю акцій. Їхні позиції ґрунтуються на твердженні, що курс акцій формується на основі поточних та майбутніх доходів підприємства та його потенціалу зростання. З їхнього погляду, оптимальною фінансовою стратегією є відмова від виплати дивідендів, замість чого увесь прибуток спрямовується на реінвестиції. Таким чином, вони визнають самофінансування підприємства як основне джерело фінансування [2].

Одним із відомих інструментів дивідендної політики, що використовується товариствами європейських країн та США, є подрібнення акцій та викуп власних акцій акціонерним товариством. Такий механізм застосовується при високому ринковому курсі акцій та значній капіталізації. Згідно з рішенням загальних зборів акціонерів, може проводитись подрібнення акцій (спліт). Тобто, кожна акція, що була випущена товариством, замінюється на декілька акцій меншого номіналу, при цьому статутний капітал залишається незмінним [3].

Таким чином, розробка дивідендної політики повинна базуватися на індивідуальному підході до кожного акціонерного товариства, враховуючи його фінансові та економічні показники, можливості та потреби в залученні

інвестиційних ресурсів та потенційні загрози втрати контролю над ним. Основною метою формування дивідендної політики як складової процесу розподілу прибутку має сприяти економічній стійкості та підвищенню інвестиційної привабливості акціонерного товариства на довгостроковий період.

Список використаних джерел

1. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20?find=1&text=%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%BB+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BA%D1%83#Text> (дата звернення: 15.11.2023).
2. Василенко В.П. Теоретичні аспекти формування дивідендної політики підприємств України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Економічні науки». 2016. Вип. 18(1). С. 79-85.
3. Меренкова Л.О. Типи дивідендної політики підприємства та їх особливості. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5328> (дата звернення: 15.11.2023).
4. Financial, accounting and analytical information and audit in the system of state and corporate. management: Scientific monograph. Edited by Serhii Smerichevskiy, Tetiana Kosova. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. Антипенко Н., Рибак О., Куцев О. Фінансово - аналітична та бухгалтерська безпека страхування в ризик - орієнтованому середовищі р. 267-285. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-268-5-13>. З грифом «Рекомендовано Вченою радою НАУ». Протокол № 1 від 25.01.2023.

Бондаренко О. М.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Чупринська К. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

КАЛЬКУЛЯЦІЯ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЇЇ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ

Анотація. Для досягнення мети в процесі написання тези були поставлені і виконані наступні задачі: досліджено поняття та економічну сутність калькуляції, вивчено нормативно-законодавче регулювання визначення витрат по підприємству та складання калькуляції. Було розглянуто порядок складання фактичної калькуляції собівартості продукції (робіт, послуг), описано документальне оформлення складання калькуляції на підприємстві.

Ключові слова. Калькуляція, калькулювання, собівартість, витрати, облікова політика.

Під калькуляцією слід розуміти документ, в якому зібрані у певній логічній послідовності витрати на виробництво (виготовлення) чи збут тієї чи іншої продукції (робіт або послуг). Здебільшого цей документ має вигляд спеціальної таблиці, що має назву калькуляційного листа.

Витрати є складним синтетичним об'єктом обліку, що містить цілу низку складових, кожна з яких повинна бути розглянута в обліковій політиці. Розробляючи облікову політику з метою чіткого та ефективного функціонування облікової системи на підприємстві, посадовим особам потрібно прораховувати вплив її елементів на формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Калькулювання продукції (робіт чи послуг) – це сукупність способів та прийомів які забезпечують обчислення в грошовому вираженні собівартості одиниці окремих видів виробленої підприємством продукції (робіт чи послуг) у розрізі статей витрат. На підставі калькуляції визначають собівартість продукції, яка, своєю чергою, може бути різною рис.. 1.

Для оптимізації даних показників, вважаємо за доцільне виділити наступні напрями покращення калькулювання собівартості продукції підприємства:

– вивчати величину сукупних витрат за звітний період і темпи її зміни в порівнянні з плановими даними в динаміці і з темпами зміни обсягу продажів продукції;

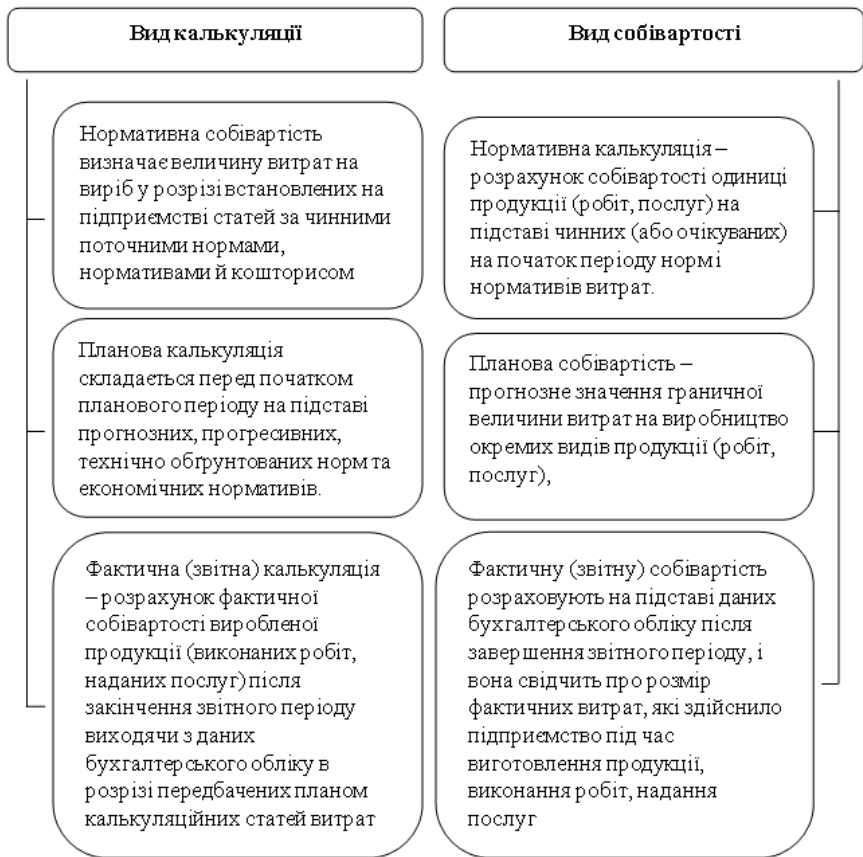

Рис. 1. Види калькуляцій собівартості продукції (робіт, послуг)

– порівнювати фактичну виробничу і повну собівартість за основними видами продукції та за їх сукупністю з плановими показниками і в динаміці, розраховувати основні фактори впливу на відхилення зазначених показників;

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2016 р. № 318. (дата звернення 9.10.2023)
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" : Наказ Міністерства фінансів України від 01.01.2023 р. № 246. (дата звернення 11.10.2023)
3. Бурко К.В. Сучасна практика застосування методів обліку витрат та обчислення собівартості продукції в сільськогосподарських підприємствах . .

Вісник Житомерського державного технічного університету. 2018. № 1 (69). С. 4-5.

URL:<http://intkonf.org/burko-kv-suchasna-praktika-zastosuvannya-metodiv-oblikuvitrat-ta-obchislennya-sobivartosti-produktsiyi-v-silskogospodarskih-pidpriemstvah/>

4. Гаценко-Колумбет О.П. Формування облікової політики підприємства щодо витрат виробництва . Вісник Житомерського державного технічного університету. 2017. № 4 (62). С.52-54

5. Олійник С.О. Особливості обліку та управління витратами на підприємстві / С.О. Олійник// [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL:<http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1209/1315>

6. Свистун Л.А. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки : монографія . Київ:САМ, 2017. №4 (65). С. 57-62.

УДК 657.2(043.2)

Бондаренко О.М.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Віннічук А. М.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

ФОРМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ЇХ СКЛАДАННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

Анотація: розкриття ключових аспектів форм фінансової звітності, організації їх складання та взаємозв'язок між різними елементами цього фінансового інструменту.

Ключові слова: фінансова звітність, форми звітності, користувачі звітності.

На сьогоднішній день фінансова звітність залишається актуальною темою, адже вона не тільки допомагає проаналізувати й удосконалити роботу підприємства, вона допомагає звичайним покупцям, кредиторам, постачальникам – стейкхолдерам отримувати належну й достовірну інформацію про стан і результати діяльності підприємства.

Основою управління підприємством та прийняття різного роду рішень слугує фінансова звітність. Вона, наче дзеркало, яке відображає фінансовий стан підприємства. Фінансова звітність — це сукупність необхідних документів і звітів, які компанія складає та оприлюднює на основі бухгалтерського обліку з метою надання інформації протягом певного періоду часу. Звітність надає інформацію про активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати. Це допомагає розуміти й аналізувати ефективність роботи підприємства, оцінювати ризики та, найважливіше, розробляти план і стратегію для покращення діяльності підприємства.

Але, щоб правильно аналізувати фінансову звітність необхідно розуміти її складові, елементи та особливості. По-перше, вона регламентується багатьма нормативно-правовими актами, такими як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, Міжнародні стандарти фінансової звітності, методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності №433, тощо. По-друге, відповідальність за оформлення та своєчасне подання фінансової звітності несе головний бухгалтер і керівник підприємства[1].

Головною метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Для стейкхолдерів – зацікавлених осіб, дослідження фінансової звітності є одним з найголовніших аспектів, який впливає на можливу майбутню співпрацю з даним підприємством. Наприклад, на основі звітності банк може

вирішити чи надавати підприємству кредит, підприємство-партнер може для себе зрозуміти чи доцільно буде реалізовувати спільний проєкт, тощо. А керівництво підприємства може знаходити нові шляхи для покращення роботи та зменшувати ризики своєї діяльності.

Фінансова звітність складається з п'яти форм: форма № 1 «Баланс», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 4 «Звіт про власний капітал», форма № 5 «Примітки до фінансової звітності». Усі ці форми тісно пов'язані між собою, кожна з них доповнює статті іншої та розкриває більш широко зміст тих чи інших компонентів[2].

Компоненти фінансової звітності відображають різноманітні елементи господарських операцій і подій, які відбулися протягом звітного періоду, разом із відповідною інформацією попереднього звітного періоду. Це дозволяє керівництву оцінювати діяльність підприємства для прийняття рішень[3].

У формі № 1 «Баланс» оцінюється наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату складання.

У формі № 2 «Звіт про фінансові результати» розкриває фінансові витрати та доходи підприємства за конкретний період часу, часто за квартал, півріччя або рік.

У формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів» розкриває, як грошові кошти витрачаються та збираються, надаючи важливу інформацію для оцінки платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

У формі № 4 «Звіт про власний капітал» дозволяє стежити за змінами в капіталі підприємства та розкриває різноманітні аспекти його фінансової структури.

У формі № 5 «Примітки до фінансової звітності» надає додатковий контекст і роз'яснення щодо різних пунктів та статей в звітності.

Таким чином, фінансова звітність є ключовим інструментом для компаній, які прагнуть досягти постійного фінансового успіху та створити умови для росту та розвитку. Сучасні компанії повинні постійно вдосконалюватися та дотримуватися високих стандартів у глобальному бізнес-середовищі. Удосконалення фінансової звітності допомагає підприємствам створити більш прозорі та надійні інструменти для прийняття рішень, а також підвищити довіру інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін.

Список використаних джерел:

1. Польова Т.В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. Ефективна економіка. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/91.pdf . (дата звернення 15.11.2023).
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 14.11.2023).
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 14.11.2023).

УДК 657.28:331.322

Бондаренко О. М.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Гармаш А. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

ВІДПУСКОВІ ВИПЛАТИ: РОЗРАХУНОК, ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ

Анотація. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використані наступні загальнонаукові і спеціальні методи: спостереження, порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, графічний, табличний, діалектичний та системний методи, тощо, обґрунтування теоретичних та практичних аспектів обліку нарахування відпустових виплати для удосконалення їх обліку.

Ключові слова. Відпусткові виплати, звітність, фінансовий результат, фінансовий облік.

Кожний громадянин України згідно з нормами трудового законодавства має право на працю та відпочинок. Своє право на відпочинок громадяни реалізують шляхом отримання різних видів оплачуваних відпусток. При цьому процес обліку відпусткових виплат є доволі складним та трудомістким, які для працівників відділу кадрів, так і для бухгалтерів. Від своєчасності і правильності проведених розрахунків відпусткових виплат та наведених в обліку даних залежить не тільки загальний дохід працівника, а й розмір сплачених підприємством податків, страхових внесків, відображених у звітності витрат та фінансового результату діяльності суб'єкта господарювання.

Саме тому, досить актуальною є проблема удосконалення обліку відпусткових виплат на підприємствах.

Право кожного робітника на відпочинок реалізується шляхом надання різноманітних видів відпусток. Основні види відпусток встановлені Законом України «Про відпустки» №504/96-ВР, але кожне підприємство має право встановлювати додаткові види відпусток, які воно закріплює у колективному договорі.

Необхідно відмітити, що у період дії воєнного стану щорічна основна оплачувана відпустка надається працівникам тривалістю 24 календарні дні.

При цьому працівникові можуть бути надані щорічні додаткові відпустки, соціальні та інші відпустки

Згідно норм Закону України «Про відпустки» Загальна тривалість щорічних основної та додаткових відпусток не може перевищувати 59

календарних днів, а для працівників, зайнятих на підземних гірничих роботах, – 69 календарних днів.

Основним нормативним документом, який гарантує право працівників на відпочинок є Конституція України. Порядок надання, методика обліку, нарахування та виплати відпускних регулюється різноманітними законами, положеннями, та інструкціями відповідно до чинного законодавства. Також регулювання нарахування та облік відпускних виплат здійснюється на рівні підприємства.

Для обліку нарахування та використання резерву відпусток використовується пасивний балансовий субрахунок 471 «Забезпечення виплат відпусток». Нараховані, але не виплачені суми відпускних виплат відображаються у 3 розділі пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) у рядку 1630 «Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці». У Звіті про фінансові результати нарахування працівникам відпускні відображаються за статтями витрат, а саме у рядках 2020 «Собівартість реалізованої продукції», 2130 «Адміністративні витрати», 2150 «Витрати на збут» та 2180 «Інші операційні витрати». Але побачити конкретну суму нарахованих відпускних у Звіті про фінансові результати неможливо.

Під час воєнного стану, при розрахунку суми відпускних виплат треба враховувати наступне:

- період призупинення дії трудового договору слід виключити з розрахункового періоду;
- при розрахунку відпускних віднімати святкові і неробочі дні, які потрапляють на період з 24 березня 2022 року по день закінчення воєнного стану, не потрібно;
- період призупинення трудового договору також не зараховується й у стаж, який дає право на щорічну відпустку;
- із розрахункового періоду слід також виключити час, за який відсутні дані про нарахувану заробітну плату працівника внаслідок проведення бойових дій під час дії воєнного стану.

Сума нарахованих відпускних виплат за кожним працівником, також як і нарахувана заробітна плата відображаються у додатку 4 (4ДФ) Податкового розрахунку — «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору».

Проаналізувавши порядок ведення обліку відпускних виплат, нами запропоновано низку удосконалень. субрахунок 661 «Розрахунки за заробітною платою» доцільно доповнити 6 субрахунками третього порядку, два з яких доцільно використовувати при нарахуванні відпускних виплат. Крім того, на нашу думку до субрахунку 6614 «Розрахунки за нарахованими відпускними» доцільно відкривати ще аналітичні рахунки за видами відпусток, такі як:

- розрахунки за нарахованими виплатами за щорічними основними відпустками;
- розрахунки за нарахованими виплатами за додатковими відпустками;

- розрахунки за нарахованими виплатами за відпустками у зв'язку з навчанням.

Нарахування та використання резерву відпусток на ТОВ «ГУАЛАПАК УКРАЇНА» здійснюється на субрахунку 471 «Забезпечення виплат відпусток» рахунки 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів». На нашу думку, субрахунок 471 треба також як і субрахунок 661 доповнити субрахунками третього порядку для отримання аналітичної інформації у розрізі працівників різних структурних підрозділів підприємства

Крім того, для покращення обліку відпусткових виплат на ТОВ «ГУАЛАПАК УКРАЇНА» доцільно скласти зведену відомості нарахування відпусткових виплат.

Таким чином, запропоновані методи удосконалення дадуть можливість систематизувати нарахування відпусткових виплат на підприємстві, а також розширити можливості використання облікової інформації в управлінні та підвищити ефективність взаємодії різних користувачів інформації.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 24.11.2023).
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 24.11.2023).
3. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.11.2023).
4. Долга І. Надаємо відпустку: документальне оформлення. Платник єдиного податку. 2018. №19. URL: <https://ibuhgalter.net/material/431/9265> (дата звернення: 24.11.2023)
5. Економіка, управління та адміністрування в координатах сталого розвитку. Riga: "Izdevniecība "Baltija Publishing". Edited by Serhii Smerichevskiy, Tetiana Kosova. 2021. Антипенко Н.В., Жам О.Ю., Рибак О.М. Активізація страхового ринку України в умовах євроінтеграції. Р. 273-289. З грифом «Рекомендовано Вченою радою НАУ». Протокол № 12 від 20.12.2021.

Бондаренко О. М.

к.е.н., доцент

Громік Д. А.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

Анотація. Власний капітал підприємства є сукупністю коштів, що належать власникам підприємства та відображають його фінансовий стан. Він є джерелом формування активів підприємства, забезпечує його самостійність і незалежність від зовнішніх кредиторів.

Ключові слова: власний капітал, зареєстрований (пайовий) капітал, статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал.

Власний капітал - це частина капіталу підприємства, яка надається його власниками. Це різниця між активами підприємства та його зобов'язаннями. Власний капітал важливий з кількох причин. По-перше, це забезпечує підприємство фінансовою підтримкою для покриття збитків. По-друге, це є основа для кредитоспроможності, оскільки кредитори, швидше за все, позичать гроші підприємству з міцною базою власного капіталу. По-третє, власний капітал можна направляти для фінансування, зростання та розширення.

На законодавчому рівні поняття «власний капітал» регламентовано в НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]. Слід зазначити, що власний капітал відноситься до частини активів компанії, що залишилися після вирахування її зобов'язань. Це визначення відображає процес розрахунку власного капіталу, але не розкриває джерело формування власного капіталу чи використовуваний метод.

Для більш повного розкриття сутності власного капіталу необхідно виділити його складові: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у

дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), виучений капітал, неоплачений капітал.

Ці фактори вказують на суму грошей, яку власник надав компанії як внесок або залишив як нерозподілений прибуток. В обліку власний капітал підприємства відображається на рахунках 4 класу [2-3]. Формування власного капіталу у звітності проводиться у балансі підприємства (форма № 1) та у звіті про власний капітал (форма № 2).

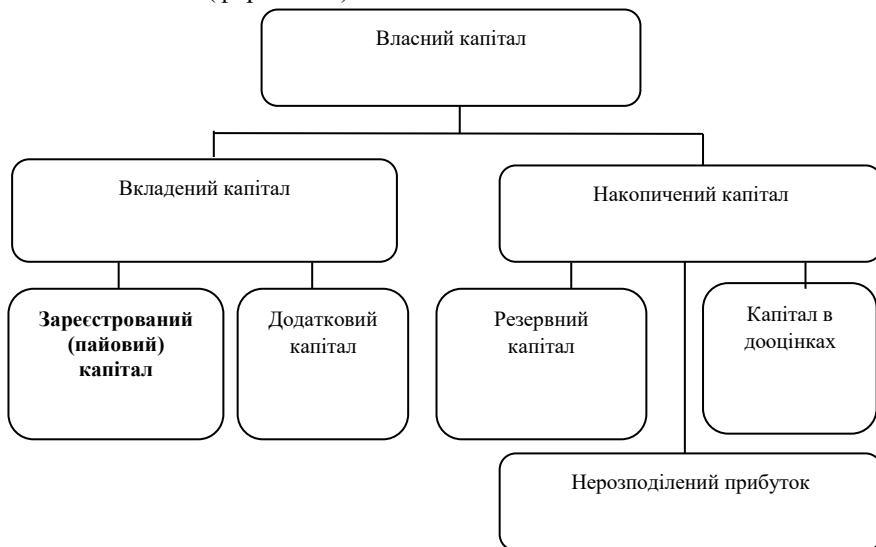

Рис.1. Структура власного капіталу

Правильний облік і відображення власного капіталу в бухгалтерському обліку і звітності є необхідним для забезпечення інформованості користувачів фінансової звітності про фінансовий стан суб'єкта господарювання. Він є важливим показником фінансової стійкості і платоспроможності підприємства. Вважаємо, що його достовірне відображення в бухгалтерському обліку і звітності є необхідним для забезпечення ефективного управління підприємством.

Таким чином, власний капітал є важливою складовою фінансового стану підприємства, що характеризує його фінансову незалежність, платоспроможність і фінансову стійкість. Правильний облік і відображення власного капіталу в бухгалтерському обліку і звітності є необхідним для забезпечення інформованості користувачів фінансової звітності про фінансовий стан підприємства.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 17.11.2023).
2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 17.11.2023).
3. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 17.11.2023).

УДК 336.66

Бондаренко О. М.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Іванова А. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Досліджено питання фінансового обліку та відображення у звітності власного капіталу підприємства. Розкрито основні поняття, види та форми власного капіталу, порядок його формування та використання. Розглянуто відображення власного капіталу у фінансовій звітності, зокрема у Балансі (Звіті про фінансовий стан) та Звіті про власний капітал.

Ключові слова. Власний капітал, звітність, підприємство, рахунок, фінансовий облік.

Власний капітал є одним із найважливіших елементів фінансової звітності підприємства. Він характеризує фінансову стійкість підприємства та його здатність до самофінансування. Тому правильне відображення власного капіталу у звітності є основним завданням для бухгалтерів.

Власний капітал є важливим об'єктом не тільки для підприємства та його діяльності, а й для його бухгалтерського обліку. Він формується на початковій стадії роботи компанії та може змінюватися протягом усього періоду його існування. Головним завданням підприємництва є зростання власного капіталу, що включає в себе ефективну господарську діяльність, міцну фінансову стійкість, досягнення поставлених цілей та отримання прибутку.

Дану тему з фінансового обліку активно досліджували вітчизняні вчені та дослідники. Однак це питання залишається відкритим, адже людство має можливість вдосконалювати поточні методи відображення у звітності власного капіталу або шукати нові.

Загалом, капітал можна окреслити як економічний ресурс, який використовується для виробництва готової продукції для її подальшого продажу, або надання робіт та послуг, тобто для ведення підприємницької діяльності. Він може включати основні засоби, наприклад, земельну ділянку, будівлі та різного роду обладнання; нематеріальні активи, такі як комп'ютерні програми, авторське право тощо; запаси, приміром, готова продукція, та інші активи.

За джерелами формування капітал будь-якої компанії можна поділити на власний та позиковий.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV, зі змінами та доповненнями [1], а також Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73, зі змінами та доповненнями [2], власний капітал – це різниця між активами і зобов'язаннями підприємства. Тобто це ресурси підприємства, які не були одержані в позику. Відповідно, позиковий капітал являє собою ресурси, що компанія одержала в борг, а тому має їх повернути у визначений термін. Прикладом такого капіталу є довгостроковий кредит банку.

Власний капітал містить вкладення засновників (власників) підприємства або його акціонерів, а також може включати нерозподілені прибутки (непокриті збитки), які є результатом минулих подій. Він є джерелом фінансування діяльності компанії. Власний капітал також показує ступінь контролю власників або акціонерів над нею.

Власний капітал поділяється на складові, однією з яких є зареєстрований (пайовий) капітал, який, у свою чергу, включає статутний, пайовий та інший зареєстрований капітал.

Внесками до статутного капіталу господарського товариства можуть бути кошти, цінні папери, інші майнові цінності або права, які мають грошову вартість, якщо інше не передбачено законодавством. Ціннісна оцінка внеску учасника такого товариства відбувається за домовленістю сторін, а у випадках, передбачених законом, може підлягати незалежній експертній перевірці [4].

Власний капітал суб'єкта господарської діяльності охоплює різні джерела його ресурсів, які можуть відрізнятися за економічним змістом, принципами формування та використання. Це розмежування є корисним для осіб, які вивчають фінансову звітність та аналізують діяльність потрібного підприємства. Питома вага власного капіталу у структурі пасиву Балансу (Форма №1) вказує на поточний фінансовий стан цього підприємства.

Рахунки Класу 4 Плану рахунків бухгалтерського обліку призначені для підсумовування даних про власний капітал та забезпечення зобов'язань. Усі рахунки цього Класу, окрім 45 та 46, вважаються пасивними. Два названих винятки є контрпасивними рахунками (за дебетом – збільшення, за кредитом – зменшення), оскільки їхня поведінка нагадує активні рахунки.

Операції, пов'язані з власним капіталом, описуються у реєстрах синтетичного та аналітичного обліку в Журналі 7 за журнальною формою ведення бухгалтерського обліку, а окремі Відомості 7.1, 7.2 та 7.3 відображають аналітичні дані щодо деяких складників власного капіталу [4].

Фінансова звітність являє собою послідовне відображення фінансового стану та фінансових результатів підприємства, а отже, й надання відомостей про становище власного капіталу. Така інформація, безумовно, є важливою для учасників та зацікавлених сторін, щоб вони, відповідно до неї, приймали виважені рішення, які позитивно впливатимуть на ефективність використання власного капіталу.

Деталі про власний капітал знайшли своє відображення в окремому розділі Балансу (Звіт про фінансовий стан, Форма №1), що має на меті розкриття інформації щодо окремих складових власного капіталу, які показано в пасиві Балансу, в Розділі I «Власний капітал». Проте існує також окремий детальний Звіт про власний капітал (Форма №4), який фіксує специфічні зміни компонентів власного капіталу протягом звітного періоду.

Інформація про власний капітал також враховується у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід, Форма №2), а конкретно – у Розділі II «Сукупний дохід». Сукупний дохід являє собою зміни у власному капіталі за звітний період, які є результатами господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу, пов'язаних з операціями з власниками) [3, с. 148].

При заповненні Звіту про власний капітал деякі відомості вносяться із вказаних звітів, а саме:

- Залишки за різновидами власного капіталу за обидва періоди беруться з Балансу;

- Чистий прибуток та інший сукупний дохід переносяться зі Звіту про фінансові результати.

Отже, фінансова звітність вміщує ключову для управління інформацію, тобто показує якісні та кількісні показники фінансової та господарської діяльності, чим підкреслює свою важливість для суб'єкта господарювання і зовнішніх та внутрішніх користувачів, особливо, якщо це стосується власного капіталу – найголовнішого ресурсу, без якого неможливо навіть просто створити підприємство.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/996-14#Text> (дата звернення: 22.11.2023).
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 22.11.2023).
3. Іщенко Я. П., Галайда Л. В. *Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства*: стаття. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/1/39.pdf (дата звернення: 22.11.2023).
4. Любар О. О. *Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу*: стаття. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/101.pdf (дата звернення: 22.11.2023).

УДК 336.67

Бондаренко О. М.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Козько А. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВИЗНАННЯ ДОХОДІВ (ВИТРАТ)

Анотація. Доходи та витрати є основними економічними категоріями, які характеризують діяльність підприємства. Вони є джерелом формування фінансових результатів підприємства, тобто прибутку або збитку. Доходи та витрати мають значний вплив на фінансове становище підприємства. Вони впливають на обсяги оборотних коштів, рівень рентабельності, платоспроможність підприємства. В умовах конкуренції підприємства повинні постійно підвищувати ефективність своєї діяльності, обліковуючи доходи та витрати, знаходити шляхи їх оптимізації.

Ключові слова. Доходи, витрати, класифікація, визнання, фінансові результати.

Критерій прибутковості завжди розглядався як один із найважливіших факторів конкурентоспроможності підприємства: збиткове підприємство не має можливості продовжувати функціонувати та розвиватися далі. Для підприємства важливою є можливість використовувати ресурси таким чином, щоб задовольнивши потреби споживачів отримати максимально можливий дохід від своєї діяльності при мінімальних витратах і зберегти можливість швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Згідно із Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників), а витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)[2].

Нормативно-правові документи, що регулюють облік доходів (витрат) підприємства:

- документи, що розкривають облікову політику підприємства (робочі плани рахунків, облікові регістри та первинні документи);

- документи, що передбачають рекомендаційний характер (інструкції, вказівки) та мають великий вибір можливих рішень у сфері обліку, враховуючи характеристики конкретної галузі;
- Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, які містять рекомендації щодо ведення обліку в різних сферах діяльності;
- Законодавчі акти, що вимагають представлення облікових даних, а також визначають їх стандарти та принципи.

Доходи і витрати відображають у бухгалтерському обліку та включають до Звіту про фінансові результати згідно з принципом нарахування і відповідності доходів і витрат [2]. Принцип відповідності передбачає, що обов'язковою умовою одержання доходу є здійснення підприємством витрат для його отримання. Цей принцип забезпечує визначення фінансового результату звітного періоду (доходу) одночасно з витратами, які здійснено для отримання цих доходів. Витрати, які безпосередньо не пов'язані з певними доходами, відображають у період їх виникнення.

У бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходи й витрати відображаються в момент їхнього виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Одержані передоплати (аванси) не визнаються доходами, а видані - витратами, оскільки не призводять до зміни власного капіталу підприємства.

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи [3].

До витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) не можуть включатися витрати на придбання товарів (робіт, послуг), які не використовуються в господарській діяльності платника податків.

Витрати операційної діяльності можна згрупувати за такими економічними елементами:

- матеріальні затрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші операційні витрати [4].

Для розрахунку доходу від реалізації товарів (робіт, послуг) необхідно враховувати ціну продажу, кількість проданого товару (виконаних робіт, наданих послуг), а також суму податків, які не включаються до складу доходу (наприклад, ПДВ). Для розрахунку витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) необхідно враховувати вартість матеріальних ресурсів, вартість трудових ресурсів, вартість амортизації основних засобів та інших

необоротних активів, а також інші витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг).

Витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. Витратами звітного періоду вважаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (крім випадків, коли капітал вилучається або розподіляється власниками), при умові, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, заради якого вони були здійснені.

Доходи (витрати) підприємства відображаються у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», яка відображає фінансові результати підприємства за певний період, включаючи інформацію про доходи, витрати та фінансові результати, які накопичувалися з початку року до звітної дати.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
5. Financial, accounting and analytical information and audit in the system of state and corporate. management: Scientific monograph. Edited by Serhii Smerichevskyi, Tetiana Kosova. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. Антипенко Н., Рибак О., Куцев О. Фінансово - аналітична та бухгалтерська безпека страхування в ризик - орієнтованому середовищі р. 267-285. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-268-5-13>. З грифом «Рекомендовано Вченою радою НАУ». Протокол № 1 від 25.01.2023.

УДК 657

Іванова А. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Афанас'єва І. І.

науковий керівник

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Національний авіаційний університет

ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Досліджено місце обліку власного капіталу в обліковій системі суб'єкта господарювання як важливої складової процесу прийняття управлінських рішень. Розглянуто сутність обліку формування власного капіталу акціонерних товариств на національному та міжнародному рівнях.

Ключові слова. Акціонерне товариство, вітчизняне підприємство, власний капітал, іноземне підприємство, облік, прибуток.

Постановка проблеми. Облік власного капіталу є важливою частиною управління підприємством, оскільки цей капітал являє собою основне джерело фінансування та фундамент для прийняття стратегічних управлінських рішень. Достовірна інформація про усі складові власного капіталу, яку надає якісно організована система бухгалтерського обліку, сприяє адекватному розумінню фінансового стану компанії та визначає зміни в структурі капіталу. Такий облік є ключовим інструментом забезпечення фінансової стабільності та ефективності підприємницької діяльності.

Власний капітал – це частина активів компанії, що залишається після вирахування її зобов'язань. Він відіграє важливу роль як джерело фінансових та інших ресурсів, основний вид власного капіталу формується при створенні підприємства. Власний капітал може бути направлений на розширення наявного бізнесу та впровадження інноваційних технологій.

В основному власний капітал включає внески учасників компанії, або ж, якщо це саме акціонерне товариство, – акціонерів. Варто зазначити, що значною часткою в складі власного капіталу можуть виступати нерозподілені прибутки, які можуть бути направлені на розширення наявного бізнесу та впровадження інноваційних технологій.

В Україні питанням власного капіталу та його обліку займалися багато вчених-економістів, однак воно й досі залишається актуальним через складність та багатогранність цього об'єкта та нові виклики сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Найголовнішим елементом власного (акціонерного) капіталу підприємства є зареєстрований (пайовий, статутний) капітал, що представляє офіційно об'явлену і належним чином зареєстровану частину внесків власників до капіталу підприємства [4].

Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 р. №2465-IX, зі змінами та доповненнями, статутний капітал – це капітал

акціонерного товариства, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій такого товариства [2].

Законом «Про акціонерні товариства» встановлено, що відкритий продаж акцій через торгівля цінними паперами веде до утворення публічного акціонерного товариства, а розміщення їх між майбутніми акціонерами в обмеженій кількості характерне для приватного акціонерного товариства. Саме це дозволяє виділити акціонерні товариства публічні та приватні. Різниця між ними полягає також і в об'єкті господарювання [5]. Якщо цей об'єкт є прибутковим і привертає увагу достатньої кількості акціонерів з необхідним капіталом, то кількість учасників буде лімітованою. Проте при слабкому об'єкті діяльності та дефіциті капіталу обирається модель публічного акціонерного товариства.

Внесками до статутного капіталу господарського товариства можуть бути кошти, цінні папери, інші майнові цінності або права, які мають грошову вартість, якщо інше не передбачено законодавством. Вартісна оцінка внеску учасника такого товариства відбувається за домовленістю сторін, а у випадках, що передбачені законодавчо-нормативними актами, може підлягати незалежній експертній оцінці [5].

Законодавчо визначеним мінімальним розміром статутного капіталу акціонерного товариства є 200 розмірів мінімальної заробітної плати, виходячи із розміру мінімальної заробітної плати, що діє на день створення (реєстрації) акціонерного товариства. Такий розмір обов'язково вказується в установчих документах товариства.

В процесі своєї діяльності акціонерне товариство може змінювати статутний капітал, приймаючи відповідне рішення на зборах учасників і фіксує його в протоколі. Збільшення статутного капіталу може бути обумовлено різними чинниками, такими як підвищення кредитоспроможності для отримання кредитів та залучення додаткових акцій, мобілізація фінансових ресурсів, визначення ринкової ціни акцій (такий фактор не діє на вітчизняному ринку цінних паперів), а також розширення бази для виплати дивідендів, що є значущим фактором для акціонерів.

Міжнародний досвід показує, що методами збільшення статутного капіталу можуть бути наступні:

- 1) зростання кількості акцій зі збереженням дійсної номінальної вартості:
 - шляхом залучення додаткових вкладів від акціонерів (що дозволяє перерозподілити корпоративні права);
 - через реінвестицію дивідендів (зберігаючи пропорції між учасниками);
 - шляхом індексації основних фондів (без зміни пропорцій між учасниками).
- 2) підвищення номінальної вартості акцій:
 - через індексацію основних засобів;
 - через реінвестицію дивідендів.
- 3) обмін облігацій на акції (не передбачено в Україні) [7].

Якщо говорити про зменшення статутного капіталу, то воно також може відбуватися через різні обставини, у тому числі при виході одного з учасників зі складу засновників товариства.

Організація бухгалтерського обліку повинна мати за мету забезпечення надання повних та достовірних даних про статутний капітал підприємства задля гарантування ефективного управління та контролю за його фінансовим станом. Згідно з національним Планом рахунків облік статутного капіталу ведеться на рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал». Оскільки він є пасивним, то його збільшення відображають за кредитом, а зменшення – за дебетом.

Якщо мова йде, наприклад, про збільшення статутного капіталу, то за дебетом будуть відображатися складові власного капіталу, що не стосуються зареєстрованого капіталу.

Таким чином, власний капітал є надзвичайно важливою та складною категорією як в Україні, так і в усьому світі. Статутний капітал є одним з найголовніших його елементів та являє собою вклади учасників або акціонерів. Для успішної фінансово-господарської діяльності безпосередньо акціонерних товариств необхідно враховувати специфіку ведення обліку формування власного капіталу та його доцільного використання, щоб такі товариства могли ефективно розпоряджатися власними джерелами активів, отримувати прибутки та продовжувати свою діяльність на стратегічному рівні.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17>
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 р. №2465-IX (зі змінами і доповненнями). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/996-14#Text>
4. Іщенко Я. П., Галайда Л. В. *Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства*: стаття. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/1/39.pdf (дата звернення: 11.11.2023).
5. Любар О. О. *Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу*: стаття. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/101.pdf (дата звернення: 11.11.2023).
6. Мельник Т. Г., Димніч В. В. *Особливості обліку власного капіталу в акціонерних товариствах*: стаття. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5029/4935> (дата звернення 11.11.2023).
7. Сопко В. В., Панченкова Ю. В. *Власний капітал акціонерних товариств: особливості визначення та обліку*: стаття. URL: <file:///C:/Users/HP/Downloads/vlasniy-kapital-aktsionernih-tovaristv-osoblivosti-viznachennya-ta-obliku.pdf> (дата звернення: 11.11.2023).

УДК 657.62

Іонін Є. Є.

д.е.н., професор

завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту

Донецький національний університет імені Василя Стуса

АНАЛІТИЧНА ПІДТРИМКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Досліджено важливіші фінансові ознаки загрози забезпечення безперервності діяльності відповідно до МСА. Акцентовано увагу на причинах від'ємного значення чистих активів, робочого капіталу, чистого грошового потоку у взаємозв'язку з поточною та потенційною платоспроможністю.

Ключові слова. Чисті активи, робочий капітал, аналітичні індикатори, прибуток, фінансові ознаки, безперервність діяльності.

Базовим допущенням в системі бухгалтерського обліку є концепція безперервності діяльності, тлумачення якої представлено у Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ), Міжнародних стандартах аудиту (МСА), національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Виходячи зі значущості цього допущення виникає питання відносно перманентного діагностування загрози безперервності діяльності на основі певних ознак та індикаторів.

Фінансові ознаки є найважливішими в системі загрози припинення діяльності підприємства та відповідно його існуванню. Насамперед це пов'язано з характером фінансових відносин, що пронизують усі сторони господарської діяльності і в яких вже знаходять своє відображення виробничі, загальнодержавні та зовнішньоекономічні фактори та ін. Наочним прикладом є ілюстративне представлення у вигляді піраміди системи збалансованих показників (BSC) та ключових показників ефективності (KPI) Каплана Р. та Нортана Д., де фінансова складова знаходиться у верхньому трикутнику.

Найбільш чіткий та структурований перелік основних ознак загрози безперервності діяльності наведено у МСА № 570 «Допущення про безперервність діяльності». На першому місці є перевищення зобов'язань над активами або перевищення поточних зобов'язань на поточними активами. В порівнянні до раніше діючої редакції цього стандарту ця ознака була сформульована як «негативна величина чистих зобов'язань, або чистих короткострокових зобов'язань» сучасне формулювання є більш коректним і однозначно чітким та досягає впорядкування термінології та показників [1].

В аналітичному плані у першому випадку перевищення зобов'язань над активами може бути тільки у випадку, коли власний капітал має від'ємне значення і справа йде про показник чисті активи (net assets), який передбачений НП(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» [2].

У другому випадку (перевищення поточних зобов'язань на поточними активами), справа йде про показник «робочий капітал» (working capital),

синонімом якого є чисті поточні активи (net current assets). Термінологічна визначеність та порядок розрахунку зайшов відображення у раніше діючому МСБО 13 «Подання поточних активів та поточних зобов'язань» [3].

Причинами цих двох ситуацій однозначно є наявність систематичних непокритих збитків, що свідчить про неефективність бізнесу. Покроково це можна дослідити, використовуючи інформацію з форми №2 «Звіт про фінансові результати», форми №4 «Звіт про власний капітал» та форми №1 «Баланс. Звіт про фінансовий стан». Аналітично це підтверджує мету підприємницької діяльності - отримання прибутку і неможливість «хронічно» збиткового підприємства функціонувати тривалий час.

Серед інших фінансових ознак загрози безперервності діяльності цей стандарт виокремлює наявність від'ємного значення грошових потоків з операційної діяльності. Не ставлячи під сумнів цю ознаку, слід зробити уточнення відносно термінології: краще коли конкретизується, як від'ємне значення чистого грошового потоку в цілому по підприємству [4].

Крім цього, від'ємне значення чистого грошового потоку призводить до зменшення залишків грошових коштів на рахунку, що в свою чергу знижує реальну платоспроможність. При такій негативній тенденції це є загрозою існування підприємства. З іншого боку це свідчить про збитковість на касовій основі та не підтверджує монетизацію прибутку.

Перманентний контроль за цими важливішими фінансовими індикаторами з метою забезпечення повного функціонування всіх суб'єктів підприємницької діяльності є вкрай важливим в умовах воєнного стану для забезпечення нашої перемоги.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт аудиту 570 «Безперервність діяльності». URL: <http://surl.li/qwyu> (дата звернення 01.10.2023).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» : наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/go/z0499-99](https://zakon.rada.gov.ua/go/z0499-99) (дата звернення: 01.10.2023).
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 13 "Подання поточних активів і поточних зобов'язань». Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України., 1998. – С.218
4. Іонін Є.Є. Проблемні аспекти фінансового аналізу в умовах впровадження в Україні МСФЗ і аудиту. *Аудитор України*. 2013. №2. С. 17-22.

УДК 657

Лизунова О. М.,

д.е.н., професор

Ворона Т. В.

здобувач вищої освіти,

Донецький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фіскальна система держави займає ключове місце в забезпеченні її економічного зростання, що безпосередньо відображається на регулюванні громадського правопорядку, розвитку моральних і культурних цінностей, захисті територіальної єдності, вирішенні комплексу соціально-економічних питань. Під час інтеграції у світовий простір Україна, на жаль, залишається на останніх позиціях за багатьма показниками життєдіяльності порівняно з іншими європейськими сусідами. Значну роль відіграє недосконалість вітчизняного механізму оподаткування.

Ключові слова: податок, бізнес, підприємець, країни-члени ЄС, загальна система оподаткування, спрощена система оподаткування

Податкова система є одним із найефективніших засобів впливу на розвиток економічного сектору, який передбачає створення нових робочих місць, зниження рівня безробіття, збільшення надходжень до бюджету тощо. Законодавчо визначено, що юридичні та фізичні особи в у своїй діяльності мають право обирати загальну або спрощену податкову систему, кожна з яких має свої переваги та недоліки.

Податок на доходи фізичних осіб є важливим джерелом фінансування бюджетів у різних рівнях влади в Україні. Його обсяг постійно зростає, а його ставка в 18% вважається порівняно низькою порівняно з деякими країнами ЄС і США, де вона може сягати 50-55%. Багато європейських країн мають гнучкі податкові ставки, враховуючи такі фактори, як сімейний стан та кількість дітей. У деяких країнах встановлюється "граничний дохід", від якого починається сплата податку, залежно від різних умов.

Метод встановлення податкових ставок на податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), який існує у країнах Європейського Союзу, вважається ефективним у фіскальних системах цих країн. Ми вважаємо доцільним застосування цього методу для модернізації відповідного законодавства України з метою підвищення соціальної справедливості та формування більш високої податкової свідомості серед населення. Відмінністю оподаткування ПДФО в Україні в порівнянні з країнами ЄС є рівень фіскальної юрисдикції. Наприклад, ставки, алгоритм та стандарти оподаткування ПДФО в Україні встановлюються виключно на рівні центрального уряду, тоді як у багатьох країнах ЄС (таких як Бельгія, Данія, Фінляндія, Швеція) розрахунок ставок оподаткування прибутків громадян покладено на місцеві органи

адміністрування. У країнах, таких як Естонія, Латвія, Норвегія, оподаткування ПДФО відноситься до категорії місцевих зборів. Важливо відзначити, що фіскальні системи європейських країн орієнтовані на забезпечення достатнього доходу для домогосподарств у такий спосіб, щоб у кожної фізичної особи після сплати податків залишалася достатня сума доходу на фінансування всіх необхідних витрат для задоволення особистих потреб.

Оптимальне та привабливе фіскальне законодавство має потенціал привернути іноземних інвесторів. Для оптимального функціонування урядового апарату податкова політика має бути сприятливою та простою, забезпечуючи обов'язкові надходження до бюджету у необхідному обсязі для повного виконання державних соціальних функцій. Значущим моментом для закордонних інвесторів під час розгляду можливості відкриття бізнесу в конкретній країні є фіскальна система країни, разом з умовами для здійснення підприємницької діяльності та загальним економічним кліматом. Основними податками, на які звертають увагу потенційні інвестори, є податок на прибуток, податок на додану вартість (ПДВ), єдиний соціальний внесок та податок на нерухомість. Очевидно, що недостатньо високі обсяги податкових внесків та складнощі з їх розподіленням можуть негативно позначитися на інвестиційній привабливості будь-якої країни.

Вдосконалення національної фіскальної системи у відношенні обов'язкових зборів повинно враховувати інтереси як держави, так і платників, усуваючи їхню зацікавленість у порушеннях. Наша думка полягає в тому, що зростання економіки України в умовах глобалізації можливе за умови створення ефективної соціально орієнтованої моделі збору обов'язкових платежів від фізичних та юридичних осіб, яка враховує потреби та інтереси держави.

Податкова модель будь-якої країни відображає особливості її соціально-економічної організації. Механізм стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні та країнах-членах Європейського Союзу має деякі схожі риси. Основні принципи функціонування європейської фіскальної системи включають прозорість, відкритість, спрямованість на соціальні питання та стимулювання економіки на рівні домогосподарств. Вдосконалення національної фіскальної системи у відношенні обов'язкових зборів повинно враховувати інтереси як держави, так і платників, усуваючи їхню зацікавленість у порушеннях. Наша думка полягає в тому, що зростання економіки України в умовах глобалізації можливе за умови створення ефективної соціально орієнтованої моделі збору обов'язкових платежів від фізичних та юридичних осіб, яка враховує потреби та інтереси держави.

Список використаних джерел:

1. Варналій З., Васильців Т., Покришка Д. Пріоритети вдосконалення державної політики розвитку малого підприємництва в Україні. Стратегічні пріоритети. 2021. № 2. С. 49–54.

Податкова система України: податок на прибуток і спрощена система 2.оподаткування [Електронний ресурс]. – URL: <https://dlf.ua/ua/podatкова-sistema-ukrayini-podatok-napributok-i-sproshhena-sistema-opodatkuвання/>.

Лизунова О.М.,

д.е.н., професор,

професор кафедри економіки,
обліку і оподаткування

Чичило О.А.,

здобувач освіти

ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет»

НЕОБХІДНІСТЬ ПОДАТКОВОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. В статті розглянута необхідність податкового реформування в Україні. Висвітлені недоліки поточної податкової системи та запропоновані шляхи її вдосконалення. Виявлено, що існуюча система не відповідає потребам держави та платників податків. З'ясовано проблеми податкової системи України, які пов'язані з завищеними податковими ставками та неефективними перевітками діяльності податкових органів. В дослідженні зазначається важливість фіскальної достатності та пропорційності податкових ставок до доходів платників.

Ключові слова: податкове реформування, проблеми податкової системи, оподаткування, податкові ставки, тіньова економіка, правова база, прогресивна система оподаткування, податкове навантаження, пільги, демократична правова система

Податкове реформування суттєво впливає на економічну стабільність та соціальна справедливість в суспільстві. Воно повинно бути адаптовано до міжнародних стандартів. Ці фактори підтверджують актуальність дослідження.

У зв'язку з цим, необхідність податкового реформування в Україні визначається потребою впровадження ефективної, прозорої та стимулюючої системи оподаткування, яка сприятиме сталому економічному розвитку та покращенню життєвого рівня громадян. Ефективна система оподаткування стимулює великий бізнес та розвиток малого та середнього бізнесу. Вона є запорукою боротьби з тіньовою економікою.

Поточна податкова система не відповідає потребам ні держави, ні платників податків. Вона має ряд проблем і нерівномірностей, які призводять до того, що податки не виконують своїх функцій - ні фіскальних, ні стимулюючих. Система оподаткування заважає матеріальному виробництву через надмірне оподаткування, що призводить до скорочення оподатковуваних оборотів та зменшення доходів бюджету. Одним з недоліків є завищені податкові ставки, що призводить до зростання тіньової економіки та зменшення легального бізнесу [4].

Важливою складовою оптимальної податкової політики є фінансова достатність, яка забезпечує потрібний рівень податкових надходжень з урахуванням економічних цілей. Податкові ставки повинні враховувати можливості платників податків і бути пропорційними до їх доходів. Недотримання цього принципу призводить до нерівності та може накладати додаткове навантаження на законотримувачів платників податків. Неефективні перевірки діяльності податкових органів та інших державних структур є ще однією проблемою податкової системи України. Часті перевірки допомагають ефективно контролювати діяльність платників податків, тому їх недостатність є негативним чинником [1].

Серед основних недоліків системи оподаткування України також слід зазначити неефективну правову базу. Нинішня система оподаткування не забезпечує оптимального розподілу та перерозподілу національного доходу. Податкові ставки встановлені неефективно і несправедливо по відношенню до осіб з низьким рівнем доходу [3].

На сьогоднішній день в Україні головну роль у формуванні бюджету відіграють непрямі податки та податок на прибуток підприємств. Але через низькі доходи більшості населення та низьку частку зарплати в загальному доході, надходження прибуткового податку від громадян є невеликим. Незважаючи на це, всі громадяни сплачують однакову фіксовану ставку податку на прибуток підприємств - 18%. Якби була розроблена прогресивна система оподаткування залежно від розміру доходу, податкова система України могла б функціонувати більш ефективно [2], [4]. Вдосконалення національної податкової системи повинно враховувати інтереси і держави, і платників.

Отже, основними недоліками поточної податкової системи України є недосконалість, неузгодженість та суперечливість законів, велике податкове навантаження на платників, неправильне надання пільг, перекоординованість економічної сутності окремих податків та непристосованість до демократичної правової системи. Для вирішення цих проблем необхідно створити єдиний всеохоплюючий Закон Податкового кодексу України та впровадити прогресивну систему оподаткування, яка враховуватиме рівень доходів платників податків.

Список використаних джерел:

1. Балахнічова Л.М., Саврадим В.М. Податкова система: навчальний посіб. для студентів економічних спеціальностей / Л.М. Балахнічова, В.М. Саврадим. - Херсон: Айлант, 2019. - 244 с
2. Корнієнко С. А., Корнієнко Т. Н. Місцеві податки і збори в Податковому кодексі України—шлях до зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів. – 2019
3. Нагорняк Г., Вовк Ю. Я. Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення: навч.посіб. Тернопільський державний технічний університет ім. Івана Пулюя. Тернопіль 2020

Литвиненко В. С.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Кривошей О. В.

аспірант кафедри обліку та оподаткування

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ МАРКЕТИНГОВИХ ВИТРАТ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація: Розглядається трансформація обліку маркетингових витрат у контексті глобалізаційних процесів, що набувають все більшої ваги в сучасному економічному просторі. Аналізується еволюція підходів до обліку, з акцентом на необхідність інтеграції новітніх цифрових технологій. Приділяється увага уніфікації міжнародних стандартів обліку та адаптації до глобальних ринкових умов, що є важливим для стратегічного планування та управління маркетинговими витратами.

Ключові слова: облік, витрати, маркетингова діяльність, сільське господарство, управління.

Підходи до обліку маркетингових витрат зазнали глибокої еволюції з появою нових рекламних каналів та технологій. Сучасний облік акцентує увагу на диференціації, детальному та аналітичному підході до ведення обліку, особливо з переходом до цифрових маркетингових платформ.

Глобалізація привнесла ще один рівень складності, акцентуючи на важливості єдності стандартів обліку на міжнародному рівні та адаптації до глобальних ринкових умов. У сучасному світі розуміння глобалізаційних процесів є ключовим для менеджерів, що прагнуть ухвалювати обґрунтовані стратегічні рішення та ефективно управляти командами. Глобалізація представляє собою об'єднання економік країн, що створює загальні світові ринки товарів, послуг, інвестицій, робочої сили та знань. Цей процес реформує економічні відносини, розширюючи роль держави і трансформуючи її у головний регулятор в умовах глобальної економіки нового часу [1, с. 575].

У сучасному середовищі бізнесу основні принципи обліку маркетингових витрат відіграють важливу роль у формуванні конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємств. Прозорість є важливою: всі витрати, пов'язані з маркетингом, мають бути точно визначені, документально оформлені та доступними для аналізу. Це дозволяє проводити глибоку диференціацію витрат, розрізняючи, наприклад, рекламні кампанії від стратегій брендингу.

Зростання складності ринкової діяльності вимагає стратегічного підходу до обліку витрат. Так, замість простого фіксування витрат, сучасні організації мають зосереджуватися на тому, як відображені витрати висвітлюють їхні стратегічні цілі та пріоритети. Окрім цього, важливість оцінки доцільності маркетингових витрат зростає, завдяки засобам обліку, які допомагають

вимірювати ефективність маркетингових інвестицій. Також неможливо ігнорувати роль сучасних технологій, які допомагають обліковувати, автоматизувати, оптимізувати та аналізувати маркетингові витрати в реальному часі.

Автоматизація завдань, що раніше виконувалися руками людини, сприяє значному скороченню витрат робочого часу, допомагає уникнути помилок, спричинених людським фактором, забезпечує вищий стандарт якості та мінімізує ризик невідповідностей у звітах. Завдяки цифровим системам звітності, очікується, що зникне потреба в повторному внесенні однакової інформації до різних регулюючих органів, так як впровадження єдиної електронної системи дозволить всім відповідним установам одночасно отримувати необхідну інформацію з одного джерела [2, с. 88].

Інформаційне забезпечення сфери управління маркетинговими витратами впливає на ведення управлінської діяльності на підприємстві. Це забезпечує детальний аналіз внутрішніх та зовнішніх умов функціонування підприємства. Коли облік маркетингових витрат проводиться систематично, це сприяє економії ресурсів, посиленню продуктивності праці, мінімізації непотрібних витрат і підвищенню прибутковості маркетингових заходів [3, с. 71].

Сучасні умови також вимагають гнучкості в обліку, адже динаміка ринку, технологічні інновації та зміни в бізнес-стратегії можуть радикально вплинути на маркетингові витрати. Тому важливо застосовувати інтегрований підхід, сполучаючи облік маркетингових витрат із іншими сферами управління, такими як фінанси або логістика.

Глобалізація є однією з найбільших сил, що формують сучасний економічний ландшафт. У світлі цієї тенденції облік маркетингових витрат стає все більш складним і вимагає специфічного підходу. Для багатьох українських компаній, які зацікавлені у розширенні своєї присутності на міжнародних ринках, основним завданням стає врахування різниці в нормативно-правових вимогах, культурних особливостях та валютних коливаннях, які часто відбуваються на вітчизняному ринку, можуть суттєво впливати на бюджети маркетингових кампаній, особливо тих, що орієнтовані на зовнішні ринки.

Такі елементи глобалізації, як раціоналізація, стандартизація та уніфікація, впливають на формування та регулювання економічних відносин та впливають на планування виділення та розподіл ресурсів. Відтак, ці аспекти становлять ризик для учасників світового ринку, до яких відносяться транснаціональні компанії. Беручи це до уваги, багато вчених у сфері бухгалтерського обліку дійшли висновку, що глобалізація призводить до інтеграції та уніфікації міжнародних стандартів. Важливою задачею є вміння мінімізації розбіжностей між міжнародними та вітчизняними стандартами. Проте, в процесі підготовки рішення для цього, частково ігноруються специфіка в етапах розвитку національних та глобальних економік, які впливають на механізми роботи підприємств [4, с. 88].

Окрім того, глобалізоване розширення ринків призводить до того, що українські компанії все більше звертають увагу на стандартизацію своєї

маркетингової діяльності, щоб бути конкурентними на світовій арені. Це, у свою чергу, вимагає від бухгалтерії та фінансових відділів компаній глибокого розуміння міжнародних стандартів обліку.

В умовах обмеженості ресурсів, зростання ролі та цінності соціальної відповідальності бізнесу на тлі воєнного стану в країні та адаптації державних регулятивних актів, звертається увага на необхідність раціонального обліку маркетингових витрат, в тому числі в контексті глобалізації. Щоб досягти оптимальної результативності діяльності, необхідно знаходити резерви та засоби для їх мобілізації. Управлінський облік маркетингових витрат і аналіз служать важливими інструментами для прийняття ефективних рішень у діяльності підприємств. Вивчення методів управлінського обліку маркетингових витрат, особливо в глобальному контексті, є не лише актуальним, але й викликом. Рішення цього питання потребує підвищення кваліфікації фахівців, активізації наукових досліджень та їх практичного застосування [5, с. 292-293].

Глобалізація, яка проявляється в раціоналізації, стандартизації та уніфікації процесів, впливає на всі сфери діяльності, включаючи облік маркетингових витрат. У зв'язку із зростанням ролі міжнародних ринків та необхідністю адаптації до валютних коливань, облік маркетингових витрат вимагає особливого підходу. В умовах обмеженості ресурсів та акценту на соціальній відповідальності, раціональний облік маркетингових витрат у глобальному контексті стає ключовим для забезпечення ефективності господарювання. Це робить облік маркетингових витрат надзвичайно важливим для українських компаній, які прагнуть до глобалізації своєї діяльності. Інтеграція в міжнародний бізнес-простір вимагає від них не лише глобального мислення в стратегічному плануванні, але й глобального підходу до обліку та контролю маркетингових витрат.

Список використаних джерел

1. Семанюк В. З., Папінко А. І. Система обліку в парадигмі глобалізації. Розвиток теорії бухгалтерського обліку. *Інститут аграрної економіки*, 2015. С. 575-578.
2. Спільник Ірина, Микола Палюх. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*, 1-2 2019. С. 83-86.
3. Романова Ольга, Марина Шибун, Марина Матвєєва. Інформаційне забезпечення маркетингової діяльності в умовах формування й розвитку сучасних концепцій управління. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*, 59.4 2019. С. 65-74.
4. Осадча Т. С. Удосконалення методології бухгалтерського обліку в умовах глобалізації. *Тернопіль: THEU*, 2018.
5. Задорожний З. М., Бенько І. Д., Біла Ю. А., Бурденюк Т. Г., Войцешин В. П., Голяш І. Д., Яцишин С. Р. Стан і перспективи розвитку бухгалтерського і управлінського обліку в умовах глобалізації: монографія. *Тернопіль: Університетська думка*, 2020.

Нестеренко І. В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Державний біотехнологічний університет

ІНСТРУМЕНТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ІНЖИНІРИНГУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Досліджено сутність та види інструментів бухгалтерського інжинірингу обліково-аналітичного забезпечення управління екологічною безпекою підприємства. Визначено їх сучасний стан та перспективи використання.

Ключові слова: бухгалтерський інжиніринг, екологічна безпека, облік, управління, цифрова трансформація.

Сучасні бізнес-процеси характеризуються зростаючою складністю та взаємозалежністю, що висуває підвищені вимоги до гнучкості та адаптивності бухгалтерського обліку. Користувачі бухгалтерської інформації, такі як інвестори, кредитори, регулятори тощо, потребують все більш точної та релевантної інформації, що може бути досягнуто шляхом використання інструментів бухгалтерського інжинірингу, які застосовуються для вирішення конкретних завдань. За типом завдання, яке вони вирішують, інструменти бухгалтерського інжинірингу можна розділити на такі групи:

1. Інструменти для удосконалення облікової політики дозволяють підприємствам вдосконалити свою облікову політику в частині обліку витрат на охорону навколишнього середовища, наприклад: методи визначення витрат на охорону навколишнього середовища; методи розподілу витрат на природоохоронну діяльність; методи списання витрат на охорону навколишнього середовища.

2. Інструменти для обліку та оцінки витрат на охорону навколишнього середовища, які дозволяють підприємствам ефективно управляти своїми витратами, а саме: системи управління витратами; методологія обліку витрат на природоохоронну діяльність; методи оцінки ефективності заходів з охорони навколишнього середовища.

3. Інструменти для аналізу ефективності заходів з охорони навколишнього середовища, в тому числі: методологія аналізу ефективності заходів з охорони навколишнього середовища; інструменти фінансового аналізу; інформаційні системи [1, с. 332].

Вибір конкретних інструментів бухгалтерського інжинірингу, які слід використовувати, буде залежати від конкретних потреб підприємства. Однак, використовуючи ці інструменти, підприємства можуть покращити свою здатність приймати ефективні управлінські рішення щодо обліково-аналітичного забезпечення управління екологічною безпекою підприємства.

Також використання даних інструментів дозволяє уникнути фінансових проблем, шахрайства та помилок, які можуть завдати серйозної шкоди підприємству, призвести до втрати прибутку, репутаційного збитку та навіть банкрутства. Так, в ході дослідження визначено, що для вирішення завдань управління екологічною безпекою підприємства застосовується низка інструментів, а саме: методи оцінки ризиків, пов'язаних з охороною навколишнього середовища (метод експертних оцінок, який передбачає проведення опитування експертів з метою отримання їхніх оцінок ймовірності та наслідків можливих екологічних ризиків; метод сценарного аналізу, що передбачає розробку сценаріїв можливих екологічних ризиків та оцінку їхніх наслідків; метод аналізу чутливості, з метою визначення наскільки екологічний ризик залежить від певних змін; метод аналізу дерева рішень, що допомагає визначити оптимальний спосіб управління екологічним ризиком); методи управління ризиками, пов'язаними з охороною навколишнього середовища (метод запобігання, тобто впровадження заходів, які спрямовані на запобігання виникненню екологічних ризиків щодо контролю за викидами, управління відходами та охорону природних ресурсів; метод пом'якшення, передбачає впровадження заходів, які спрямовані на зменшення ймовірності та наслідків можливих екологічних ризиків, наприклад, системи раннього виявлення та реагування на екологічні ризики; метод прийняття екологічних ризиків, яким неможливо або не вигідно запобігти або пом'якшити, наприклад, прийняття ризику забруднення навколишнього середовища, пов'язаного з діяльністю підприємства, якщо витрати на запобігання або пом'якшення цього ризику будуть занадто високими) [2, с. 297].

Вітчизняні підприємства стикаються з постійно зростаючими вимогами до ефективності та продуктивності. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є важливим трендом, який має значний потенціал для зміни галузі. Саме цифрова трансформація бухгалтерського обліку може допомогти підприємствам оптимізувати та гармонізувати облікові процеси та звільнити час для інших завдань. За допомогою цифрових технологій підприємства можуть аналізувати великі обсяги даних, щоб отримувати нові знання про свою діяльність та приймати більш обґрунтовані управлінські рішення, які дозволять: зменшити вплив на навколишнє середовище; забезпечити відповідність вимогам законодавства; покращити репутацію підприємства; зменшити витрати. Тому ефективна цифрова система обліково-аналітичного забезпечення управління екологічною безпекою підприємства повинна містити такі елементи, як: політика екологічної безпеки; плани управління ризиками; процедури й інструкції; моніторинг та контроль [3, с. 98].

За ступенем цифровізації інструменти бухгалтерського інжинірингу можна розділити на ручні інструменти, які не використовують інформаційних технологій та автоматизовані інструменти, що базуються на реалізації інформаційних технологій для автоматизації процесів обліку та аналізу витрат на охорону навколишнього середовища. Останні включають бухгалтерські програмні продукти, що автоматизують основні облікові завдання, такі як введення даних, рахунки, звітність та аналіз. Також програмне забезпечення,

дозволяє аналізувати великі обсяги даних, щоб отримувати нові знання про природоохоронну діяльність підприємства та інтелектуальні системи на основі штучного інтелекту для автоматизації завдань, таких як виявлення шахрайства, прогнозування попиту та управління запасами. Використання хмарних обчислень дозволяє підприємствам отримувати доступ до програмного забезпечення та даних через Інтернет (наприклад, хмарне програмне забезпечення може використовуватися для управління системами відстеження викидів або для управління системами управління відходами). Саме хмарні обчислення можуть бути ефективним інструментом для управління екологічною безпекою підприємства з метою покращення екологічного впливу [4, с. 360].

Таким чином, бухгалтерський інжиніринг дозволяє підприємствам впроваджувати нові методи обліку та звітності, які відповідають вимогам сучасних бізнес-процесів та користувачів бухгалтерської інформації. Використання інструментів бухгалтерського інжинірингу в обліково-аналітичному забезпеченні управління екологічною безпекою підприємства дозволяє підприємствам: покращити ефективність управління екологічною безпекою підприємства; зменшити витрати на охорону навколишнього середовища; підвищити економічну ефективність заходів з охорони навколишнього середовища та покращити його стан.

Список використаних джерел:

1. Кашена Н.Б. Бухгалтерський інжиніринг в обліково-аналітичному забезпеченні управління економічною активністю підприємств торгівлі. 299 Український журнал прикладної економіки. 2021. Том 6. № 1. С. 330-336.
2. Нестеренко І. В., Бухгалтерський інжиніринг як метод побудови еколого-орієнтованої системи обліку. Фінансово-кредитне та обліково-аналітичне забезпечення післявоєнного відновлення економіки України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 жовтня 2023 р. Київ: НУБіП України, 2023. С. 296-299.
<https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/42187>
3. Нестеренко І.В., Чміль Є.Л. Моделювання облікової політики в контексті забезпечення інноваційного розвитку підприємства. Електронний науково-практичний журнал «Цифрова економіка та економічна безпека». 2022. Вип. 1(01). С. 92-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-15>
URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/9991>
4. Чумак О.В., Нагорна І.В. Механізм інжинірингу при формуванні інформаційного підґрунтя аналізу фінансової стійкості підприємства. Бізнесінформ. 2017. № 12. С. 359-364.

УДК 657 (043.2)

Попович О. В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Філімонова С. В.

здобувач вищої освіти другого (мігістерського) рівня
Національний авіаційний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В УМОВАХ ТОВ «ТЕХНООПТТОРГ-ТРЕЙД»

Анотація. У даній тезі розкриваються особливості та напрями удосконалення аналізу та аудиту розрахунків підприємства з покупцями. Розглянуто аналіз формування розрахунків підприємства з покупцями та замовниками в умовах досліджуваного підприємства ТОВ «Технооптторг-Трейд». Визначено передумови та шляхи вдосконалення обліково-інформаційної системи підприємства за результатами аналізу та аудиту.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вчених та науковців у фахових виданнях, академічні видання, матеріали фінансової звітності ТОВ «Технооптторг-Трейд».

Ключові слова: аналіз, аудит, розрахунки з покупцями, дебіторська заборгованість, удосконалення.

У сучасних умовах кожне підприємство під час своєї господарської діяльності встановлює розрахункові відносини з юридичними та фізичними особами. Особливе значення надається правильній організації розрахунків підприємства з покупцями та замовниками.

Стан розрахунків з покупцями має вплив не тільки на фінансовий стан підприємств, а й загалом на фінансову стійкість України на світовому ринку.

Аналіз формування розрахунків підприємства з покупцями та замовниками в умовах ТОВ «Технооптторг-Трейд» ґрунтується на тому, щоб вся фінансово-господарська діяльність підприємства була вірно відображена в бухгалтерському обліку.

За основу аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками виступає збирання інформації з різноманітних довірених джерел, що передбачає проникливість аналізу, надійність та неупередженість аналітичних висновків.

Розрахункові відносини між покупцями та постачальником ТОВ «Технооптторг-Трейд» виникають у процесі господарської діяльності підприємства (рис.1).

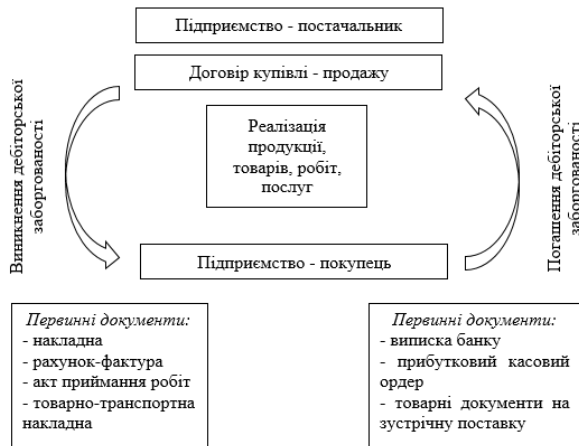

Рис. 1.1. Формування розрахунків з покупцями та замовниками в умовах ТОВ «Технооптторг-Трейд»

Для якісного аналізу розрахунків з покупцями (дебіторська заборгованість – далі) в умовах даного підприємства рекомендується:

- вивчити склад і динаміку дебіторської заборгованості, а також фактори, що визначають їх кількість та зміни;
- провести аналіз структури дебіторської заборгованості;
- визначити поточну вартість дебіторської заборгованості;
- розробити варіанти управлінських рішень, спрямованих на зменшення безнадійної дебіторської заборгованості;
- прогнозувати дебіторську заборгованість.

При аналізі дебіторської заборгованості спочатку слід враховувати загальну вартість дебіторської заборгованості та вже потім зміни окремих чинників, що впливають на динаміку показників.

Початковим етапом є наведення аналізу дебіторської заборгованості ТОВ «Технооптторг-Трейд» (табл. 1).

Аналіз статистичних даних щодо динаміки дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «Технооптторг-Трейд» за 2020-2022 роки показав, що обсяги такої заборгованості зменшилися.

Якщо порівнювати досліджувані 2020-2022 роки, то в 2020 році сума дебіторської заборгованості склала 21 630 тис. грн., а в 2022 році значно зменшилась і досягла 6 713 тис. грн., що має позитивний вплив на фінансовий стан підприємства.

Щодо «Іншої поточної дебіторської заборгованості», відбулось її зростання (від 826 тис. грн. до 2 682 тис. грн.). Такий стан спричинив вплив зовнішніх факторів (економічний стан країни, рівень інфляції, курс національної валюти, зміни податкового законодавства) та внутрішніх факторів (обсяг реалізованої

продукції та конкурентоспроможності, забезпечення дебіторської заборгованості).

Таблиця 1

Аналіз статистичних даних динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «Технооптторг-Трейд» за 2020-2022 роки (на основі Балансу підприємства)

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, %
	2020	2021	2022	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	20 804	32 171	4 031	-16 773
Інша поточна дебіторська заборгованість	926	298	2 682	+1 856
Усього дебіторської заборгованості	21 630	32 469	6 713	-14 917

Особливу увагу в процесі аналізу дебіторської заборгованості варто приділити дебіторській заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

Аналіз структури дебіторської заборгованості ТОВ «Технооптторг-Трейд» у 2020-2022 роках показав, що відбулися вагомні зміни. Це є позитивним фактором, адже це збільшує обігові кошти підприємства.

Тому особливо важливо підтримувати і надалі механізм управління дебіторською заборгованістю та посилити його інформаційне забезпечення, що робить управлінські рішення, засновані на інформаційно-аналітичному забезпеченні, більш ефективними. Він може використовуватися не тільки для діяльності окремої організації, але і для взаємозв'язку корпоративної групи. Це впливає на ефективну діяльність підприємства та створює умови для майбутньої економічної безпеки та стабільності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Жарнікова В. В. Розрахунки з покупцями: аспекти формування інформаційної бази управлінського обліку. *Вісник КрНУ імені М. Остроградського*. 2019. № 3. с. 88-96.
2. Костюнік О. В., Недашковська Д. М. Деякі питання регулювання дебіторської та кредиторської заборгованостей українських підприємств. *Економічна наука*. 2017. № 19. с. 45-50.
3. Попович О. В., Якимчук Ю. В. Проблеми обліку розрахунків з покупцями та замовниками і шляхи їх вирішення. *Молодий вчений*. 2017. № 11. с. 1275-1278.

УДК 657

Цегельник Н. І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Іваненко Є. В.

магістр

Поліський національний університет

КОНТРОЛЬ СОБІВАРТОСТІ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація. Обґрунтовано складові собівартості реалізованої продукції. Сформовано методи та інструменти контролю собівартості реалізованої продукції.

Ключові слова: контроль; собівартості реалізованої продукції; прямі, непрямі, накладні витрати

Вступ. Контроль собівартості реалізованої продукції є важливим елементом фінансового управління підприємством. Він дозволяє визначити вартість виробництва продукції та порівняти її з фактичними витратами, що допомагає виявити ефективність виробництва та визначити можливі шляхи оптимізації витрат. Досить довгий час дискутується питання визначення принципів та методів контролю собівартості реалізованої продукції. Багато вчених, як вітчизняних, так і зарубіжних, таких як П.С. Безрукий, І.А. Басманов, В.П. Астахов і багато інших, внесли вагомий внесок у вирішення цього питання. Незважаючи на значні успіхи в теоретичних і практичних аспектах собівартості реалізованої продукції, проблема її контролю та методи його визначення та використання не отримала належної уваги у дослідженнях. Бракує обговорення питань контролю собівартості реалізованої продукції, її складових, методів визначення та інструментів контролю.

Результати дослідження. Собівартість реалізованої продукції - це сукупність всіх витрат, які необхідно понести для виробництва та доставки продукції до кінцевого споживача. Це включає всі прямі та непрямі витрати, пов'язані з матеріалами, працею та накладними витратами (рис. 1).

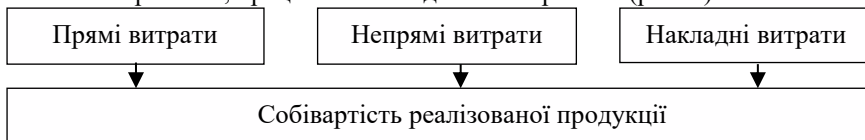

Рис. 1. Складові собівартості реалізованої продукції

Прямі витрати включають витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного виробництва продукції. Це можуть бути витрати на сировину, матеріали, компоненти, оплату праці прямих робітників, амортизацію прямих виробничих машин і обладнання.

Непрямі витрати включають витрати, які не можуть бути прямо віднесені до конкретного виробництва, але необхідні для його підтримки і функціонування. Це можуть бути витрати на адміністративно-управлінський персонал, оренду та утримання виробничих приміщень, енергопостачання, оплату витрат на рекламу та маркетинг.

Накладні витрати є часткою собівартості продукції, що відображає загальні витрати, які не можуть бути безпосередньо пов'язані з виробництвом конкретної одиниці продукції. Це можуть бути витрати на управління, адміністрування, обслуговування підприємства в цілому.

Визначення собівартості реалізованої продукції дозволяє підприємствам встановити ціну на свою продукцію, забезпечити рентабельність виробництва та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Контроль собівартості допомагає виявити можливі шляхи зменшення витрат і підвищення ефективності виробництва. Для визначення собівартості реалізованої продукції виокремимо наступні методи (рис. 2).

Рис. 2. Методи визначення собівартості реалізованої продукції

Контроль собівартості реалізованої продукції передбачає систематичний аналіз фактичних витрат у порівнянні з плановими чи нормативними значеннями. Це дозволяє виявити відхилення та прийняти відповідні управлінські рішення для оптимізації собівартості та підвищення ефективності виробництва.

Для контролю собівартості реалізованої продукції використовуються наступні методи та інструменти:

1. Визначення собівартості: першим кроком є визначення показників собівартості продукції, включаючи матеріальні витрати, витрати на працю та накладні витрати. Цей процес вимагає аналізу даних про витрати на сировину, матеріали, оплату праці, амортизацію та інші витрати.

2. Систематичний облік витрат: для контролю собівартості необхідно мати систему обліку витрат, що дозволяє реєструвати всі витрати, включаючи прямі та непрямі витрати. Це може включати використання бюджетів, стандартів витрат та інших інструментів обліку.

3. Аналіз відхилень: контроль собівартості передбачає аналіз фактичних витрат та порівняння їх з плановими або нормативними показниками. Якщо виявляються значні відхилення, проводиться вивчення причин та прийняття заходів для виправлення ситуації.

4. Впровадження системи контролю: ефективний контроль собівартості передбачає впровадження системи контролю, яка забезпечує збір, аналіз та використання інформації щодо собівартості. Це може включати використання програмного забезпечення, автоматизованих систем та інших інструментів.

Отже, контроль собівартості реалізованої продукції передбачає систематичний моніторинг та аналіз витрат на виробництво та реалізацію продукції. Цей контроль допомагає підтримувати оптимальний рівень собівартості, виявляти причини незапланованих витрат і вдосконалювати процеси виробництва.

Висновки. Таким чином, контроль собівартості допомагає управлінцям приймати обґрунтовані рішення про встановлення цін на продукцію, розробку стратегій зниження витрат та поліпшення продуктивності. Знання точної собівартості продукції значно полегшує процес прийняття рішень з урахуванням фінансових обмежень та рентабельності. Контроль собівартості реалізованої продукції є необхідним елементом фінансового управління підприємством, який допомагає забезпечити ефективне використання ресурсів, оптимізувати витрати та підвищити прибутковість.

Список використаних джерел

1. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Цегельник Н. І. Управлінський облік: підручник. Житомир : ПП "Рута", 2015. 632 с.
2. Цегельник Н.І. Управлінський облік в системі розрахунків з покупцями підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*: міжн. збірник наук. праць. 2017. № 3 (38). С. 133-138.

СЕКЦІЯ 2

ЕКОНОМІКА, МАРКЕТИНГ, МЕНЕДЖМЕНТ

Голова секції *Тетяна Косова*, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування;
Tetiana Kosova, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation;

Заступник голови секції *Олена Рибак*, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування Національного авіаційного університету;
Olena Rybak, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation of the National Aviation University.

УДК 330

Безлепкін Г.Є.
начальник навчально-лабораторного комплексу,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА У ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Анотація. В дослідженні розкрито детермінізм цифрового середовища при розвитку економічної системи. Розкрито динаміку та тенденції формування цифрового середовища в економічному просторі.

Ключові слова: цифрове середовище, економічна система, цифровий ринок, електронна торгівля, цифровізація.

В сучасному економічному просторі, де цифрові технології проникають у всі сфери діяльності, визначальним фактором для успіху та розвитку підприємств стає здатність реалізувати стратегічні цілі в цифровому середовищі. Сучасне цифрове середовище викликає значні трансформації у підходах до розвитку економічних систем[1-2]. Цифрова революція змінює споживачські звички, комунікаційні платформи та конкурентну динаміку, що призводить до виникнення детерміністичних факторів, які впливають на успіх чи невдачу економічного розвитку. Цифрове середовище створює детермінанти, де економічна ефективність, результати в значній мірі залежать від здатності взаємодіяти зі споживачами в онлайн-середовищі, розуміти їхні потреби і побажання, а також впроваджувати інноваційні цифрові рішення.

Вплив цифрового середовища ринків на розвиток підприємств визначається великою мірою зростаючою роллю цифрових технологій і

онлайн-простору у сучасній економіці. За допомогою Інтернету та цифрових платформ, підприємства мають можливість взаємодіяти зі споживачами, вибудовувати і управляти своєю онлайн-присутністю, а також просувати та позиціонувати свій бренд. Це відкриває нові можливості для розвитку і розширення бізнесу, але також створює нові виклики, оскільки конкуренція в онлайн-середовищі стає більш інтенсивною, а споживачі стають більш обізнаними і вибагливими.

Статистика свідчить про зростання кількості підприємств, що здійснюють електронну торгівлю (рис. 1). За останні роки спостерігається значний приріст онлайн-бізнесів та інтернет-магазинів у різних галузях. За даними економічних досліджень, у багатьох країнах електронна торгівля зростає на кілька відсотків щороку. Це свідчить про те, що підприємства визнають важливість онлайн-присутності та електронної комерції для забезпечення свого розвитку та конкурентоспроможності в цифровому середовищі.

У цьому контексті, детермінізм цифрового середовища ринків стає нагадуванням про необхідність підприємствам адаптуватися до цифрових трансформацій, ефективно використовувати онлайн-інструменти для розвитку, а також розробляти стратегії, що дозволять їм зберігати та підвищувати конкурентоспроможність у динамічному економічному середовищі.

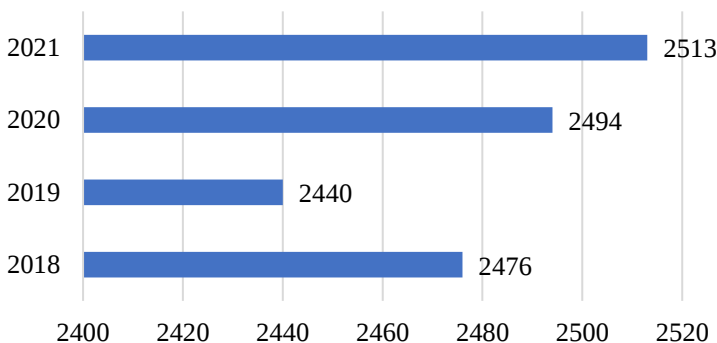

Рис. 1. Динаміка зміни кількості підприємств в Україні, які здійснювали електронну торгівлю за 2018-2021 рр., одиниць

Джерело: розроблено автором за даними [3].

Цифрова трансформація дозволяє підприємствам створювати більш персоналізовані та ефективні стратегії конкурентної боротьби на цифрових ринках. Однак це також покладає на них велику відповідальність за збереження приватності та безпеки даних клієнтів. Загалом, в сучасному

бізнес-світі, врахування аспектів цифрової трансформації – це не просто відокремлена стратегія, а фундаментальна необхідність для успіху.

Список використаних джерел:

1. Olha Vovk, Akseniiia Kaya. Security of economic systems in terms of sustainable development of the global information space. Економіка, управління та адміністрування в координатах сталого розвитку / За редакцією Косової Т.Д., Смерічевського С.Ф. Рига: Baltija Publishing. Латвія 2021. 716 с.
2. Вовк О.М. Формування інноваційного потенціалу підприємств в умовах цифровізації регіональних економічних систем. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. Том 21 № 3(52). 2022 С. 64-67.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 338.13

Борисенко О. С.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу

Чорна Д. О.

здобувач вищої освіти кафедри маркетингу

Національний авіаційний університет

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГУ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

Анотація. Розглянуті сучасні підходи до контент-маркетингу в умовах цифрової епохи та проаналізовано ключові тенденції, такі як персоналізація контенту, відео-контент, сторітеллінг та впливові мережі, а також інновації, такі як розширена реальність.

Ключові слова. Персоналізація контенту, відео-контент, сторітеллінг, впливові мережі (інфлюенсери), розширена реальність (AR), віртуальна реальність (VR), штучний інтелект, аналітика та вимірювання результатів.

Сучасні тенденції розвитку українського бізнесу вимагають використання новітніх маркетингових комунікацій у системі управління діяльністю компанії. Останнім часом традиційні продажі втрачають свою ефективність у зв'язку зі зміною практики ведення бізнесу, переведення бізнесу в онлайн середовище. На зміну традиційному маркетингу прийшов новий тренд – інтернет-маркетинг, який має унікальні характеристики та сильно відрізняється від характеристик традиційних маркетингових інструментів [1].

Оскільки Інтернет-маркетинг передбачає спілкування між бізнесом і споживачами через соціальні мережі та Інтернет, зростає роль Інтернет-маркетингової комунікації, тобто інформаційного контенту, який має самостійну цінність для аудиторії. Велика кількість іноземних компаній активно використовують контент-маркетинг як організаційну стратегію і визнають його важливою стратегією розвитку.

Контент-маркетинг – це мінлива галузь, яка вимагає постійного аналізу, адаптації та впровадження новацій. У світі швидких змін та надмірної конкуренції, сучасні стратегії контент-маркетингу є ключем до здобуття та утримання уваги аудиторії. Тенденції та інновації в цій галузі не тільки сприяють привертанню користувачів, але і роблять можливим більш ефективну взаємодію з ними.

Контент ніколи не вийде з моди, коли йдеться про залучення та конверсію клієнтів. Правильно проведений контент-маркетинг може стати ефективним та економічно вигідним способом залучення потрібної аудиторії та надання їй необхідної інформації.

Однією з основних тенденцій в контент-маркетингу є персоналізація контенту. Споживачі більше не реагують на загальні повідомлення та рекламу. Вони очікують індивідуального підходу та контенту, який відповідає їхнім потребам і інтересам. Компанії використовують дані про клієнтів, щоб створювати персоналізовані рекламні кампанії та контент, який привертає

увагу та стимулює взаємодію. Це може включати в себе індивідуальні рекомендації, персоналізовані листівки та спеціальні пропозиції. Також необхідно відмітити, що коли споживчі вимоги до персоналізації посиляться, штучний інтелект відіграватиме дедалі більшу роль у створенні контенту. На ринку з'явилося багато нових рішень на основі штучного інтелекту. Наприклад, UberSuggest допомагає створювати пости у блогах, Copy.ai допомагає створювати пости в соціальних мережах та блогах, Chat GPT навчає розмовної взаємодії та інтегрується з Zapier для планування змісту блогів та соціальних мереж, а також для створення фотографій та відео. Ці нові технології допомагають створювати підказки для кращого контенту.

Ще однією з сучасних тенденцій контент-маркетингу є відео-контент і стрімінг, які продовжують бути надзвичайно популярними інструментами в контент-маркетингу. Високоякісний відео-контент дозволяє брендам спілкуватися з аудиторією із великим впливом. Однак, для досягнення успіху, важливо розвивати креативні ідеї та робити акцент на історіях, які відповідають на питання і потреби цільової аудиторії [1]. Відео-контент продовжує бути на піку популярності в контент-маркетингу. Інтернет-користувачі віддають перевагу споживати інформацію у відеоформаті. Щоб відповісти на це, компанії створюють відео-контент на різних платформах, включаючи YouTube, Instagram і TikTok. Важливо розробляти не тільки відео, але й живі стріми для більшшої взаємодії з аудиторією.

Наступною тенденцією контент маркетингу є сторітеллінг – це мистецтво розповіді. Компанії використовують сторітеллінг для створення неповторних історій, які залишають враження на аудиторії. Це допомагає побудувати споживчу довіру та сприяє більш глибокому зв'язку між брендом і клієнтом. Здійснення сторітеллінгу вимагає творчості та здатності розповідати цікаві та рухливі історії, які спонукають аудиторію діяти [2].

Співпраця з впливовими особами (інфлюенсерами) стала популярним методом контент-маркетингу. Інфлюенсери мають велику аудиторію, яка довіряє їм і сприймає їх рекомендації. Співпраця з інфлюенсерами дозволяє брендам дістатися до нової аудиторії та підвищити свою впливовість. Проте важливо вибирати інфлюенсерів, які відповідають цінностям та стилістиці бренду.

Ще однією тенденцією є інтерактивний контент, який стимулює аудиторію брати активну участь. Опитування, квізи, конкурси та інші форми взаємодії можуть збільшити зацікавленість та залучення користувачів.

Використання віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR) розширює можливості контент-маркетингу. Вони дозволяють створювати іммерсивний контент, що залучає користувачів унікальним способом. Наприклад, виробники меблів можуть дозволити користувачам «перевірити» меблі власноруч за допомогою додатків AR [3].

Розуміння психології споживача грає важливу роль у сучасному контент-маркетингу. Персоналізація контенту, використовуючи дані користувачів, дозволяє створити більш релевантний та залучаючий контент.

Зростання використання голосового пошуку та інтерактивних асистентів, таких як Siri та Alexa, відкриває нові можливості для контент-маркетингу. Оптимізація контенту для голосового пошуку стає важливою стратегією, а створення голосових додатків може дати брендам конкурентну перевагу.

Важливою частиною контент-маркетингу є аналітика та вимірювання результатів. Компанії повинні аналізувати, як їхня стратегія контенту впливає на показники, такі як конверсія, залучення і віртуальні продажі. Це допомагає виправляти помилки та підвищувати ефективність стратегії.

Загалом, сучасні стратегії контент-маркетингу вимагають постійного аналізу та адаптації під нові тенденції та інновації.

Висновок. Отже, стратегія контент-маркетингу відіграє одну з головних ролей у розвитку сучасних компаній. Відповідний інструмент інтернет-маркетингу є необхідним для подальшого розвитку компаній, які працюють в Інтернеті. Сьогодні контент-маркетинг використовується не тільки як частина загальної стратегії компанії, а й як окрема маркетингова стратегія.

У сучасному світі, де конкуренція за увагу аудиторії безмежно велика, важливо триматися в курсі сучасних тенденцій і інновацій. Використання відео-контенту, інтерактивних рішень, VR та AR, персоналізація та голосовий пошук можуть стати ключем до успіху та допоможе компаніям залучити та утримати свою аудиторію в епоху змін. Сучасні стратегії контент-маркетингу надають компаніям можливість підвищити свою конкурентоспроможність та залучити більше клієнтів, брендам підтримувати рівень відомості та взаємодії зі споживачами в цифровому світі. Проте важливо бути готовим до постійних змін і адаптації, до нових технологій та вимог аудиторії, щоб досягти успіху в контент-маркетингу.

Список використаних джерел:

1. Все про контент-маркетинг: види контенту, створення стратегії, показники ефективності URL: <https://ideadigital.agency/blog/vse-pro-kontent-marketing/>
2. Сторітелінг: історії, які продають. URL: <https://elit-web.ua/ua/blog/chto-takoe-storitelling>
3. ВИКОРИСТАННЯ AR I VR ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ. URL: <https://www.ukrtechsoft.com/vykorystannia-ar-i-vr-dlia-pidvyshchennia-efektyvnosti-biznes-protsesiv/>
Голосовий пошук — тренд 2022 року. Як інтегрувати функцію у рекламну кампанію? URL: <https://web-promo.ua/ua/blog/golosovoj-poisk-trend-2022-goda-kak-integrirovat-funkciyu-v-reklamnuyu-kampaniyu/>

Бугріменко Р. М.

д.е.н., професор,
професор кафедри економіки та бізнесу
Державний біотехнологічний університет

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Розглянуто сутність електронного бізнесу, наведено етапи створення та розвитку відносин з постачальниками, систематизовано основні форми електронного бізнесу та їх інструменти впровадження, надано механізм вдосконалення ланцюжка цінностей в сфері торгівлі.

Ключові слова. Електронна торгівля, розвиток, маркетинг, інтернет-бізнес, підприємство.

На сьогодні, підприємства торгівлі найбільше підпадають до впливу сучасних інформаційних технологій. Роздрібні торговці використовують мережу інтернет для надання безперервної інформації, послуг і сервісної підтримки, створення позитивної взаємодії з потенційними споживачами як основи для відносин на довгострокову перспективу, сприяння довгостроковому співробітництву на взаємних та вигідних умовах, а також для розробки стратегій маркетингової взаємодії з підприємствами.

Під час індустріальної епохи термін «маркетинг» було введено для визначення необхідності виявлення та обробки потреб споживачів продукції та специфіки їх взаємодії з роздрібною інфраструктурою. В такій системі «виробники-продавці» не взаємодіяли безпосередньо зі споживачами, що викликало у виробників проблеми з визначенням потреб потенційних клієнтів. Для подолання цієї проблеми маркетологи розробили маркетингові стратегії взаємодії з інфраструктурою роздрібною торгівлі, використовуючи ряд інструментів, таких як реклама, прямий маркетинг та електронна комерція.

Достатні можливості рівня сучасних технологій для взаємодії з інфраструктурою роздрібною торгівлі, включаючи електронні технології та інформацію, що швидко розвиваються, сприяли величезному розвитку і глобальному визнанню ролі сучасної електронної комерції. Цьому питанню присвятили свої дослідження ряд вітчизняних та зарубіжних авторів.

Проте низка питань, пов'язаних з ефективністю та раціональністю залучення маркетингових інструментів для налагодження зав'язків з підприємствами інфраструктури роздрібною торгівлі, також з торговельними майданчиками потребують подальшого дослідження.

Роздрібні торговці можуть розширювати свої ринки електронної комерції на внутрішньому та міжнародному ринках з мінімальними капітальними витратами, створюючи можливості для швидкого пошуку та використання

можливостей взаємодії з покупцями, споживачами, постачальниками та діловими партнерами.

Електронна комерція являє собою це процес купівлі, продажу та обміну товарами, послугами та інформацією з використанням комп'ютерної мережі, у тому числі мережі інтернет. Електронна комерція набуває різних форм у залежності від рівня цифровізації товару або послуги, що продається.

Якщо в традиційній торгівлі всі аспекти продукції, посередників і процесів є фізичними, то в електронній комерції всі аспекти є цифровими.

Наукові дослідження визначили певні характеристики електронної комерції, які пропонують низку потенційних переваг для споживачів та бізнесу. До таких переваг можна віднести: можливість клієнтів робити покупки та інші транзакції двадцять чотири години на добу, сім днів на тиждень, у будь-якій точці світу; надання клієнтам більшого вибору, ширших опцій та модулів пошуку, коли споживачі обирають товари з великої бази постачальників та великої кількості товарів; створення умов для швидкої доставки, особливо коли мова йде про цифрові товари; створення умов для швидкої доставки тощо.

Електронний бізнес – це середовище, в якому підприємства та споживачі на ринку електронної комерції можуть ефективно співпрацювати, тобто збільшувати доходи за рахунок утворення нових каналів надходжень та збільшення обсягів продажу, знижувати витрати за рахунок зменшення транзакційних витрат та накладних витрат, покращувати умови інвестування та забезпечувати умови безперервності бізнесу [1].

З усіх підприємств, що працюють у секторі роздрібною торгівлі, лише мережеві ритейлери змогли зберегти відносно стабільні масштаби діяльності. В даний час мережевий бізнес в роздрібній торгівлі це форма ринкової взаємодії, яка стрімко розвивається, проте в умовах кризи потрібні також нові сучасні інструменти, методи і прийоми, розроблені в рамках маркетингового менеджменту, які забезпечують ринкову стійкість підприємствам в умовах конкурентного середовища.

Етапи створення та розвитку відносин з постачальниками є наступними:

- 1) Попереднє оцінювання постачальника. Ритейлер здійснює попереднє вивчення та первинний відбір можливостей і компетенцій постачальника;
- 2) Створення тендерів постачальників;
- 3) Підготовлення потрібних документів та первинне оцінювання компетентності постачальника;
- 4) Підписання контрактів;
- 5) Корегування умов співпраці з постачальниками по мірі набуття досвіду по результатам моніторингу діяльності постачальника;
- 6) Виправлення або відновлення відносин з постачальником у разі суттєвого порушення в ланцюгу постачання або розірвання контракту [2].

Добре розроблена, диференційована та правильно побудована цифрова бізнес-модель, складена на маркетингових інструментах та електронних процесах створення цінності, є фокусом бізнес-стратегії та джерелом конкурентних переваг у мінливому та динамічному оточенні [3].

Виходячи з проведеного дослідження щодо розроблення та вдосконалення маркетингових стратегій взаємодії з підприємствами інфраструктури роздрібної торгівлі, потрібно встановити механізми покращення ланцюга створення цінності роздрібної торгівлі, наприклад, в залежності від якості організації роботи з постачальниками та важливості постачальників у забезпеченні конкурентоспроможності роздрібного торговельного підприємства. Запропоновано додати до елементів такого механізму маркетингові інструменти, такі як підхід, заснований на внутрішньому і зовнішньому аналізі, що дозволяє визначити ефективність використання всіх «ланок», елементів витрат, факторів формування витрат, а також внутрішніх і зовнішніх елементів інфраструктури роздрібної торгівлі, визначити конкурентні переваги на основі зменшення витрат та диверсифікації продукції або постачальників, шляхів та напрямків їх покращення; ініціювання процедури стратегічного управління конкурентоспроможністю з використанням планування, що враховує можливості, що розширюються, налагодження механізмів керування ресурсами рітейлерів, покращення методів роботи зі споживачами, покращення внутрішнього оточення.

Цей механізм буде служити вдосконаленню торговельних процесів у секторі роздрібної торгівлі. Водночас, різні групи постачальників звичайно потребуватимуть використання різних типів стратегій розвитку взаємовідносин з ціллю мінімізації витрат та оптимізації асортименту. У цьому контексті створюються додаткові вимоги щодо процесу управління розвитком внутрішнього оточення, що будуть розглянуті в наступному дослідженні.

Висновки. Під час дослідження були зроблені наступні висновки: досліджено специфічні особливості електронної комерції та її потенційні переваги для споживачів і бізнесу, виявлено особливості інтернет-бізнесу для ефективної взаємодії бізнесу та споживачів на ринку роздрібної електронної комерції, сформовано механізми вдосконалення ланцюгів створення вартості в роздрібній торгівлі, розроблено та вдосконалено стратегії маркетингової взаємодії з підприємствами інфраструктури роздрібної торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Бугріменко Р.М. Особливості формування нового ринкового простору на вітчизняному споживчому ринку. *Бізнес Інформ*. 2019. №1. С. 241-248.
2. Чорна М.В. Стратегія взаємодії підприємств роздрібної торгівлі з постачальниками. *Ефективна економіка*. 2010. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=337> (дата звернення: 10.11.2023).
3. Глесс Р., Лейкерт Б. *Торгівля 4.0. Цифрова революція в торгівлі : стратегії, технології, трансформація*. Київ, 2018. 346 с.

УДК 339.138

Кучмійов А. В.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу
Національний авіаційний університет

Борисенко Д. В.

здобувач вищої освіти кафедри маркетингу
Національний авіаційний університет

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Анотація. Розглянуто особливості певних аспектів використання маркетингу компаніями в сучасних умовах. Досліджено напрями розвитку сучасного маркетингу. Акценти зроблені на необхідності активізувати діяльність у напрямі формування системи клієнтоорієнтованості та подальшого впровадження інтернет-маркетингу.

Ключові слова. Маркетинг, новітні технології, маркетингова стратегія, інтернет-маркетинг, електронна комерція.

Початок повномасштабного російського вторгнення різко змінив бізнес-середовище в Україні. По-перше, ці зміни пов'язані з недоступністю ресурсів, руйнуванням ланцюгів поставок і зменшенням обсягів інвестицій. В умовах воєнного стану, компанії, які використовують маркетингові підходи, повинні враховувати зміни та створювати відповідальну комунікацію, де суспільні цінності залишатимуться на першому місці [1].

Ситуація воєнного стану стала серйозним викликом для бізнесу в сфері маркетингу. Проте саме в таких умовах маркетинг став дуже важливим інструментом забезпечення безпеки та зручності клієнтам і споживачам. Якщо компанії успішно використовують нові технології та інтерактивні інструменти, вони можуть успішно працювати та розвиватися навіть в умовах воєнного стану. Тому за будь-яких змін у бізнес-середовищі, а особливо під час війни, підприємці повинні розуміти необхідність реалізації змістовної, агресивної та ефективної маркетингової політики компанії. Отже, компанії з одного боку стикаються з проблемами, пов'язаними зі збутом продукції та отриманням прибутку, а з іншого – відчувають на собі агресивні дії конкурентів при обмеженому розмірі ринку.

Тому можна виділити кілька різних причин використання маркетингу під час війни:

1. Більшість компаній згадують про маркетинг, коли справи йдуть погано, що проявляється в різкому зниженні обсягів продажів.
2. Багато підприємців не мають маркетингової стратегії.
3. Половина підприємств не адаптували свої цілі у воєнний час, а деякі взагалі їх не мають.
4. Більшість підприємств не використовують бізнес-аналітику, побудовану на реальних даних.

5. У багатьох галузях бракує чіткого розуміння орієнтації на клієнта та сегментації.

6. Більшість компаній не мають відділу по роботі зі скаргами.

7. Багато компаній не мають системної програми лояльності.

8. Повторні закупівлі не відбуваються в половині підприємств, а частота купівель скоротилася в більшості компаній.

9. Ціннісна пропозиція компанії відсутня або ослаблена під час війни у більшості підприємств.

10. Лише невелика кількість компаній бере участь у виявленні нових потреб, залученні нових клієнтів і адаптації до нової поведінки клієнтів.

Отже, інструменти, методики та методології маркетингу не змінилися, але для того, щоб був ефект, їх необхідно застосовувати постійно, агресивно і задовго до настання проблем. На даний момент, з урахуванням усіх змін, основною проблемою є зменшення платоспроможного попиту, а тому більшість компаній починають агресивно «полювати» на клієнта використовуючи найпростіший елемент маркетингу – ціну. Всі інші елементи маркетингової стратегії, майже не використовуються: планування, аналітика, побудова ціннісної пропозиції та унікальної конкурентної переваги, знання свого споживача. Будь-який крок у маркетингу має бути орієнтованим на клієнта, тому компанії повинні досконало знати своїх клієнтів. Це одна з головних помилок компаній, які створюють свої маркетингові стратегії, не знаючи цільового клієнта та його наміри зробити покупку. Саме тому, в умовах війни, рекомендується зосередити маркетингову діяльність компанії на таких напрямках [2]:

1) Сценарні плани. У реаліях війни будь-якій компанії важливо об'єднати своїх менеджерів і зацікавлених сторін, щоб визначити нові пріоритети та розробити нові сценарії.

2) Готовність змінити бізнес-стратегію. Майже всім компаніям необхідно змінити свої маркетингові стратегії через зміну маркетингового середовища.

3) Посилення співпраці з багатьма каналами комунікацій. Більш ніж будь-коли, під час війни всі маркетингові комунікації вимагають продуманості, уваги та зосередженості на ключових словах і рекламному вмісті. Те, що може здатися нешкідливим за звичайних обставин, може бути дуже образливим під час війни.

4) Передбачення і прогнозування маркетингових бюджетів.

Маркетингові стратегії під час війни вигідні підприємствам усіх галузей. Компанії повинні завжди бути в курсі поточної військової, економічної та політичної ситуації, щоб бути готовими, у разі необхідності, змінити напрямок бізнесу за допомогою маркетингу по відношенню до цільових і потенційних клієнтів. Лояльність, чесність, уважність і турбота про клієнтів дуже важливі, оскільки жодна компанія не має всіх відповідей на те, що потрібно ринку під час війни.

І, звичайно, під час війни важливо думати про зниження ризиків щодо залежності від конкретної території, а це можна зробити за допомогою інтернет-комерції та виходу на міжнародні ринки. Війна зробила для

електронної комерції те, що не зробив ковід – вона залучила до Інтернету тих, хто ніколи цим не займався. Після початку війни багато українців вперше зробили онлайн-покупку. Швидше за все, цей тренд продовжиться і в умовах післявоєнного відновлення країни [3]. Отже, застосування Інтернет-маркетингу дозволило компаніям залучати нових клієнтів, збільшувати продажі та розширювати свої можливості. Крім того, новітні маркетингові технології дають компаніям можливість аналізувати дані про своїх клієнтів, дозволяючи їм краще розуміти потреби та бажання клієнтів і створювати персоналізовану маркетингову стратегію. Таким чином, сучасні маркетингові технології дають можливість компаніям підвищувати свій рівень конкурентоспроможності на ринку. Також, необхідно відзначити, що в важких воєнних умовах, обираючи певний продукт або послугу, споживач став керуватись не лише питанням максимізації користі для себе, але й почав брати до уваги суспільну корисність, надаючи перевагу виробникам, які спрямовують частину прибутку на благодійність. Можна сказати, що в умовах воєнного стану, соціальна діяльність компаній, участь у програмах допомоги стає одним із важливих факторів, який клієнт враховує при виборі товару чи послуги [4].

Висновок. Отже, основною причиною провалу та неуспішності маркетингових дій, менеджери багатьох компаній вважають війну, але ж війна – це лише виправдання невдач, які настали внаслідок відсутності або маркетингової стратегії в компаніях, або її неефективності. Маркетингом необхідно займатись цілодобово. Більше того – навіть у воєнний та післявоєнний час основна ціль маркетингу – орієнтація на клієнта, не змінюється, адже це чинник успіху будь-якого підприємства. Саме тому, сучасний маркетинг повинен бути більш гнучким і динамічним, враховуючи потреби споживачів в мінливому бізнес-середовищі.

Список використаних джерел

1. Алла Ромашова. Маркетинг воєнного часу. URL: <https://romasheva.com/uk/2022/wartime-marketing.html>
2. Анна Сідельникова Як робити маркетинг під час війни. URL: <https://skvot.io/uk/blog/marketing-during-the-war>
3. Свтушенко О. В., Гапоненко Г. І., Шамара І. М. Сучасний стан та перспективи використання інноваційних маркетингових технологій у розвитку креативних індустрій України. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер.: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. №15. 2022. С. 93–101.
4. Маркетинг під час воєнного стану: канали комунікації, трансформація бізнесу і стратегій. Портал Асоціації рітейлерів України. URL: <https://rau.ua/novyni/marketing-strategy-rau-promodo/>

УДК. 330

Марина А. С.

кандидат економічних наук, доц. доцент кафедри бізнес-аналітики та
цифрової економіки

Кожемякіна О. М.

здобувач вищої освіти

Національний Авіаційний університет

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Країна-агресор знищує потенціал України. Сьогодні, в умовах динамічних процесів глобалізації, наша країна втрачає ресурси, потенціал, ефективність тощо.

Ключові слова: економіка, країна – агресор, післявоєнний стан.

Повномасштабне військове вторгнення країни агресора проти України призвело до втрати значної частини економічної сили країни, у просторі якої головними локальними гравцями були протиріччя світової економіки, політики та цивілізації. Це суттєво ускладнює ситуацію, Україна залежить від влади та намірів геополітичних гравців, які знижують рівень її суверенітету, збільшують ризики та створюють загрози для подальшого розвитку. Щодо російсько-української війни, то світ розділений на країни, які активно засуджують російську агресію, запровадили безпрецедентні економічні санкції проти Росії, забезпечують Україну зброєю, надають технічну, фінансову, інформаційну та ідеологічну підтримку; та у країнах, які допустили затримку.

Головним наслідком війни, хоч би як воно визначалося – чи подіями, що викликають нову поразку економічної системи України, чи можливістю змінити вектор розвитку держави, є програш. Тому сьогодні українській владі дуже важливо – прийняти оптимальний план відновлення економіки після війни, який зможе подбати про поступовий вихід країни з кризи, а також матиме рахунок;

По-перше, масштаби військових втрат, що складаються з фінансових та людських втрат, зруйновано інфраструктуру та виробничі потужності, нейтральні природні потенціали, призупинено інвестиційні проекти, знижено попит населення, зруйновано транспортну інфраструктуру, заблоковано порти, введено ліміти у поперечні валютні ліміти. для виплат, як й у вузькості внутрішніх справ зброї, мається на увазі мізерність промислових ресурсів;

- по-третє, зміни у структурі людського капіталу, зокрема, висока частка роботи, вплив людей з-за меж країни та ризик неотримання доходів для значної частини громадян, які виїжджають за кордон з метою економії часу; а також незвичайні зміни щодо оподаткування податкових регіонів.

Прогнози для української економіки дедалі оптимістичніші. Якщо на початку 2023-го Нацбанк очікував, що за підсумками року ВВП України зросте у кращому разі на 0,3%, то зараз регулятор вважає, що зростання ВВП у 2023 році становитиме 2,9%.

Втім становище, як і раніше, доволі хитке. Наприклад, той же НБУ заявив, що його прогноз побудовано на консервативному сценарії. Він враховує продовження активних бойових дій до середини 2024 року та обмеження експорту, пов'язані з припиненням дії Зернової угоди. Крім того, Україна, як і раніше, залежить від міжнародного фінансування, без якого держбюджет просто розсиплеться. У липні 2023 року споживча інфляція в річному вимірі (р/р) і далі сповільнювалася – до 11,3% з 12,8% у червні. У місячному вимірі зафіксовано дефляцію – ціни знизилися на 0,6%. Про це свідчать дані, опубліковані Державною службою статистики України [4].

Фактичні темпи зростання цін були нижчими за траєкторію прогнозу Національного банку, опублікованого в Інфляційному звіті за липень 2023 року [4]. Швидше уповільнення інфляції зумовлювалося більшою пропозицією сирих продуктів харчування, а також подальшим відображенням сприятливої ситуації на валютному ринку та поліпшення інфляційних очікувань у цінах окремих товарів, насамперед імпортованих.

Загалом, подальші перспективи щодо рівня інфляції свідчать лише про те, що досягнення стрімкого скорочення показника неможливе на етапі післявоєнного відновлення, зокрема через зміну чинники пропозиції, що пов'язана із війною, високі світові ціни на енергоресурси та погіршену трансмісію монетарної політики [3].

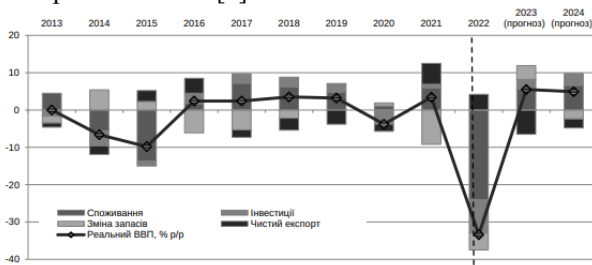

Рис. 1. Динаміка показників, а також внески категорій кінцевого використання в річну зміну реального ВВП, в. п.

Джерело: складено за даними [3]

Однак війна не закінчується, а це означає, що економічні та ділові втрати продовжуватимуться, а наші громадяни продовжуватимуть страждати від негативних і навіть руйнівних наслідків війни.

Таким чином, дотримуючись чіткішої місії розвитку подій та знижуючи ризики безпеки вже наприкінці 2023 року, можна буде отримати такі наслідки від реформ у 2023-2025 роках;

- стримування спаду виробництва товарів та послуг, збільшення обсягів виробництва товарів (особливо промислової переробки) та послуг,

будівництво нових інноваційних проєктів, підвищення інтенсивності виробництва знань;

- реконструкція, модернізація виробничих чи частково зруйнованих об'єктів інфраструктури;

- ремонт порушених ланцюжків поставок продукції, розширення логістичних потужностей;

- Збереження власності в умовах інфляційних процесів.

У ході проведеного дослідження встановлено, що економіка України перебуває у стані безпрецедентної кризи. Показниками цього є значне зниження реального продажу, динамічне зростання інфляції, уповільнення ділової активності тощо. Пріоритетним завданням для уряду та бізнесу України залишається співпраця у напрямі війни та формування кращого способу відновлення економічної системи після війни.

Список використаних джерел:

1. State Statistics Service of Ukraine (2022) Statystychna informaciju [Statistical information], available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

2.The World bank, the Government of Ukraine, the European Union, the United Nations

3. Інфляційний звіт / Національний банк України, Київ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Inflation_Report_for_Experts_pr_2022-Q2.pdf?v=4 (дата звернення: 15.09.2022)

4. НБУ (<https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-lipen-2023-roku>)

УДК 330.356

Матвієвський Д. Р.

здобувач вищої освіти другого (мігістерського) рівня
ОПП «Підприємництво та бізнес-технології»
Національний авіаційний університет

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Анотація. Розглянуто актуальність та значення цифровізації, основні переваги для бізнесу, що впливають на успішну реалізацію, та стратегічні перспективи для підприємств.

Ключові слова: цифровізація, стратегія, інновації, інформаційні технології, цифрове середовище, технологічний розвиток.

Основні наукові результати. Цифровізація сьогодні це не просто впровадження нових можливостей оформлення електронного документообігу, а оптимізація всіх бізнес-процесів на підприємстві, отримання нових каналів комунікації клієнтом, удосконалення продукту, зміна методів зберігання та обробки даних. COVID-19 підштовхнув до нового етапу цифровізації. Перехід на онлайн та дистанційний формат дозволило підприємствам і надалі ефективно працювати. З початком російської агресії хмари дозволили ефективніше використовувати нові технології, виводячи нові продукти та послуги на ринок швидше. За допомогою хмарних інструментів можна працювати із будь-якої точки світу.

Виділимо переваги цифровізації для бізнесу (рис. 1):

Перша перевага – це допомога бізнесу досягти вищого рівня ефективності та продуктивності. Друга перевага – сплата за ресурси, які використовуються, відстеження в реальному часі та моніторинг для вдосконалення використання своїх ресурсів. Третя – інтеграція цифровізації в загальну стратегію підприємства. Це дозволить обирати найбільш вигідних клієнтів, покращити конверсію, підняти на новий рівень впізнаваність бренду серед споживачів. Четверта – підприємствам необхідно тісно взаємодіяти зі своїми клієнтами. Цифровізація дозволяє створювати особливий підхід до кожного клієнта, надаючи їм персональне обслуговування. Відвідання на запитання, консультування за допомогою чат-ботів цілодобово також залучає нових споживачів.

П'ята перевага – використання цифровізації посилило конкуренцію між підприємствами. Сьогодні ринок потужно переповнений різними інноваціями. Тому компаніям потрібно працювати швидше чим раніше, обирати таку стратегію, яка дозволить максимально стрімко виводити свою продукцію на ринок, ніж конкуренти, виділяючи переваги серед інших тисяч пропозицій, а також відчувати загрози та можливості на ранніх стадіях.

Шоста – ринок постійно розвивається, тому підприємствам необхідно слідкувати за новими трендами і бути впевненими, що вони йдуть в ногу з часом та швидко реагують на нові бізнес-потреби.

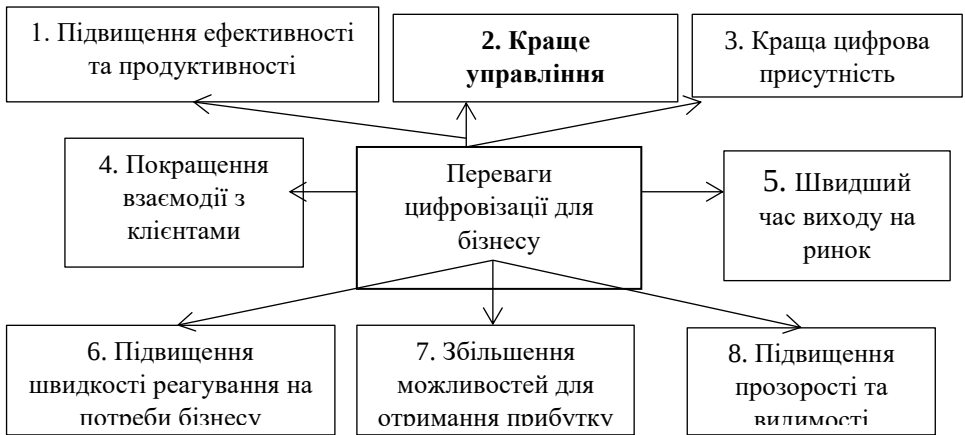

Рис. 1. Переваги цифровізації для бізнесу

Сьома – цифровізація допомагає збільшити дохід. Використовуючи цифрові технології підприємства отримали можливість доступу до великого масиву аналітичної інформації великих компаній. Це дозволяє їм використовувати всі ринкові можливості та потенційні сегменти, який надає ринок. І остання, восьма перевага – прозорість та видимість забезпечить створення хмари правдивої інформації, до якої будуть мати доступ всі бажаючи. Це дозволить обирати стратегію розвитку підприємству та підвищувати ефективність бізнес-процесів.

Однак, не зважаючи на перелічені вище переваги є моменти, до яких не готове суспільство та бізнес. Це стосується порушення ринку праці і веде до безробіття та нерівномірність доходів серед населення. Також існує проблема безпеки, неможливість здійснювати контроль над цифровими інструментами та порушення конфіденційності інформації в інтернетному просторі [2].

Висновки. Для вирішення розглянутих проблем необхідно зосередитися на сумісності цифровізації між країнами, створенні надійних інтернет-технологій для всіх користувачів, формуванні нової міжнародної платформи за допомогою якої прибирати негативні впливи цифрових технологій та організації фонду підтримки для тих, хто має бажання спрямовувати кошти на розбудову цифрової інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Панкратова О.М. Цифровізація як сучасний тренд розвитку менеджменту// Економіка та суспільство. № 3, 2021.
2. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagv-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>

УДК 338.5:658.8

Михайлова О. В.

к.е.н.,

доцент кафедри економіки та бізнесу
Державний біотехнологічний університет

Волосов А. М.

к.е.н.,

доцент кафедри економіки та бізнесу
Державний біотехнологічний університет

КАТЕГОРІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИТРАТ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Систематизовано визначення змісту витрат на збут за двома напрямками. Окреслено проблеми практичного угруповання витрат збутової діяльності для різних цілей управління.

Ключові слова. Підприємство, збут, збутова діяльність, витрати збутової діяльності, систематизація.

Збутова діяльність підприємства є невід'ємною частиною органічно єдиного комплексу діяльності, яка спрямована на задоволення потреб і вимог покупців його продукції. Завершуючи господарський цикл, вона значною мірою створює загальні результати господарювання підприємства, його імідж та успіх на ринку. Грамотна координація дій зі збуту продукції має спиратись на чітке розуміння його змістовного навантаження.

Витрати, що виникають в процесі збутової діяльності, визначають величину прибутку, рівень ефективності всієї діяльності, конкурентоспроможність і ринковий статус підприємства та потребують особливої уваги управлінців.

В економічній літературі позиції дослідників щодо визначення змісту витрат на збут розподіляються за двома напрямками.

За першим напрямом збутовим витратам надається характеристика, яка співпадає з визначенням загальних витрат підприємства. Така позиція переважає у закордонних фахівців таких як К. Друрі, Г. Фандель, Дж. Рис, Р. Антоні, відзначаючи їх вартісну форму, цільовий характер і подекуди отожднюючи їх з собівартістю. Зарубіжні вчені Д. Стоун, К. Хітчинг, розуміючи під витратами на збут загальні витрати підприємства, зазначають, що період понесення витрат і період їх відшкодування можуть не збігатись, що має сенс для визначення величини прибутку, або вводячи поняття «альтернативних» витрат К. Макконел, Р. Кемпбелл, С. Брю розглядають не лише бухгалтерські, а й економічні витрати.

Другий напрям представляють вітчизняні вчені В. Сопко і Є. Патрік, які конкретизують поняття витрат на збут, пов'язуючи їх зі збутовою діяльністю. Ф. Бутинець відмічає використання коштів на реалізацію продукту, яка проте

не розмежовує витрати виробництва та збуту. Вчені О. Шевчук, В. Дерій, навпаки, зосереджуються на витратах трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів саме для збуту, що дещо звужує сутність цих витрат стадією реалізації та залишає поза увагою інші операції збутової діяльності, або констатують їх формування в процесі всіх стадій збутової діяльності, і цілком справедливо говорять про їх продуктивність і зв'язок з кінцевим етапом життєвого циклу продукції.

Регламентування складу цих витрат обліковими стандартами та Податковим кодексом України (ст. 138.10.), не усунули обговорення науковцями питань вдосконалення процесу управління збутовими витратами.

Вченими пропонуються різні підходи до виділення груп витрат залежно від напряму аналізу. Відома пропозиція Н. Гавришко розподілу збутових витрат за статтями, що відповідають господарським процесам збутової діяльності й управлінню ними (на складування продукції та зберігання товарно-матеріальних запасів; на пакування; транспортні; на управління збутовою діяльністю). Якщо перші три групи відповідають певним операціям збуту, то витрати з управління не дозволяють виділити складові з реалізації та безпосередньо управління. Одночасно науковець пропонує поділ витрат на збут на додаткові та чисті, що дає змогу розмежувати їх за характером операцій на виробничі та невиробничі.

Поділяючи витрати за характером операцій (виробничі/невиробничі; управління; маркетингові функції), авторка А. Шиманська не лише виділяє основні та додаткові витрати на збут і витрати на маркетинг, але й віддає пріоритет серед них останнім, оскільки на її думку, результати збутової діяльності значною мірою залежать від ефективності маркетингових заходів. Ідея виділення маркетингових витрат в окрему групу також підтримана науковцями В. Степаненко та Ю. Подмешальською, які вважають перевагою свого угруповання його узгодження з нормативними вимогами. Домінує маркетинговий аспект і в класифікації В. Белозерцева.

Незважаючи на численні дослідження сутності, змісту та проблем збутової діяльності і дотепер відсутня єдність наукової думки, що певним чином пояснюється як багатоаспектністю цього виду діяльності, так і прагненням науковців всебічно охарактеризувати всі її аспекти. Автори підтримують позиції колег, які трактують збутову діяльність з широкої точки зору, оскільки саме таке бачення дає можливість точніше оцінити її ефективність, у тому числі й витрат на її здійснення. Витрати збутової діяльності як похідна категорія також мають комплексний багатоаспектний характер (є сукупністю різних ресурсів у грошовій формі, яка дозволяє досягати тактичних завдань і стратегічних цілей в наслідок виконання операцій збутової діяльності) і через свою вагомість у досягненні позитивних результатів функціонування суб'єктів бізнесу, потребують максимально наближеного до нормативно-правової бази методичного інструментарію ефективного управління ними.

Мізіна О. В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Луцьк

Сімшаг К. С.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Луцьк

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ТА СУТНОСТІ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ

Анотація. Роль операційного менеджменту в забезпеченні конкурентоспроможності та конкурентостійкості організації є важливим аспектом стратегічного управління, оскільки сучасні організації стикаються з необхідністю постійно адаптуватися до змін у бізнес-середовищі для збереження та підвищення свого позиціонування на ринку. Оперативний менеджмент відіграє визначальну роль у цьому процесі, забезпечуючи ефективність операційних процесів.

Ключові слова. Конкурентоздатність, стратегія, оптимізація бізнес-процесів, операційний менеджмент, оцінка.

Досягнення високої конкурентоспроможності будь-якого підприємства залежить від якості стратегії операційного управління, що містить вимоги конкурентної боротьби та пошуку найбільш ефективних методів. Ці аспекти взаємопов'язані, саме тому їх вивчення вимагає детальних досліджень.

Операційний менеджмент – це систематичне управління операційним процесом, який охоплює керування придбанням ресурсів, їхньою трансформацією в готовий продукт чи послугу та організацію постачання кінцевому споживачеві [1, с. 4-6].

Операційна стратегія, базуючись на понятті операційного менеджменту, визначає план та спрямованість дій для забезпечення оптимального використання ресурсів, трансформації в продукцію чи послуги та надання їх споживачеві [1, с. 52-53].

Ключові етапи розвитку операційної стратегії:

- Аналіз внутрішнього середовища.
- Аналіз зовнішнього середовища.
- Визначення стратегічних цілей.
- Вибір оптимальних методів та технологій.
- Створення ефективної системи контролю.
- Формування партнерств.
- Постійне вдосконалення [2, с. 59-61].

Конкурентоспроможність підприємства визначається його здатністю створювати, виробляти та реалізовувати товари та послуги, які мають привабливі якісні та цінові характеристики, що перевершують аналогічні характеристики конкурентів. Відображенням конкурентоспроможності є сприйняття підприємства споживачами на ринку, а саме: його репутація, тривалість дії на ринку, частка ринку, надані гарантії, рівень довіри споживачів, а також якість його продукції.

Конкурентоспроможність підприємств впливає на конкурентоспроможність країни, оцінка якої залежить від рівня якості життя, який вона може забезпечити громадянам-споживачам. Розрізняють чотири типи суб'єктів, які зацікавлені у визначенні рівня конкурентоспроможності підприємства (табл.1) [2, с. 59-61]:

Таблиця 1

Суб'єкти, зацікавлені у визначенні рівня конкурентоспроможності підприємства

Суб'єкт	Характеристика
Виробник	Аналізує свій товар з погляду очікуваної прибутковості, яку він може забезпечити (рентабельність).
Споживач	Оцінює конкурентоспроможність об'єктів, враховуючи, наскільки вони задовольняють його потреби, пріоритетно обираючи найбільш значущі серед них.
Інвестор	Аналізує результативність свого капіталу, зосереджуючись на питаннях високого попиту та рентабельності продажів товару. Основною метою інвестора є великі обсяги продажів, які забезпечують дохід, перевищуючи вкладений капітал.
Держава	Аналізує конкурентоспроможність товару, здійснюючи оцінку його попиту та соціального впливу.

Підтримка високої конкурентоспроможності передбачає ефективне використання всіх ресурсів підприємства, забезпечуючи його більшу прибутковість у порівнянні з основними конкурентами. Організація має утримувати стабільну позицію на ринку товарів та послуг, а продукція повинна користуватися постійним та вагомим попитом. Керівництво повинно бути готовим відстежувати та адаптуватися до змін у господарських умовах, впроваджуючи відповідні трансформації у виробництві та реалізації продукції. Такі зміни можуть містити зміну ринкового середовища, впровадження нових технологій, виходження на нові ринки та ін.

Взагалі успішність підприємства на ринку залежить від численних факторів, деякі з них наведено на рис.1. Більшість з цих факторів охоплюється сферою впливу операційного менеджменту підприємств та, в свою чергу, впливає на їх конкурентоздатність.

Рис. 1. Фактори впливу на конкурентоспроможність підприємства на споживчому ринку [1]

Отже, важливою складовою є об'єднання різноманітних функцій операційної стратегії, що базується на концепції загального розвитку виробництва в рамках загальної стратегії. Підтримка високої конкурентоспроможності передбачає ефективне використання всіх ресурсів підприємства та гнучкість у вирішенні стратегічних завдань. Такий підхід дозволяє підприємствам утримуватися на ринку та успішно конкурувати з іншими учасниками.

Список використаних джерел:

1. Маркіна І. А., Помаз О. М., Помаз Ю.В.. Операційний менеджмент: навч. посіб. / за заг. наук. ред. І. А. Маркіної. Полтава: ПДАА, 2018. 226 с.
2. Плотніченко С. Р., Безверхня Ю. В. Операційний менеджмент в системі управління підприємством. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки*. Мелітополь, 2016. №1. С.59-61

Слободянюк О. В.,

д.е.н., професор,

професор кафедри національної економіки

Національний університет «Одеська юридична академія»

ГАЛУЗЕВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Галузеве прогнозування є важливим інструментом для прийняття управлінських рішень у різних галузях економіки. Воно дозволяє оцінити перспективи розвитку галузей, виявити потенційні проблеми та розробити заходи для їх усунення. Доповідь зосереджена на аналізі та прогнозуванні галузевого розвитку в сучасних умовах. Розглядаються ключові фактори, які впливають на розвиток різних галузей промисловості і як вони взаємодіють один з одним. Запропоновано шляхи розвитку галузевого прогнозування в Україні.

Ключові слова. Галузеве прогнозування, сучасні умови, НБУ, МВФ, ЄС, макроекономічні показники, військово-промисловий комплекс.

Галузеве прогнозування є важливим інструментом для прийняття управлінських рішень у різних галузях економіки. До основних факторів, які впливають на розвиток галузей економіки, належать: економічна ситуація в країні та світі, технологічний прогрес, демографічні зміни, соціальні зміни, екологічні зміни. Основні методи галузевого прогнозування: екстраполяція, декомпозиція, моделювання. Прогнозування може застосовуватися в різних галузях економіки, зокрема: сільському господарстві, промисловості, транспорті, торгівлі, туризмі тощо.

Україна в даний час переживає глибоку соціально-економічну кризу, яка була спровокована агресією росії. Однак, боротьба України за незалежність та свободу сприяла прискоренню усвідомлення країною свого цивілізаційного вибору, що стало додатковим стимулом для демократизації суспільства та економічних перетворень.

Війна виявила значний диференційований вплив на світовий порядок, оскільки країни були по-різному вражені нею і реагували на неї по-різному. Війна в Україні дала новий поштовх для консолідації та позиціонування ключових міжнародних гравців, таких як США, ЄС, НАТО, МВФ, Світовий банк, ЄБРР та інші.

Події в Україні, по суті, прискорили стратегічне затвердження двох цивілізаційних угруповань - демократичного та авторитарного, а також способів співіснування двох вказаних світів, у тому числі вибором стратегічного партнера, цінностей, які цей партнер пропонує світу, допустимим рівнем компромісів між проголошуваними цінностями і економічними вигодами.

Сьогодні, в 2023 році, є підстави стверджувати, що Україна з честю вийде з кровопролитної війни. І саме у нинішньому році формуватиметься базис стійкого соціально-економічного відновлення країни. Особливо, якщо

суспільно-політичні та соціально-економічні трансформації знаходитимуть розуміння і підтримуватимуться громадянами країни. [1]

Таким чином попри широкомасштабну війну, економіка України продовжувала функціонувати. Глибоке проникнення процесів цифровізації дозволило деяким секторам української економіки, таким як державне управління, оборонна промисловість, банківська сфера, ІТ-сфера та інформаційно-комунікаційні технології, роздрібна торгівля та харчова промисловість, сфера освіти та охорони здоров'я і, ефективно функціонувати в умовах повномасштабної війни.

У міру зміни географічного розгортання бойових дій, поступового повернення тимчасових переселенців, людей до місць проживання та формування нових логістичних маршрутів, спостерігалася позитивна динаміка відновлення економічної активності в Україні. Зокрема, відновили свою діяльність підприємства в таких сферах, як сільське господарство, транспорт та будівництво. Державне управління та оборона є критично важливими секторами економіки, які забезпечують функціонування держави та захист її територіальної цілісності. Ці сектори працювали безперебійно, незважаючи на війну. У 2023 році банківська сфера забезпечувала переказ коштів, кредитування та інші фінансові послуги. Банки України продовжували працювати, забезпечуючи доступ до фінансових послуг для громадян та бізнесу. ІКТ-сектор України працював, забезпечуючи доступ до Інтернету, мобільного зв'язку та інших ІКТ-послуг. Харчова промисловість забезпечувала населення продуктами харчування, а роздрібна торгівля - товарами та послугами. Охорона здоров'я та освіта є критично важливими секторами економіки, які створюють належні умови для життєдіяльності населення. Ці сектори працювали безперебійно, незважаючи на війну. Сільське господарство України підтримувало продовольчу безпеку країни. Транспорт України продовжував відновлювати свою активність, забезпечуючи перевезення людей і вантажів. Будівництво створило нові робочі місця та стимулювання економічного зростання. Отже у 2023 році економіка України продовжувала функціонувати в умовах війни, незважаючи на значні виклики. Що стало можливим завдяки зусиллям українського народу та підтримки міжнародної спільноти. І це дало можливість спрогнозувати Бюджет України на 2024 рік. [2] Уряд України планує виділити в 2024 році 29,4 млрд. грн. на підтримку економіки. Ці кошти будуть спрямовані на такі заходи: підтримку малого та середнього бізнесу, стимулювання внутрішнього попиту, реалізацію інвестиційних проектів, створення індустріальних парків, розмінування сільгоспземель. Уряд прогнозує, що ці заходи допоможуть Україні відновити економіку та досягти зростання ВВП на рівні 5% у 2024 році.

Основними пріоритетами бюджету України на 2024 рік будуть: зміцнення обороноздатності країни (спрямовано більше половини бюджетних коштів - 1,69 трлн. грн.), захист населення (250 млрд. грн.), підтримка ветеранів (100 млрд. грн.), відновлення економіки (140 млрд. грн.). Враховуючи високу ймовірність того, що війна в Україні триватиме в 2024 році, фінансування сектору безпеки та оборони становитиме домінуючий напрямок бюджетних видатків України у 2024 році, охоплюючи понад 50% загального обсягу. Ці кошти будуть використані для: закупівлі озброєння та військової техніки (82,6

млрд. грн.); модернізації оборонних підприємств (30,7 млрд. грн.); підвищення боєздатності Збройних Сил України (55,9 млрд. грн.). Відповідно до прийнятого рішення, податок на доходи фізичних осіб, який сплачують військовослужбовці, буде перерозподілений на потреби оборони держави. Ці кошти будуть використані для: виробництва та закупівлі морських дронів і БПЛА (43,3 млрд. грн.); фінансування впровадження нових технологій в секторі ОПК та виготовлення зброї (51 млрд грн) у 2024 році має важливе стратегічне значення для зміцнення обороноздатності України. Це дозволить Україні розробити та виготовити сучасну зброю та військову техніку, яка буде ефективно протистояти російській агресії. Перерозподіл коштів з дорожнього фонду на потреби оборони (95,2 млрд грн) є тимчасовим заходом, який дозволить мобілізувати усі можливі внутрішні ресурси на цей напрямок. Тимчасові зміни до бюджетного кодексу в контексті військового ПДФО та низка запроваджених додаткових дотацій місцевим бюджетам дозволять компенсувати втрати місцевих бюджетів, пов'язані з перерозподілом коштів. [2] І ми бачимо, що Бюджет України на 2024 рік спрямований на зміцнення обороноздатності країни, захист населення, підтримку ветеранів та відновлення економіки., а Уряд України докладає всіх зусиль для забезпечення перемоги України у війні та відновлення країни.

Узагальнюючи та враховуючи вище викладене, можна дійти наступних висновків: галузеве прогнозування є важливим інструментом для прийняття управлінських рішень. Воно дозволяє оцінити перспективи розвитку галузей економіки та розробити ефективні стратегії для їхнього розвитку; в сучасних умовах, що характеризуються високими темпами змін, галузеве прогнозування стає ще більш актуальним. Воно допомагає підприємствам і організаціям адаптуватися до нових умов, уникати ризиків та досягати успіху. Також запропонувати для подальшого галузевого прогнозування в Україні в сучасних умовах: розробку методологічної бази галузевого прогнозування, запровадження сучасних технологій прогнозування, розширення кола залучених експертів, співпрацю з міжнародними організаціями. Реалізація цих шляхів дозволить підвищити рівень галузевого прогнозування в Україні та зробити його більш ефективним інструментом щодо прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Центр Разумкова. Від попередніх підсумків 2023 до прогнозу 2024. 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/vid-poperednikh-pidsumkiv-2023-do-prognozu-2024>
2. Бюджет-2024: відновлення та стале зростання економіки - один з пріоритетів наступного року. 2023. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=2b925562-18ee-42ef-a251-ab4e1542d869&title=Biudzhet2024->
3. Сергій Марченко. Бюджет-2024: посилюємо армію, індексуємо соцстандarti та будуємо економіку перемоги. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/11/10/706448/>

УДК 330

Фісун Ю. В.

доцент, к.е.н, доцент кафедри маркетингу

Гречка М. Ю.

здобувачка кафедри маркетингу

Національний авіаційний університет

СЕГМЕНТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО РИНКУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПІДХОДИ

Анотація. В роботі зазначено, що сегментація ринку дозволяє підприємствам зосереджуватися на конкретних групах споживачів, враховуючи їхні спільні потреби та інтереси. Розглянуто різні підходи до сегментації, такі як географічна, демографічна, психографічна та поведінкова, що дозволяє підприємствам вибирати оптимальний підхід в залежності від їхніх конкретних потреб та цілей. Також вказано, що, не дивлячись на важливість сегментації, успішна маркетингова стратегія вимагає ефективних заходів для залучення та утримання клієнтів.

Ключові слова. електронний ринок, сегментація, сучасні підходи сегментації, поведінкова сегментація, географічна сегментація, споживачі

Основний виклад матеріалу. Сегментація ринку - це процес поділу цільової аудиторії на кілька груп за подібними характеристиками та потребами. Це дозволяє підприємствам зосередитися на конкретних групах споживачів, які мають спільні потреби та інтереси. Сегментація ринку є важливим елементом маркетингової стратегії, оскільки дозволяє підприємствам зосередитися на конкретних групах споживачів, замість того, щоб намагатися задовольнити потреби всіх споживачів.

Існує кілька підходів до сегментації ринку, включаючи географічну, демографічну, психографічну та поведінкову сегментацію.

Географічна сегментація використовує географічні характеристики, такі як місце проживання, для поділу ринку на групи. Демографічна сегментація використовує характеристики, такі як вік, стать та дохід, для поділу ринку на групи. Психографічна сегментація використовує характеристики, такі як особистість та стиль життя, для поділу ринку на групи. Поведінкова сегментація використовує характеристики, такі як використання продукту та реакція на маркетингові заходи, для поділу ринку на групи.

Підприємства можуть використовувати один або кілька підходів до сегментації ринку, залежно від їхніх потреб та цілей. Наприклад, підприємство може використовувати географічну сегментацію, якщо воно працює в різних регіонах, або демографічну сегментацію, якщо воно працює з різними віковими групами.

Сегментація ринку дозволяє підприємствам зосередитися на конкретних групах споживачів, що дозволяє їм ефективніше використовувати свої ресурси та залучати нових клієнтів. Однак, важливо пам'ятати, що сегментація ринку -

це лише початок маркетингової стратегії, і підприємствам також потрібно розробляти ефективні маркетингові заходи, щоб залучати та утримувати клієнтів.

Висновок. У сучасному електронному середовищі, сегментація ринку виявляється важливою складовою успішної маркетингової стратегії. Поділ цільової аудиторії на групи за схожими характеристиками та потребами дозволяє підприємствам максимально ефективно використовувати свої ресурси та налаштовувати комунікацію з різними сегментами споживачів. Розглянуті різні підходи до сегментації ринку, такі як географічна, демографічна, психографічна та поведінкова, вказують на важливість вибору оптимального методу відповідно до конкретних потреб та цілей підприємства. Глибокий аналіз характеристик і поведінки споживачів є ключем до розуміння їхніх унікальних потреб та ефективного впливу на них. Однак, важливо зауважити, що сегментація ринку - це лише перший крок у маркетинговій стратегії. Залучення та утримання клієнтів вимагає також розробки та впровадження ефективних маркетингових заходів. Враховуючи динамічні зміни у споживчому поведінці та технологічному прогресі, підприємства повинні постійно адаптувати свої стратегії сегментації, щоб залишатися конкурентоспроможними на електронному ринку.

Список використаних джерел:

1. Особливості електронної комерції та стан її розвитку у суасних економічних умовах України. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/76.pdf
2. Сегментація і персоналізація: чому цільовий маркетинг став ефективнішим за масовий. URL: <https://datawiz.io/uk/blog/segmentation-and-personalisation-why-target-marketing-has-become-more-effective-than-mass-one>
3. Сегментування на промисловому ринку. URL: https://stud.com.ua/84416/marketing/segmentuvannya_promislovomu_rinku
4. Писаренко В.В., Багорка М.О. Стратегічний маркетинг: навч.посіб . – Дніпро. 2019. 240 с.
5. Основні методи сегментації аудиторії. URL: <https://ideadigital.agency/blog/osnovni-metodi-segmentatsiyi-auditoriyi/>

УДК 338.658.3

Хамініч С. Ю.

д.е.н., професор,

професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту;

Бринзело Д. О.

здобувач третього наукового рівня вищої освіти

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ

Анотація. В дослідженні розглядається вплив інтелектуального потенціалу на різні аспекти системи управління, включаючи стратегічне планування, прийняття рішень, комунікації та розвиток персоналу. Обґрунтовано, що раціональне використання інтелектуального потенціалу стає стратегічною необхідністю для ефективної реалізації поставлених завдань перед суб'єктом господарювання у сучасному бізнес - середовищі. Рекомендовано поєднувати впровадження інновацій, технологічних рішень з розвитком людського капіталу, що дасть можливість приймати грамотні управлінські рішення.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, менеджмент, національне господарство, суб'єкти господарювання, людський капітал, управління, бізнес -середовище.

Інтелектуальний потенціал у системі менеджменту відіграє ключову роль у сучасному бізнесі, визначаючи успіх організації та її здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються. В еру цифрових технологій та постійного розвитку інформаційних систем інтелектуальні ресурси стають невід'ємною частиною успішного управління як суб'єктами господарювання, так і національним господарством в цілому.

Інтелектуальний потенціал компанії визначає її здатність розробляти та реалізовувати стратегії. Внутрішні знання та досвід співробітників є цінним ресурсом при прийнятті рішень щодо спрямування розвитку. Системи штучного інтелекту можуть аналізувати великі обсяги даних та надавати цінні прогнози, що допомагає менеджменту приймати обґрунтовані рішення.

Інтелектуальний потенціал також відіграє важливу роль у покращенні комунікацій усередині організації. Використання інноваційних технологій та інтелектуальних систем обміну інформацією спрощує комунікацію між співробітниками та рівнями управління. Це сприяє більш швидкій та ефективній передачі знань та досвіду, що у свою чергу підвищує продуктивність та сприяє досягненню спільних цілей. Система менеджменту, орієнтована на розвиток інтелектуального потенціалу, включає стратегії навчання та розвитку персоналу. Навчання з використанням сучасних технологій, таких як віртуальна реальність та онлайн-платформи, допомагає співробітникам підвищувати свою кваліфікацію та адаптуватися до нових вимог ринку[1].

Інтелектуальний потенціал також пов'язаний з гнучкістю і здатністю організації адаптуватися до умов, що змінюються. Співробітники, оснащені не лише технічними навичками, а й здатністю до творчого мислення, здатні краще впоратися з невизначеністю та швидко реагувати на зміни довкілля. Це особливо важливо в умовах динамічних ринкових змін та невизначеності.

Система менеджменту, орієнтована на інтелектуальний потенціал, також приділяє увагу етичним аспектам. Організації повинні прагнути до створення як високотехнологічних, так й етичних робочих середовищ, де інтелектуальний капітал використовується для досягнення як фінансових цілей, так і соціальних та екологічних потреб. Це важливо для зміцнення іміджу компанії та задоволення очікувань сучасних споживачів.

Однак, незважаючи на всі переваги інтелектуального потенціалу у системі менеджменту, існують і виклики. До них належать загрози кібербезпеці, необхідність постійного оновлення навичок персоналу та баланс між автоматизацією та людськими ресурсами. Однак ці виклики можуть бути подолані за допомогою правильної стратегії та управління.

Інтелектуальний потенціал також передбачає створення інноваційної культури усередині організації. Це включає заохочення та підтримку ідей співробітників, проведення заходів, що сприяють креативному мисленню, та створення умов для вільного обміну знань та досвіду. Інноваційна культура стимулює розробку нових ідей, продуктів та послуг, що є ключовим елементом довгострокового успіху.

Система менеджменту, орієнтована на інтелектуальний потенціал, активно інвестує у навчання та розвиток своїх співробітників. Курси, тренінги, майстер-класи та інші форми навчання допомагають співробітникам підтримувати актуальні навички та адаптуватися до нових технологій. Це не лише підвищує продуктивність праці, а й створює команду висококваліфікованих професіоналів.

Інтелектуальний потенціал вимагає від організації впроваджувати сучасні підходи до управління та інтерактивні методики менеджменту, що дасть можливість приймати грамотні управлінські рішення суб'єктами господарювання. Гнучкі структури управління та процеси дозволяють швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та внутрішні виклики. Ефективність діяльності компаній на засадах впровадження інноваційних технологій менеджменту стає ключовим аспектом успішного управління в умовах нестабільності та динамічного ринку.

Інтелектуальний потенціал також включає соціальну відповідальність. Компанії, використовують свій інтелектуальний капітал для досягнення як фінансових, так і соціальних та екологічних цілей, зміцнюють свою репутацію і привертають увагу сучасних споживачів, що орієнтовані на особисті цінності.

Одним із ключових аспектів інтелектуального потенціалу в системі менеджменту є прагнення до навчання. Природа сучасних технологій і бізнес-процесів, що швидко змінюється, вимагає від співробітників постійного оновлення своїх навичок. Організації, які цінують інтелектуальний капітал,

надають своїм співробітникам доступ до навчання та розвитку, стимулюючи їх пошук нових знань та навичок [2].

Інтелектуальний потенціал також включає вміння використовувати дані для прогнозування майбутніх тенденцій та подій. Системи аналітики даних та штучного інтелекту дозволяють організації приймати рішення на основі фактичних даних, що збільшує точність прогнозів та допомагає адаптуватися до мінливості ринку [3].

Інтелектуальний потенціал потребує розвитку лідерства всередині організації. Лідери, усвідомлюючи цінність інтелектуального капіталу, ставлять перед собою завдання надихати та мотивувати команду, створювати умови для творчості та самовираження, а також прагнуть побудови довгострокових стратегій, орієнтованих на розвиток та зростання.

Інтелектуальний потенціал повинен бути стійким до змін. Співробітники та системи менеджменту, які мають високий рівень інтелектуального потенціалу, готові адаптуватися до нових технологій, методологій та вимог ринку, що є ключовим фактором довгострокової успішності.

Таким чином, інтелектуальний потенціал у системі менеджменту є фундаментальним елементом успішної та сталої організації. Поєднання технологічних рішень та розвитку людського капіталу створює оптимальне середовище для інновацій, ефективного управління та сталого розвитку бізнесу в умовах постійно мінливого світу. Розумне використання інтелектуального потенціалу стає ключовим елементом стратегії, спрямованої на досягнення конкурентних переваг і зміцнення позицій на ринку.

Інтелектуальний потенціал у системі менеджменту є багатограним і динамічним інструментом для досягнення успіху в сучасному бізнесі. Він вимагає від компаній не лише використовувати передові технології, а й інвестувати у розвиток людського капіталу, підтримувати інноваційну культуру та діяти соціально відповідально. Організації, здатні поєднати в собі технологічні рішення та людський фактор, створюють стійку основу для довгострокового процвітання та пристосування до викликів майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Khaminich S., Heti K. *The knowledge economy as a factor for enterprise development in management system*. PHILOSOPHY, ECONOMICS AND LAW REVIEW. Volume 3, no. 1, 2023. P 103-115. <https://www.doi.org/10.31733/2786-491X-2023-1-103-115>
2. Ступнікер Г. Л., Бабенко В. А. *Інтелектуальний потенціал як ключовий чинник формування інтелектуального потенціалу ЗВО України*. Економічний простір, № 165, 2021. С. 91-95. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-16>
3. Ковтуненко К.В., Діденко І.С. *Інтелектуальний потенціал підприємства: сутність, підходи до визначення, складові*. The scientific heritage. No 73, 2021.С. 17- 20.

УДК 330

Шевченко А. В.

к.е.н., доц., доцент кафедри маркетингу

Власенко Д. Р.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
Національний авіаційний університет

МАРКЕТИНГОВА ПОЛІТИКА ЯК УМОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

***Анотація.** Визначено роль маркетингової політики в процесі розвитку бізнесу на міжнародному ринку. Описано основні фактори, що сприяють успішній адаптації підприємства на нових ринках.*

***Ключові слова:** дослідження ринку, глобалізація, стратегія, конкуренція, динамічність, змінне середовище, адаптація, культурні різниці.*

Один з ключових аспектів сталого розвитку вітчизняних промислових підприємств на міжнародному ринку — це розробка та впровадження ефективної маркетингової політики. Ця політика на сьогодні розглядається як система заходів, планів та програм, спрямованих на споживачів, з метою досягнення стратегічних цілей розвитку компанії через реалізацію ефективних маркетингових стратегій. Це включає плани та системи планування, спрямовані на раціональне та результативне виконання завдань у межах маркетингової діяльності у контексті загальної системи цілей діяльності підприємства.

Складність маркетингової політики визначає її як об'єкт цілеспрямованого управлінського впливу на підприємство.

Вона визначає ключові аспекти стратегічного ведення компанії в умовах глобалізації та конкурентної боротьби. Розкрити сутність цього підходу допоможе низка наступних тез:

Глибоке вивчення ринкових особливостей становить основу для розробки успішної маркетингової політики в умовах міжнародного ринку. Цей етап аналізу передбачає ретельне дослідження ринкових тенденцій, конкуренції, попиту та пропозиції [1, с. 198]. Дізнатися, як змінюється споживча поведінка в різних регіонах, які нові продукти чи послуги висуває конкуренція, і які фактори впливають на загальний стан ринку, є важливим для ефективного реагування та пристосування стратегії бізнесу.

Один із ключових інструментів на цьому етапі — SWOT-аналіз, який включає в себе визначення сильних і слабких сторін підприємства, а також можливостей і загроз. Сильні сторони дозволяють визначити, де компанія вже має конкурентні переваги, слабкі — де є можливість для вдосконалення. Аналіз можливостей і загроз враховує зовнішні фактори, такі як політична ситуація, економічні коливання, нові технології чи зміни в законодавстві.

Глибокий ринковий аналіз також включає в себе вивчення конкретних особливостей культури, звичаїв та інших факторів, що можуть впливати на

сприйняття продукту або послуги споживачами в кожній конкретній локації. Це важливо для успішної адаптації маркетингових стратегій до конкретних умов ринку. Знання, яке отримується на цьому етапі, є фундаментальним для подальшого визначення цільової аудиторії, розробки маркетингового позиціонування та стратегій просування на міжнародному ринку [2, с. 234]. Оскільки міжнародне середовище є динамічним та непередбачуваним, компанії повинні бути готові адаптуватися до нових тенденцій, технологічних інновацій та змін у законодавстві.

Постійний аналіз та моніторинг ринку дозволяє компанії оперативно виявляти нові можливості та загрози. Використання інструментів аналізу даних, таких як Google Analytics, допомагає визначати зміни у споживчому попиті та вчасно реагувати на них. Компанії повинні мати гнучкі стратегії щодо асортименту продукції та послуг, щоб швидко відреагувати на зміни у попиті чи конкурентному середовищі [3, с. 158]. Розробка процесів та структур, які дозволяють швидко приймати та впроваджувати стратегічні рішення, є важливим елементом гнучкості компанії в умовах змін. Використання цифрових інструментів для маркетингу, комунікації та аналізу дозволяє компаніям ефективно взаємодіяти зі змінами аудиторії та швидко адаптуватися до нових реалій.

Своєчасне реагування на зміни в умовах міжнародного бізнесу стає стратегічним конкурентним перевагою, дозволяючи компаніям не лише виживати в змінному середовищі, але й вигравати конкуренцію, використовуючи нові можливості.

Адаптація до культурних різниць є не менш важливим елементом маркетингової політики в міжнародному бізнесі. Цей аспект охоплює широкий спектр дій та стратегій, спрямованих на врахування унікальних особливостей культур різних країн. Врахування різниць у мові та комунікаційних звичках є першочерговою задачею. Адаптація рекламних кампаній, веб-сайтів, маркетингових матеріалів та продуктової інформації до мови та культурного контексту споживачів сприяє більш ефективній комунікації. Деякі країни можуть мати особливі релігійні або культурні обряди, які впливають на споживчі звичаї та погляди. Адаптація маркетингу таким чином, щоб враховувати ці аспекти, може покращити сприйняття продукту чи послуги. Форма, колір, графічний дизайн продукту та упаковки можуть мати різний сенс в різних культурах. Споживачі реагують на елементи дизайну відповідно до своїх культурних уявлень. Тому важливо враховувати ці аспекти при розробці продуктів для міжнародних ринків. Сприйняття свят та традицій може відрізнятися в різних країнах. Врахування цих аспектів у маркетингових кампаніях та акціях може створити позитивний враження та збільшити залучення аудиторії. Залучення місцевих впливових осіб або партнерство з ними може полегшити введення бренду на новий ринок та забезпечити більшу довіру споживачів [4, с. 5]. Розуміння та врахування рівня економічного розвитку країни також є важливим. Це впливає на цінову політику, доступність продукту та його позиціонування на ринку.

Адаптація до культурних різниць є стратегічним підходом, що дозволяє компаніям побудувати взаєморозуміння з місцевою аудиторією, підвищити ефективність маркетингових зусиль та сприяти успішному виходу на міжнародні ринки.

Усі ці елементи формують комплексну стратегію, що гарантує конкурентоспроможність бізнесу на міжнародному ринку та його успішний розвиток в умовах глобальної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Гончар О.І., Поліщук І.І. Позиціонування маркетингового потенціалу в системі управління підприємством. Структурна модернізація економіки: прогностичні сценарії та перспективи розвитку регіону: монографія / за газ. ред. М. В. Шарко. - Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2018. 240с.
2. Джефкінс Ф. Реклама[Текст]: практичний посібник К.: Знання, 2018. 456 с.
3. Дмитрієв І.А. Кирчата І.М. Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб., Харків 2020. 340 с.
4. Організація рекламної діяльності [Текст]: Методичні матеріали для виконання практичних робіт. К. 2015. 36 с.
5. Nataliia Stebliuk, Nataliia Volosova, Serhii Koberniuk, Olena Rybak, Strategic Management of Factories in Conditions of Innovation-Marketing Orientation in the Industrial Market. IJITPM vol.13, no.2 2022: pp.1-16.

УДК 659.13

Шептуха О. М.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки та маркетингу

Харківський національний університет міського господарства імені О.М.

Бекетова

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕМАРКЕТИНГУ У FACEBOOK

Анотація. Проаналізовано значення ремаркетингу в інтернет-маркетингу, його основні характеристики. Розглянуті основні принципи ремаркетингу у соціальній мережі Facebook.

Ключові слова. Інтернет-маркетинг, ремаркетинг, соціальна мережа, Facebook, ретаргетинг, реклама.

Ремаркетинг в інтернет-маркетингу визначається як стратегія, спрямована на залучення користувачів, які вже взаємодіяли з брендом або веб-сайтом компанії. Цей підхід стає все більш важливим у сучасному бізнес-середовищі, де конкуренція в інтернеті зростає, а увага споживачів є обмеженим ресурсом [1].

Ремаркетинг може приймати різні форми, включаючи рекламу в соціальних мережах, динамічні рекламні оголошення, електронні листи та інші способи залучення аудиторії. Важливо вибрати стратегію, яка найкращим чином відповідає маркетинговим цілям та специфіці бізнесу.

Ефективний ремаркетинг передбачає персоналізацію контенту для кожного користувача. Це може включати в себе показ товарів, які користувач раніше переглядав на веб-сайті компанії, або спеціальні пропозиції, які враховують його попередні покупки.

Аналітика та дані грають ключову роль у ремаркетингових стратегіях. Збирання та аналіз даних про взаємодію користувачів з веб-сайтом дозволяє бізнесу розуміти поведінку своєї аудиторії та вдосконалювати рекламні кампанії для досягнення кращих результатів [2].

Ремаркетинг на Facebook є потужним інструментом для підвищення конверсії та залучення цільової аудиторії. Основна ідея полягає в тому, щоб спрямовувати рекламу на користувачів Facebook, які вже взаємодіяли з брендом або відвідували веб-сайт підприємства. До основних принципів ремаркетингу на Facebook відносяться наступні:

1. Сегментація аудиторії: Facebook дозволяє створювати динамічні сегменти аудиторії на основі різних параметрів, таких, як взаємодія зі сторінкою, перегляд відео, завершення покупки тощо. Це дозволяє точно налаштовувати рекламу для кожного сегмента, максимізуючи ефективність кампанії.

2. Динамічні рекламні оголошення: Використання динамічних оголошень дозволяє автоматично створювати персоналізовані рекламні матеріали на основі взаємодії користувача з веб-сайтом компанії. Наприклад,

якщо користувач переглядав певний товар, реклама може показати саме його, що підвищить ймовірність покупки.

3. Підвищення конверсії за допомогою ретаргетингу: ремаркетинг на Facebook дозволяє стежити за користувачами, які вже проявили інтерес до бренду підприємства, і подавати їм рекламу з вигідними пропозиціями або додатковими бонусами. Це може значно збільшити ймовірність завершення покупки та підняти рівень конверсії.

4. Аналітика та вимірювання результативності: Facebook надає розширені інструменти аналізу результативності ремаркетингових кампаній. За допомогою Pixel-коду можна відстежувати конверсії, взаємодію з оголошеннями та інші ключові метрики, що дозволяє оптимізувати кампанії для досягнення найкращих результатів.

5. Оптимізація бюджету: Facebook пропонує можливість оптимізації рекламного бюджету за допомогою алгоритмів машинного навчання. Автоматичне розподілення бюджету між різними аудиторіями та рекламними оголошеннями дозволяє максимізувати результати кампаній.

6. Використання ретаргетингу для розвитку бренду: ремаркетинг не обмежується лише продажами. Його можна використовувати для підвищення впізнаваності бренду та взаємодії з аудиторією. Наприклад, реклама може нагадувати користувачам про існування бренду та його унікальні переваги.

7. Гнучкість налаштувань: Facebook надає широкі можливості налаштувань ремаркетингових кампаній, включаючи час та частоту показів, спрямовування за географічним принципом, виключення конкретних аудиторій. Це дозволяє детально контролювати ефективність рекламної стратегії.

У світі технологій та вимог споживачів, які швидко змінюються, ремаркетинг в інтернет-маркетингу залишається необхідним інструментом для досягнення високих показників конверсії та підтримання сильних відносин з аудиторією. Ретельне планування, аналіз та вдосконалення ремаркетингових стратегій дозволяють підтримувати конкурентоспроможність та зростання бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Ремаркетинг у соціальних мережах Facebook та Instagram - як не втрачати потенційних клієнтів. URL: <https://intent-solutions.com/blog/what-is-remarketing> (дата звернення 15.11.2023 р.)
2. Ремаркетинг у Facebook: як він працює та чому це важливо для вашого бізнесу. URL: <https://www.0312.ua/news/3674241/remarketing-u-facebook-ak-vin-pracue-ta-comu-ce-vazливо-dla-vasogo-biznesu> (дата звернення 15.11.2023 р.)

ENVIRONMENTAL-ECONOMIC POLICY OF ENTERPRISES AS A COMPONENT OF ACCOUNTING POLICY

Abstract

The environmental-economic policy of enterprises is a vital aspect of their overall strategy and activity. When it comes to accounting policies, it is increasingly important to integrate environmental considerations into financial reporting and decision-making.

Keywords: environmental policy, accounting policy, financial reporting, ecosystem services, environmental considerations.

The main directions of this environmental-economic Policy include: environmental protection; rational nature management; environmental safety; institutional environment.

The company strives to preserve, protect and improve the quality of the environment. To achieve this goal, it implements an environmental management system that meets international standards ISO 14001:2015. This system ensures effective and efficient environmental management.

The company analyzes and assesses its impact on the environment. It strives to minimize this impact, in particular through the reduction of greenhouse gas emissions, efficient use of resources and waste management.

Specific goals and objectives of the company in the field of ecology include:

- reduction of specific emissions of pollutants into the natural environment;
- reducing the volume and improving the quality of wastewater discharges;
- rational use and conservation of natural resources;
- reduction of waste generation;
- reducing the risk of emergency situations with environmental consequences/

The company is also looking at other opportunities to improve its environmental impact.

To achieve the goals in the process of implementing this Policy, the Company undertakes the following responsibilities:

- to comply with the requirements of the environmental protection legislation of Ukraine, international agreements, standards in the field of environmental protection and normative legal acts, the responsibility for the implementation of which the Company assumes;
- implement an environmental risk management system;
- develop capacities of renewable and alternative energy sources;
- carry out renovation of physically and morally worn-out nature conservation buildings;

- increase the environmental safety of rolling stock and railway infrastructure facilities, reducing emissions and discharges of pollutants into the natural environment;
- ensure quality control and take measures to improve the ecological efficiency of protective forest strips;
- ensure compliance with the conditions for the transportation and storage of dangerous goods;
- implement measures aimed at reducing the occurrence of situations related to soil contamination with fuel and lubricants during economic activity;
- realize the established goals, it is envisaged to constantly improve the environmental management system through the development and implementation of environmental protection measures, the implementation of processes, tools and documents that regulate them.

Reporting and disclosure: companies are increasingly disclosing information about their environmental impact in their financial statements. This includes reporting on emissions, energy consumption, waste management and other eco-centric indicators. Integrating this into the accounting policy ensures transparency and compliance with environmental regulations.

Cost accounting: accounting policies should include the identification and allocation of environmental costs. This involves tracking costs associated with environmental compliance, pollution control, resource efficiency and remediation. Environmental considerations can influence asset valuations.

Public participation in the formation and implementation of environmental and economic policy as part of the accounting policy Ukraine is sufficiently fully regulated by regulatory acts, however practical implementation of relevant legal norms and activity of representatives the public in solving issues of environmental protection and protection natural environment, effective and rational nature management, ensuring environmental safety is often characterized by an insufficient level efficiency. It is proposed among the promising priorities for the near future several years of outlining measures to increase public involvement in formation and implementation of ecological and economic policy of both the state and the enterprise.

Own environmental and economic policy of enterprises, as well as their implementation and application of environmental and economic management systems is not only a continuation environmental and accounting policy, its direct implementation, but also simultaneously acts as a powerful driving force for the formation of the latter.

References

1. Химинець В. В. Регіональна еколого-економічна політика як інституційна передумова забезпечення сталого розвитку. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. 2015/ Випуск 2(4). Частина 1. С. 204 – 208.

СЕКЦІЯ 3

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Голова секції	Тетяна Косова , доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування; Tetiana Kosova , Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation;
Заступник голови секції	Олена Рибак , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування Національного авіаційного університету; Olena Rybak , Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation of the National Aviation University.

УДК 336

Alekseyenko Lyudmyla

Dr. of Econ., Prof.,

Head of the Department of Management and Administration
Ivano-Frankivsk Research and Development Institute of Management

Tulai Oksana

Dr. of Econ., Prof.,

Head of the Department of International Relations and Diplomacy
West Ukrainian National University

MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES AS A TOOL OF GLOBAL AND EFFICIENT MANAGEMENT

Abstract. Features of providing information to maximize the filling of budgets, state funds, and the development of financial resources of business structures are considered. It is argued that in the future, at the last stages of project implementation, the development of BigData institutes is planned, which will develop an open data system, when all information from state bodies will be integrated among themselves.
Keywords: BigData, national economy, recovery, digital technologies, democratic principles, economic growth, standardization.

An important condition for the development of business processes is the increase in the efficiency of financial management, which is actualized in times of challenges and trials, as well as in the period of post-war economic recovery. Gita Bhatt (2023) recognizes that economics as a discipline is developing in an era of high uncertainty, which requires consideration of models, accepted norms, and assumptions [1, pp. 2]. Management processes are closely related to information processes, which serve as a basis for making and justifying decisions regarding ways to achieve the goals of sustainable economic development [2].

The financial needs for the rapid recovery of the national economy depend on the implementation of the IMF's extended financing program. In 2023, it is planned to implement urgent recovery, which is estimated at 14.1 billion US dollars. The priority directions are the restoration of damaged housing, critical and social infrastructure, restoration of energy infrastructure, humanitarian demining, as well as support to the private sector. Note that the Government of Ukraine is interested in the transparent and accountable use of donor funds since the involvement of financial aid is necessary to overcome the economic consequences of the war [3]. The use of funds, firstly, is checked in Ukraine; secondly, the monitoring of the use

of US funding is carried out by the World Bank, the US Agency for International Development (USAID), and Deloitte Consulting – LLP.

It is necessary to focus attention on the search for ways of providing information to maximize the filling of budgets, state funds, and the development of financial resources of business structures [4]. In 2023, the Ministry of Finance of Ukraine, by the Order No. 137 dated 16.03.2023, identified enterprises, institutions and organizations that are important for the branches of the national economy, if they meet at least one of the following criteria: realization by the laws of the implementation of state policy; carrying out activities in the field of accounting and auditing, in which the formation and implementation of state policy are ensured by the Ministry of Finance; performance of works and provision of services for the Ministry of Finance; provision of services that meet the needs of enterprises, institutions, organizations that are under the control of the Ministry of Finance or in respect of which the Ministry of Finance performs functions of managing corporate rights belonging to the state in their authorized capitals, etc.

Digitization should contribute to simplifying the processing of financial information, the administration of financial activities, and the detection of violations of financial legislation, which requires the standardization of the provision of financial services (reports, reports) and the automation of public and business financial activities. In particular, the digitalization process is characterized by a transformation in the context of the implementation of digital technologies for optimization and automation of budget management processes, improvement of communication among the participants of the budget process, and improvement of the efficiency of their activities.

The quality of management decisions is influenced by the operational exchange of information between state bodies. The Ministry of Digital Transformation is a pilot state body based on which the analytical system Government BI (GBI) will be tested [5]. After the completion of beta testing, the project is planned to be scaled to other central executive authorities. Large arrays of data and dynamic events require operational optimization due to analytical tools. Therefore, the Government BI project will enable government bodies to quickly collect masses of information and take it into account when making decisions.

The Government BI system will use artificial intelligence tools. The State Statistics Service was involved in the development and implementation of the project. In the future, at the last stages of the project implementation, the development of BigData institutes is planned, which will develop an open data system, when all information from state bodies will be integrated among themselves.

The digital transformation strategy and innovative changes in the development of the State Statistics Service of Ukraine deserve special attention. In the modern economy, high-quality statistical data in real-time should become the basis for making effective decisions, that is, become a convenient information service for the state and society, so that businesses, scientists, and citizens can receive the necessary information. At the same time, all information must be collected, processed and distributed as quickly and efficiently as possible. Mykhailo Fedorov, Vice Prime Minister for Innovation, Development of Education, Science and Technology - Minister of Digital Transformation, recognizes that it is important to turn the State Statistics Service into a modern organization that is similar to an IT company that works in real-time [6]. After EPAM conducted an audit of business processes and IT infrastructure, a transformation strategy was proposed. We note that the development of the new platform takes place within the framework of the implementation of the Swiss-Ukrainian EGAP Program implemented by the Eastern Europe Foundation.

In the future, the development of e-democracy and governance through the creation of such sectors as e-voting, e-consultations, e-proposals, e-petitions, and e-surveys should contribute to ensuring democratic principles regarding the use of public, business and private financial resources. The integration of solutions based

on big data (big data) technology makes it possible not only to form a single platform of state statistics but also to analyze statistical data of a political, economic, social, demographic, and environmental nature.

Summing up, we note that in an applied sense, management processes require compliance with such basic principles of digitalization as accessibility, economic growth, openness, standardization, freedom of information, security, focus, and complexity. In addition, the ability to accumulate and analyze a huge amount of data, as well as establish a connection between them, provides a significant potential for improving existing financial and budgetary operations and procedures in the economic system of the state.

References:

1. Gita Bhatt. New Worries for Central Bankers. *Finance and Development*. 2023. March. P. 2.
2. Digital 2023 Global Overview Report v01. URL: <https://indd.adobe.com/view/15280b35-8827-433f-9e5a-07f1ec8c23f2?allowFullscreen=true>.
3. Сергій Марченко про співпрацю з МВФ та пріоритети відновлення України у 2023 році для CNN. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_pro_spivpratsiu_z_mvf_ta_prioriteti_vidnovlennia_ukraini_u_2023_rotsi_dlia_cnn-3959.
3. Про затвердження Критеріїв, за якими Міністерство фінансів України визначає підприємства, установи й організації, які мають важливе значення для національної економіки: Наказ Міністерства фінансів України від 16.03.2023 року № 137. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7137.pdf>.
5. Міністерство цифрової трансформації стане пілотним державним органом. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-razom-z-derzhstatom-stvoryuyut-analitichnu-platformu-government-bi-dlya-yakisnikh-upravlinskiikh-rishen>.
6. Держстат як IT-компанія: Михайло Федоров розповів про цифрову трансформацію головного статистичного органу. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/derzhstat-yak-it-kompaniya-mikhailo-fedorov-rozpoviv-pro-tsifrovu-transformatsiyu-golovnogo-statistichnogo-organu>.

УДК 336

Błażej Prusak

Prof. dr hab., Head of the Finance Department
Gdańsk University of Technology

Kozlova Viktoriia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of
Finance, Accounting and Taxation

Paska Illia

higher education recipient of the Master's degree in the specialty 072 «Finance,
banking and insurance»

National Aviation University

MECHANISMS OF FORMATION OF LOCAL BUDGET FORMATION IN UKRAINE AND POLAND: A COMPARATIVE ASSESSMENT

Abstract. The definition of local taxes and local budgets is provided. Common and distinctive features of local budget formation mechanisms in Ukraine and Poland are identified. Proposals for improving the tax legislation of Ukraine have been developed, based on the Polish experience.

Keywords: mechanisms, formation, local budgets, taxes, Ukraine, Poland, comparative assessment

Financial and economic crises accompany the development of many countries and have negative consequences in many spheres of society. Budgetary and tax mechanisms are used to stabilize and improve the conditions of functioning of the countries of the world.

The main component of the revenue base of local self-government bodies of Ukraine and Poland is local taxes and fees. They are the basis of the financial autonomy of local self-government bodies. The size of local taxes and fees, the volume of their revenues characterize the level of economic stability of regions, the financial independence of local authorities, and the level of well-being of local communities.

In world practice, there are three models of financial provision of regions: decentralized, centralized and mixed. Common mechanisms for forming local budgets in Ukraine and Poland are: development of territorial self-government, decentralization of state administration and state finances.

Ukraine and Poland have a mixed model of financial provision of regions. Revenues of local budgets form own revenues, deductions from national (direct) taxes (including personal income tax, corporate income tax), as well as general and targeted subsidies from the State Budget. The size of local budget revenues largely depends on the economic situation of the regions.

In times of crisis, a significant decrease in the rate of economic growth or an economic recession has the effect of reducing the own revenues of local budgets and causes an increase in their indebtedness to the State budgets for interbudgetary transfers and vice versa.

The increase in demand for financial resources of local budgets is determined by the following factors: unemployment growth, reduction of personal income tax rates, increase in budget investment expenditures.

The composition of local taxes and fees in the comparative countries varies. In Ukraine, these are: property tax; single tax; fee for vehicle parking spaces; tourist tax. In Poland, these are: real estate tax, agricultural tax, forest tax, transport tax, personal income tax paid in the form of a tax card (simplified tax system), inheritance and gift tax, as well as tax on civil legal activities.

However, the mechanisms for setting local taxes and fees are similar - local self-government bodies have the right to: 1) independently set the amount of local taxes and fees, but within the limits defined by current legislation; 2) establish tax preferences by way of exemption from payment of tax liability, provision of tax benefits, installments or postponement of payment (repayment) of tax liabilities. However, local self-government bodies do not have the right to introduce other taxes and fees not provided for by the general tax legislation.

Taking into account the experience of Poland, it is advisable to develop the following recommendations for our state: the possibility of making decisions on the appointment of certain preferences regarding exemption from taxation or reduction of the object of taxation with real estate tax for certain business entities (houses and buildings of agricultural producers, which are used exclusively for commercial activity in the field of sale of agricultural products); provision of regional investment assistance to entrepreneurs in the form of exemption from real estate tax or transport tax; exemption from taxation of certain objects in the form of state aid.

References:

1. Ovsyak K. (2012). Local taxes as a source of income for local budgets of Poland in the financial crisis [Mistsevi podatky yak dzherelo dokhodiv mistsevykh biudzhetyv Polshchi v umovakh finansovoi kryzy]. *Ekonomichnyi analiz*. Vol. 10(2). P. 312-315 (in Ukr).

УДК 336

Lang Franz Peter

Prof. i.v. Dr. habil. Dr. h.c.mult, Founding Rector FOM Chairman of the Senate
Germany

Horbachova Oksana

Candidate of Economic Sciences,
Docent, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and
Taxation

Bortnichenko Anton

higher education recipient of the Master's degree in the specialty 072 «Finance,
banking and insurance»
National Aviation University

ENTERPRISE FINANCES IN THE CORPORATE GOVERNANCE SYSTEM

Abstract. A definition of corporate governance is provided. Its influence on the financial and budgetary state of Naftogaz of Ukraine NJSC was determined. Recommendations for improving corporate governance from the standpoint of state security, economic efficiency, the environment, and the social sphere have been developed.

Keywords: enterprise, finances, corporate governance system, security, economic efficiency, environment, social sphere

The issue of the importance of corporate governance for Naftogaz of Ukraine in the interests of ensuring its market competitiveness is not a subject of debate, but a modern requirement for all, including large management structures. All interested parties are aware of this: the state, managers, employees, counterparties and consumers.

OJSC "Naftogaz of Ukraine" was established in 1998. The lack of proper corporate governance was one of the main reasons for the constant deficit of funds of Naftogaz of Ukraine, which was covered thanks to multibillion-dollar state subsidies. The financial vulnerability of the company and the price populism of the state administration greatly complicated the political integration of Ukraine with the EU. In March 2015, the World Bank and the Secretariat of the Energy Community agreed on the Action Plan for reforming the gas sector of Ukraine, which was approved by the Government. Among other things, this plan provided for reforming the corporate governance of Naftogaz of Ukraine in accordance with the OECD Principles of Corporate Governance and the OECD Guidelines for Corporate Governance at State-Owned Enterprises. In 2016, the Action Plan for the reform of the gas sector, including the reform of the company's corporate governance, became part of Ukraine's obligations under credit agreements with the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). External stakeholders recognized the implementation of this plan as a necessary step for the integration of Ukraine into the European Union, and the success of the corporate governance reform is an important guarantee of the security of gas supplies in Ukraine and Europe.

The development of corporate governance began in 2016 in connection with the reform of the Supervisory Board. It included independent members who began to implement the policy of implementing the corporate governance system according to OECD principles on the way to achieving sustainable development of Naftogaz of Ukraine, reducing political and administrative pressure on it, and abandoning price populism. Implementation of the principle of import parity in pricing had a positive impact on the financial condition of Naftogaz of Ukraine, as well as the budget condition, as it turned from the largest recipient to the largest donor of the State Budget. However, the defects of the corporate management of Naftogaz of

Ukraine are: the existence of contradictions between the main shareholder, represented by the Cabinet of Ministers of Ukraine, and the board of the corporation due to inflated salaries of board members and payments to members of the Supervisory Board; lack of clear regulation of the powers of the Supervisory Board and its responsibility for the results of the activities of Naftogaz of Ukraine; lack of work experience of members of the Supervisory Board in the gas production sector. Weaknesses of the activity of Naftogaz of Ukraine are: non-fulfillment of the State Concept of the development of the gas production industry in terms of increasing gas production indicators, receiving losses due to the detection of violations by the State Audit Service.

The directions for improving corporate governance are: improving the quality of communications between the Government of Ukraine, the Supervisory Board and the Board of Naftogaz of Ukraine; normalization of the delegation of powers from the Cabinet of Ministers of Ukraine, its obligations and responsibilities to the Supervisory Board; ensuring the majority of experienced and authoritative domestic experts with experience in the oil and gas sector in the Supervisory Board. Further development of the corporate management system of NJSC "Naftogaz of Ukraine" will contribute to its sustainable development and the achievement of compliance with the criteria of economic efficiency, the environment, and the social sphere.

References:

1. Lysiak L. V. (2018). Analysis of the effectiveness of the state financial control system in Ukraine in the context of the activities of national oil and gas corporations [Analiz efektyvnosti systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini u konteksti diialnosti natsionalnykh naftohazovykh korporatsii]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, No. 1, pp.183-188 (in Ukr).

УДК 336.77

Malte Pehl LL.M.

Senior Lecturer

OM University of applied Sciences, Germany

Turova Larysa

Senior Lecturer

department of Finance, Accounting and Taxation

Tarassenko Tatiana

student of higher education,

National Aviation University

CREDIT POLICY OF COMMERCIAL BANKS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Abstract. Changes in the credit policy of banks that occurred as a result of the start of a full-scale war were investigated in the work. The problems faced by the Ukrainian banking system and the programs implemented to ensure stability in the country's financial sector are outlined.

Key words: bank, war, credit policy, non-performing loans, credit holidays.

In modern conditions of global financial and economic changes, the bank's credit policy acts as a key element of its strategic development and interaction with the economic environment.

H.V. Mykhaylyak believes that in a narrow sense, credit policy is a system of measures taken by the bank during lending to clients, which are carried out by the bank to implement its strategy and tactics in a given region in a certain period of time; in a broader sense, credit policy as the basis of the credit management process

determines priorities in the process of developing credit relations and the functioning of the credit mechanism [4].

Active military operations have a significant negative impact on the economic development of Ukraine, which significantly affects the country's banking system and affects its efficiency and stability. Currently, Ukrainian banks are going through an extremely difficult period due to the war. This situation requires a new approach to interaction with customers. However, Ukrainian banks managed to maintain the trust of customers.

Thanks to the careful capitalization of commercial banks and their stability, the banking system was able to avoid any collapse. These statements are confirmed by the results of the asset quality review (AQR), which is conducted by the National Bank of Ukraine for the largest banks. In addition, the conducted stress testing and assessment of capital adequacy testify to the reliability of the banking system in the conditions of martial law.

In the period of active war, commercial banks face great challenges, as it is necessary to improve their credit policies to avoid non-performing loans and minimize risks. This requires banks to establish strict conditions for granting loans and strengthen control over their repayment. The National Bank of Ukraine is actively developing and implementing new financial instruments to help banks provide enterprises with hryvnia funds and support the stability of the economy. These measures are extremely important for the recovery of the national economy after the war and contribute to the development of the country in the conditions of a complex military conflict.

The full-scale invasion of Russian troops into Ukraine reversed the trend towards a gradual decrease in the share of non-performing loans (NPL), which had been ongoing since 2018. During this period, the volume of NPLs fell by almost 300 billion hryvnias, and the share of these loans in the loan portfolio decreased from 55% to 27% as of March 1, 2022. However, in March - May 2022, the share of non-performing loans remained almost stable, mainly due to the easing of regulations on credit risk assessment. Starting in June 2022, banks began to recognize NPLs, which led to their share in the banking sector rising to 38% on January 1, 2023, but as of November 1, 2023, this share decreased to 37.9% [1].

The increase in the number of bad loans during the war seems to be a natural and predictable phenomenon. This can be explained by the fact that there was a significant decrease in the solvency of borrowers, and a large number of people lost property that was pledged or mortgaged, on which loans were obtained, as a result of war events.

The government implements a number of measures to support domestic business during the war, in particular, expands and changes the conditions of the program "Affordable loans 5-7-9%". Under this program, any enterprise can get a loan at 0% during the war period and for one more month after its end. After this period, a credit rate of 5% is applied. In addition, the maximum loan amount was increased to 60 million hryvnias. This program provides credit guarantees for micro and small enterprises (SMEs) that do not have sufficient assets to secure the loan or have increased credit risks, such as newly created enterprises. The state provides credit guarantees through the Entrepreneurship Development Fund, covering part of the credit risk of MMPs and promoting the attraction of bank loans. It is important to note that this state support is possible only for banks that meet certain legal criteria [3].

At the moment, 45 banks participate in the program, and Privatbank, Oschadbank and Raiffeisen Bank Aval issued the most loans.

As a result of the outbreak of full-scale war, some banks automatically set credit holidays for customers without the need to apply for it. Also, many banks have given customers the opportunity to take advantage of credit holidays lasting from one to three months. This included the abolition of mandatory monthly payments, the

suspension of interest charges for the use of credit funds, and the absence of fines for non-compliance with the terms of credit agreements. Credit holidays have become an important measure to ease the financial burden on clients during the difficult times of military conflict.

After the war, Ukraine will need to develop a new financing mechanism, which will include the recovery of the country's economy as a whole, as well as financing of individuals and legal entities. Full-scale lending will be one of the key aspects of this process, and it is planned to use World Bank funds to provide financial resources. The banking system plays a central role in the recovery of the country, including compensation for the value of lost property, support for housing construction programs, relocation of enterprises and restoration of destroyed infrastructure facilities.

In addition, there is a need to develop strategies to support new and existing businesses during difficult times, as well as to effectively allocate funds from reparations and restitution. In this context, the role of banks becomes extremely important, and they must have sufficient capitalization, high liquidity, stability and quality credit policy to successfully perform their functions in the reconstruction of the country after the war.

The results of the analysis of the credit policy of commercial banks in wartime indicate that the banking sector showed great flexibility and adaptability to difficult economic conditions. Despite the losses, banks took measures to reduce risks and ensure financial stability of customers. The introduction of credit holidays, the review of loan repayment conditions and the expansion of support programs testify to the willingness of banks to interact with clients in the conditions of martial law. However, if the conflict escalates further and financial challenges increase, new strategies and solutions may be needed to ensure the stability of the financial system.

References:

1. Офіційна сторінка Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 06.11.2023).
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022: станом на 17 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 06.11.2023).
3. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва: Постанова Каб. Міністрів України від 14.03.2023 р. № 229. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.11.2023).
4. Михайляк Г. В., Михайляк І. В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27(2). С. 103-106.
5. Економіка, управління та адміністрування в координатах сталого розвитку. Riga: "Izdevnieciba "Baltija Publishing". Edited by Serhii Smerichevskiy, Tetiana Kosova. 2021. Антипенко Н.В., Жам О.Ю., Рибак О.М. Активізація страхового ринку України в умовах євроінтеграції. Р. 273-289. З грифом «Рекомендовано Вченою радою НАУ». Протокол № 12 від 20.12.2021.

УДК 336.774

Prof. Dr. hab. Melnychenko Oleksandr

Professor at The London Academy of Science and Business (London, UK);
Chairman of the Board in Consilium LLC (Warsaw, Poland); Professor at the
Finance Department of Gdansk University of Technology (Gdansk, Poland)

Vladyka Yulia

Ph.D., Associate Professor.,

Associate Professor at the Department of Finance, Accounting and Taxation,

Striletska Viktoriya

higher education applicant,

National Aviation University (Kyiv)

ANALYSIS OF TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF LEASING RELATIONS IN UKRAINE

Abstract. In the thesis the value, essence and circumstances that contributed to the development of leasing activities in Ukraine are considered. The advantages of leasing as an investment resource for participants of leasing relations are analyzed.

Keywords. leasing, leasing transactions, financial leasing, leasing market, legislation, advantages, development.

In the developed countries of the world, leasing is an effective means of financing investments, accounting for more than 35% of the total amount of financing sources. It is defined as a flexible instrument, as lease payments can be made in different formats, taking into account different payment terms on an increasing or decreasing basis.

Especially in Ukraine, leasing is gaining relevance as a mechanism for intensifying production, investment and overall economic revitalization. Leasing allows enterprises with low turnover and limited start-up capital to make intensive use of modern and highly efficient equipment and technologies. It also facilitates the renewal of outdated means of production, accelerates the process of transforming borrowed capital into functioning capital, which, in turn, stimulates investment demand from enterprises.

Solving the problem of resource shortages by introducing modern methods and forms of financial support for investments is an important task. The development of leasing of fixed assets as a form of capital investment is a key area for ensuring sustainable economic growth in Ukraine.

In the current conditions of the Ukrainian economy, when most enterprises do not have sufficient financial resources for technical modernization of production, the role of leasing should be significantly strengthened. Leasing is an effective form of entrepreneurship development that makes it possible to attract resources for long-term and medium-term financing of production activities of business entities. This is especially true in the context of the lack of financial capabilities of most enterprises to upgrade their production facilities.

Leasing can be viewed as an investment resource aimed at renewing fixed assets, improving technologies and supporting innovation. The Commercial Code of Ukraine defines leasing as a business activity that involves the provision of property by one party (the lessor) to the other party (the lessee) for the exclusive use for a specified period of time under a leasing agreement. This property may belong to the lessor or be acquired by the lessor, provided that the lessee pays periodic lease payments.

However, leasing differs from other investment methods due to a number of features that make it attractive to participants in leasing transactions. Financial leasing has significant differences, such as:

- The term of financial leasing approximately corresponds to the term of standard depreciation.

- There is no right of the lessee to unilaterally terminate the agreement.

- Maintenance and repairs are carried out by the lessee.

-The lessee has a preemptive right to purchase the property at the end of the agreement.

Ukrainian scholars emphasize the relevance of leasing in Ukraine and identify its advantages for both domestic business entities and lessors. For enterprises, the benefits of leasing include the ability to lease property even when there is a lack of equity capital, solving current production problems and using property as collateral for innovation. Legislation also recognizes financial leasing as a financial service subject to state control, providing guarantees of the rights and obligations of the parties to leasing transactions.

The imperfection of current legislation hinders the development of leasing relations in Ukraine. However, experts and practitioners point to the positive impact of the Law "On Financial Leasing", which came into force on 13.06.2021. This law has helped to revitalize the domestic leasing market, reduce the cost of financial services and strengthen consumer protection, as well as regulate relations between leasing participants. This law has made the market more transparent and open, contributing to the rapid expansion of leasing, covering new industries, regions and sectors of the economy with leasing services.

References

1. Rybina L.O., Dzyaryk A.S. Advantages of leasing relations development in Ukrainian small business. Proceedings of the 15th International scientific and practical conference. Perfect Publishing, Vancouver, Canada. October 12 - 14, 10, 2022. Pp. 417-419. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-OF-WORLD-SCIENCE-12-14.10.22.pdf> (date of application 14.11.2023)

2. Commercial Code of Ukraine, Art. 292. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine: website.URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (date of application 14.11.2023)

Gankova-Ivanova Zvetelina

Prof. Dr.

Faculty of Economics Technical University Gabrovo
Bulgaria, BG-5300 Gabrovo

Rybak Olena

Doctor of Economics, associate professor

Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation,

Kozachuk Pavlo

higher education recipient of the Master's degree in the specialty 072 «Finance, banking and insurance»

National Aviation University

FINANCIAL MECHANISMS OF IMPLEMENTING INNOVATIONS IN THE BANKING SPHERE

The authors considered the problems of financing innovations in the banking sector. The issue of redistribution of the profit of the banking sector in the economy of Ukraine is analyzed. It is proposed to activate the mechanisms of introducing innovations in the banking sphere, based on the involved and borrowed sources of financing.

Keywords: banks, banking sector, financial mechanisms, innovations, innovations in the banking sphere.

The modern cognitive economy of the post-industrial society, which is essentially based on innovations, needs to ensure a continuous process of their development and implementation. The constant change in the conditions of

implementation of financial and economic activities necessitates the adaptation of financial mechanisms for the introduction of innovations, which is especially characteristic of the banking services sector.

Innovations in the financial sphere were identified as one of the key factors in the development of the modern banking sector at the end of the last century. The works of T. Campbell, K. Mayer, J. Marshall, and R. Merton speak of the key importance of innovation for the development of the economy. The concept of "financial innovation" is specified in the works of M. Miller, R. Merton and others. O. Dzyublyuk, Ya Kryvykh specified the issue of banking innovations. The works of T. Kosova are devoted to the formation and implementation of financial mechanisms, including in the banking sphere. However, the issue of applying financial mechanisms for the introduction of innovations in the banking sector in the current conditions of negative geopolitical changes needs to be refined.

The introduction of innovations in the banking sector has become a requirement of the time, as they solve a number of issues, starting from cyber security, ending with elementary applications that accumulate streaming services for the convenience of customers. The difficult economic situation in Ukraine, which was also reflected in the work of the banking sector, actualizes the issue of financing innovations and gives it special importance.

According to data from January to November 2023, banking sector profits increased by an average of 1.7 times compared to January to November 2021 [1]. In the fall of 2023, the draft law No. 9656-d was created, which administers an income tax of 50% for banking institutions in 2023 and 25% in subsequent years [2]. The government's decision is based on the presence of imbalances in the redistribution of income between sectors of the Ukrainian economy. However, such an unprecedented decision on additional taxation of banks endangers the financing of innovation in the banking sector.

Under these conditions, the financing of innovations at the expense of banks' own funds is questionable. The financial mechanisms for introducing innovations, which will be applied in the future, will change the main source of investment from own funds to borrowed and borrowed funds. In our opinion, it is the share capital and its expansion that will be an effective source of innovation in the banking sector.

References

1. Banks in Ukraine broke the record: they earned twice as much as in the pre-year 2021 URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/12/7/707428/> (date of access 11/10/2023)
2. On the introduction of amendments to subsection 4 of chapter XX "Transitional provisions" of the Tax Code of Ukraine regarding the peculiarities of taxation of banks: Draft law 9656-d dated 09/29/2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42885> (date of application 11/19/2023)
3. Davydenko, N., Boiko, S., Cherniavska, O., & Nehrey, M. (2023). Analysis of the Impact of State-Owned Banks on the Sustainability of Public Finances. *Economies*, 11(9), 229. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7099/11/9/229> (date of application 11/19/2023)
4. Рибак О.М., Кукса І.М., Райковська І.Т., Іванишин А.В., Оцінка потенціалу інноваційно орієнтованого підприємства в умовах діджиталізації, управління змінами та якістю. Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 6 (253). Київ., 2022. С.132 – 137.

Антоненко В. М.

К.е.н., доцент, доцент кафедри
управління і фінансово-економічної безпеки

Стеніна В. С.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ІНФРАСТРУКТУРНОМУ РІВНІ

***Анотація.** Державно-приватне партнерство (ДПП) є важливим механізмом для розвитку та покращення інфраструктури в сучасному світі. Ця тезова робота спрямована на аналіз та вивчення інструментів, які використовуються для успішної реалізації механізмів ДПП на інфраструктурному рівні. Робота висвітлює ключові аспекти ДПП, включаючи правовий фреймворк, фінансування, ризики та структуру угод. Дослідження також розглядає приклади успішних проектів ДПП у різних секторах інфраструктури, які стали каталізаторами розвитку економіки та соціального добробуту. Результати дослідження допомагають зрозуміти, як ефективно впроваджувати ДПП на інфраструктурному рівні, сприяючи сталому розвитку та поліпшенню життя громадян.*

***Ключові слова:** державно-приватне партнерство (ДПП), інфраструктура, Механізми реалізації, Інвестиції, Правовий фреймворк, Фінансування проектів, Ризики інфраструктурних проектів, Управління проектами, Прозорість угод.*

Вступ. Державно-приватне партнерство (ДПП) є однією з ключових стратегій співпраці між державними і приватними секторами, спрямованою на реалізацію інфраструктурних проектів. Ця форма співпраці передбачає партнерський підхід до розробки, фінансування, будівництва та управління проектами, в яких держава і приватні компанії сумісно діють для досягнення спільних цілей. Основними ознаками ДПП є розділення ризиків та відповідальності між учасниками, а також спільне використання ресурсів та компетенцій для реалізації інфраструктурних проектів. [1]

Метою даного дослідження є аналіз і вивчення інструментів реалізації механізмів ДПП на інфраструктурному рівні. Важливо розібрати, які саме інструменти та підходи можуть бути використані для успішної реалізації інфраструктурних проектів у партнерстві між державою та приватним сектором.

Актуальність дослідження обумовлена декількома факторами. По-перше, інфраструктура грає ключову роль у процесі економічного розвитку, і в багатьох країнах є потреба в інвестиціях для її розширення та покращення. По-друге, зростання обсягів глобальних інфраструктурних проектів потребує

нових підходів до фінансування та управління. ДПП є одним із ефективних способів вирішення цих викликів.

1. Ознаки та важливість державно-приватного партнерства (ДПП) в інфраструктурних проектах.

Ознаки ДПП в інфраструктурних проектах включають наступне:

Спільний інтерес: ДПП виникає тоді, коли і держава, і приватний сектор мають спільний інтерес у реалізації конкретного проекту. Це може бути пов'язано з покращенням інфраструктури, забезпеченням публічних послуг або іншими соціально-економічними вигодами. [2]

Розділення ризиків та відповідальності: в ДПП ризики та відповідальність розподіляються між державою та приватними партнерами відповідно до їхніх компетенцій та можливостей. Це дозволяє зменшити фінансові ризики для обох сторін. [3]

Публічний контроль: держава залишає за собою право здійснювати контроль за виконанням проекту та забезпечувати виконання публічних інтересів.

2. Роль держави та приватного сектору в інфраструктурних проектах

Роль держави та приватного сектору в інфраструктурних проектах визначається їхніми функціями та обов'язками:

Держава:

забезпечення регулювання та нормативного регулювання;

гарантування публічних інтересів і надання правової та політичної підтримки проектам;

фінансування частини проектів або надання державних грантів;

контроль за виконанням умов проекту та його відповідністю публічним потребам. [4]

Приватний сектор:

залучення фінансових ресурсів та інвестицій для проектів;

проведення досліджень, проектування, будівництво та управління інфраструктурними об'єктами;

переведення ризиків та відповідальності на себе;

забезпечення ефективного управління проектами та оптимізація витрат.

3. Переваги та обмеження ДПП на інфраструктурному рівні

Державно-приватне партнерство у сфері інфраструктури має свої переваги та обмеження:

Переваги:

Швидкість виконання проектів: ДПП може значно прискорити процес реалізації інфраструктурних проектів завдяки залученню приватного капіталу та управлінського досвіду;

Зменшення фінансового навантаження на державу: розподіл ризиків і фінансових витрат між державою та приватним сектором дозволяє зменшити фінансове навантаження на бюджет; [5]

Підвищення якості та ефективності проектів: залучення приватних інвестицій та кращого управлінського досвіду може призвести до підвищення якості та ефективності інфраструктурних проектів.

Обмеження:

Ризик корупції: ДПП може призвести до корупційних ризиків, які вимагають ефективного моніторингу та регулювання;

Наявність обмежень у виборі партнерів: у деяких випадках вибір приватних партнерів може бути обмеженим, що може вплинути на конкурентну виборчість та ефективність проекту;

Соціальні обмеження: деякі інфраструктурні проекти можуть супроводжуватися соціальними проблемами, такими як переміщення населення або забруднення навколишнього середовища. [6]

Усвідомлення цих теоретичних аспектів ДПП дозволить ефективно планувати та реалізовувати інфраструктурні проекти, а також забезпечити максимальну вигоду для суспільства та економіки в цілому.

Висновок. Підсумовуючи переваги та обмеження ДПП на інфраструктурному рівні, слід зазначити, що цей підхід допомагає збільшити швидкість виконання проектів, зменшити фінансове навантаження на державу та підвищити якість та ефективність проектів. Однак необхідно бути обережними щодо можливих ризиків корупції та соціальних проблем, а також забезпечити відкритий та прозорий процес вибору та реалізації проектів.

Усвідомлення та розуміння теоретичних аспектів ДПП в інфраструктурних проектах є важливим етапом для розробки та впровадження успішних стратегій у цій сфері. ДПП відкриває нові можливості для розвитку інфраструктури та подолання складних викликів, і його успішна реалізація вимагає ретельного планування, регулювання та співпраці між державою та приватним сектором.

Список використаних джерел

1. Шварц Є. Г. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми та перспективи. Київ: Центр економічних досліджень інститутів ринкової економіки НАН України, 2016.
2. Інфраструктурні проекти та державно-приватне партнерство / за ред. Л. О. Осауленка, Є. Л. Гаврилко. Київ: ННЦ Інститут інфраструктурної освіти, 2014.
3. Слюсаренко О. С. Теорія та практика державно-приватного партнерства: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2013.
4. Власюк, О. В. Державно-приватне партнерство в Україні: реалії та перспективи розвитку. Київ: Видавництво "Фенікс", 2016.
5. Глуценко В. В. Державно-приватне партнерство в Україні: актуальні проблеми та шляхи розв'язання. Київ: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2017.
6. Посадська О. М., Шевченко, С. А. Державно-приватне партнерство в Україні: теорія та практика. Київ: Центр навчальної літератури, 2018.

УДК 336.7

Владика Ю. П.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національний авіаційний університет

Приступко А. О.

здобувач вищої освіти другого (мігістерського) рівня
Національний авіаційний університет

ІННОВАЦІЇ В БАНКІНГУ

Анотація. Розкрито актуальність питання впровадження інноваційних технологій в діяльність банківської установи. Досліджено основні тенденції у сфері інновацій в банкінгу. Зроблено висновки про раціональність впровадження інноваційних продуктів для вдосконалення діяльності банку в сучасних умовах.

Ключові слова. Інновації, банкінг, штучний інтелект, біометричні технології, open-банкінг.

В сучасних умовах банки повинні реагувати на швидку зміну зовнішнього середовища й пристосовуватися до нових реалій. Банківські установи України зараз знаходяться в тяжких умовах, з'являється нові виклики, зростає конкуренція, також стрімко розвиваються інноваційні технології, виникає потреба в дослідженні інновацій в банкінгу та їх ефективному використанню в нових умовах [1].

Інноваційні технології відіграють важливу роль у забезпеченні конкурентоздатності банку, також здатні допомогти утримати наявних та залучити нових клієнтів. Впровадження інновацій здатне підвищити ефективність використання ресурсів, банки можуть підвищити та забезпечити більш якісне обслуговування клієнтів.

Існує велика кількість інноваційних продуктів, що здатні удосконалити діяльність банку, виділимо основні:

- Open-банкінг являє собою об'єднання банків, третіх сторін та постачальників технологій, що дає змогу їм здійснювати ефективний обмін інформацією за попередньою згодою користувача [1-2].

- Штучний інтелект здатен підвищити ефективність використання ресурсів. Військовий стан призвів до втрати частини кваліфікованого персоналу, закриття деяких відділень та міграції клієнтів, в даній ситуації доцільним є застосування чатботів зі штучним інтелектом, оскільки дана технологія здатна замінити працівника кол-центру також може надавати послуги цілодобово [1, 3].

- Мобільні технології (додатки) надають клієнтам можливість здійснювати операції за своїми рахунками самостійно, будь-коли та будь-де. Застосування даної технології дозволяє банку утримати клієнтів, залучити нових, незалежно

від їх переміщення, також скороти витрати на утримання відділень та персоналу, більш ефективно використовувати ресурси [1, 3].

– Біометричні технології. В АТ «ПриватБанк» використовують технологію голосової біометрії. Сукупність унікальних характеристик голосу використовується для ідентифікації особи. Голосова біометрія значно скорочує час розмови з оператором, оскільки не потребує ніяких додаткових даних від клієнта [3].

Отже, важливу роль в конкурентоздатності банків відіграє ефективність використання ресурсів, забезпечення надійності зберігання даних, мінімізація витрат, тому в сучасних умовах впровадження інноваційних технологій є невід’ємною складовою успішної діяльності банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 03.11.2023)
2. Романовська Ю., Складанюк М. Діджиталізація банківського сектору в умовах пандемії. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-4> (дата звернення: 03.11.2023).
3. АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення: 03.11.2023).
4. Економіка, управління та адміністрування в координатах сталого розвитку. Riga: “Izdevniecība “Baltija Publishing”. Edited by Serhii Smerichevskiy, Tetiana Kosova. 2021. Антипенко Н.В., Жам О.Ю., Рибак О.М. Активізація страхового ринку України в умовах євроінтеграції. Р. 273-289. З грифом «Рекомендовано Вченою радою НАУ». Протокол № 12 від 20.12.2021.

УДК 339.13(477)

Волковський М. А.

здобувач вищої освіти

Науковий керівник: **Катранжи Л. Л.**

к.е.н., доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Луцьк

КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ЗА 2018-2022 РІК

Анотація. У даній роботі йдеться аналіз кредитування підприємств в Україні за період з 2019 по 2022 рік. Аналіз кредитування йде з урахуванням впливу несприятливих зовнішніх факторів, таких як пандемія Covid-19 і повномасштабна війна в Україні.

Ключові слова. Кредит, кредитний портфель, кредитування підприємств, підприємство, банки.

Для кращого аналізу кредитування підприємств за 2019-2022 рік в Україні, їх треба розбити на дві частини. В першій частині розглянемо 2019-2021 рік, а в другій 2022 рік. Це буде коректно зроблено через причину того, що воєнні дії вносять суттєві особливості в аналіз.

За 2019-2021 була присутня позитивна тенденція до зростання кредитувань малих та середніх підприємств у національній валюті, але й також була тенденція до зменшення наданих кредитів бізнесу в іноземній валюті.

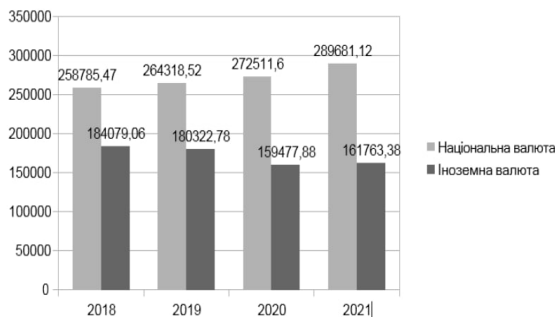

Рис. 2.5 Обсяги наданих кредитів в Україні для малих та середніх бізнесів в національній та іноземній валюті 2018-2021 рік. млн. грн [1, с. 79].

У більшості випадків малі підприємства для залучення кредитів використовують такі банківські послуги, як-от: строкові кредити, операції зворотного викупу товарів, факторингу, овердрафту, кредитні лінії, інвестиційні кредити.

В 2019-2021 роках українські банки у своїй активній діяльності зіткнулися з проблемою відносно обмеженого кредитного портфеля. Як наслідок, кредитна діяльність банків була спрямована на кредитування малих та

середніх підприємств. Поточна практика мікрокредитування показує, що малі та середні підприємства можуть бути одним з основних об'єктів активної діяльності банків, попри високий кредитний ризик, який банки беруть на себе при кредитуванні цього сектору економіки [1, с. 78].

За 2018-2022 рік найбільшу кількість кредитів отримували клієнти, потім за ними йдуть кредити для суб'єктів господарювання і на останньому місці кредити для фізичних осіб.

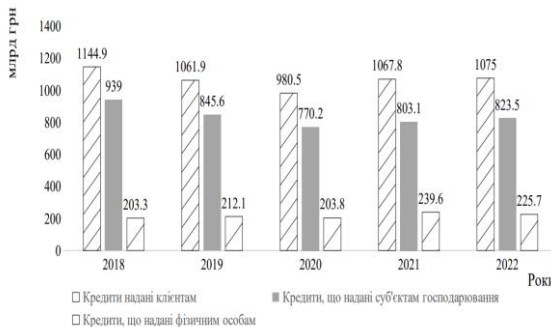

Рис. 2.5 Тенденція надання кредитів за 2018-2022 рік., млрд грн. [2, с. 85].

З рисунка можна зрозуміти, що найменша кількість кредитів приходить на 2020 рік. Саме цьому році почалася пандемія, через нове захворювання Covid-19.

Неочікуваним є результат 2022 року. З інформації рисунка не має прірви у наданих кредитах. 2022 рік дійсно можна вважати одним із найважчих для нашої держави, але те що банківська система якісно змогла справитись з цим складним випробуванням показує її стійкість.

У 2020 році держава вела у Дію програму кредитування бізнесу. Мета цієї програми надати доступні кредити підприємства для покращення свого становища чи відкриття власного бізнесу. Офіційно ця програма має назву Доступні кредити 5-7-9%, але часто її називають 5-7-9%. Для отримання кожного із кредитів у розмірі 5-7-9% присутні свої умови [3]. Програма була розроблена у 2019 році, але стартувала лише у 2020 році, коли почалася пандемія і видозмінювалася до зовнішніх факторів.

У 2022 році для всіх підприємств України настали важкі випробування. Деяким довелось закритись, іншим зробити переселення по країні або навіть виїхати за кордон. Уряду довелось вживати заходів для допомоги підприємств. На порталі Дія-бізнес підприємці могли взяти кредити.

Потрібно зазначити що хоча обсяги кредитів і зросли, але також і зросла частка непрацюючих кредитів. За даними НБУ коефіцієнт непрацюючих кредитів (включно з непрацюючими кредитами у корпоративний сектор) збільшився до 36,75% і становив на перше грудня 40,51%. Це відбулося через те, що кредитування корпоративного сектору було вищим, ніж

кредитування сектору домогосподарств. Український бізнес стикається з серйозними проблемами з погашенням боргів через дефіцит енергоносіїв, знищення застави, ліквідацію підприємств та втрату працівників [2, с. 86].

Основні причини у відмові комерційних банків у кредитуванні підприємств у 2022 році стали наступні чинники: внутрішні банківські обмеження на кредитування певних галузей, покладання банків лише на ключові галузі., регіональне розташування бізнесу або виробничі потужності у небезпечних зонах, сильно високе боргове навантаження низька продуктивність через перебої з енергопостачанням [4].

Отже, з 2018-2021 рік була тенденція до зростання кредитування малих та середніх підприємств в національній валюті й навпаки зменшення в іноземній. Банки видавали багато видів кредитів для малих та середніх підприємств, но малим підприємствам їх було складніше отримати, це призвело до обмеженого кредитного портфеля банків. Для цього уряд і вів програму державного кредитування 5-7-9, але отримати її можна було, якщо відповідаєш певним вимогам. 2022 рік був важким для держави й для комерційних банків, головним досягненням комерційних банків стало те, що вони змогли вистояти умови війни. За цей період зросла кількість наданих кредитів, але й зросла кількість неповернених кредитів. Часто бізнесу відмовляли у кредитуванні через певні причини, які можна вважати ґрунтовними на той момент часу.

Список використаних джерел:

1. Аврамчук, Л., Лазебна, А. Проблеми та перспективи кредитування малого та середнього бізнесу в Україні. *Scientific Collection «InterConf»*, (152), 2023 с. 75–81. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3128>
2. Мікуляк К. А., Кугляр А. А. Сучасний стан банківського кредитування в Україні. *Modern Economics*. 2023. № 38. С. 84-89.
3. Кредитування за програмою 5-7-9%: що варто знати у 2023. *КОШТ | Медіа про дуже особисті фінанси*. URL: <https://kosht.media/kredytuvannia-zaprogramoiu-5-7-9-shcho-varto-znaty/> (дата звернення: 09.11.2023).
4. 27% річних і вище: як банки кредитуватимуть великий та малий бізнес у 2023 році. *Мінфін - все про фінанси: новини, курси валют, банки*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/credits/articles/27-godovyh-i-vyshe-kak-banki-budut-kreditovat-bolshoy-i-malyy-biznes-v-2023-godu/> (дата звернення: 12.07.2023).

УДК : 336

Пеценко М. В.

здобувач вищої освіти другого (мігістерського) рівня

Гаврилко Т. О.

науковий керівник

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Національний авіаційний університет

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

Анотація. В роботі аналізуються ключові аспекти діяльності компаній з управління активами: стратегічне планування, інвестиційні рішення та портфельне управління, що впливає на ефективність фінансового портфеля клієнтів. Досліджуються інноваційні підходи до управління ризиками та оптимізації доходності, що сприяють забезпеченню стійкого розвитку компаній в умовах сучасного фінансового ринку.

Ключові слова. Компанія з управління активами, портфельна оптимізація, інвестиційна стратегія, ризикові активи, безризикові активи.

Компанія з управління активами (КУА) визначає свої стратегічні напрями діяльності з урахуванням широкого спектру факторів, що впливають на ринок фінансових послуг і управління інвестиціями. Серед ключових стратегій можна виділити кілька основних напрямків, які сприяють досягненню успіху та стійкості компанії [1].

По-перше, розробка ефективних інвестиційних стратегій. КУА зосереджується на пошуку і розробці інноваційних інвестиційних стратегій, спрямованих на досягнення мінімального фінансового ризику та оптимального доходу для своїх клієнтів. Аналіз ринкових умов, прогнозування тенденцій та глибоке розуміння різних класів активів допомагають виробити ефективні портфельні стратегії [2].

По-друге, підвищення лояльності клієнтів. Компанія з управління активами ставить завданням створити унікальний та персоналізований підхід до обслуговування клієнтів. Це може включати в себе вдосконалення технологій обробки даних, впровадження інноваційних інструментів зв'язку з клієнтами та активне управління їхніми очікуваннями.

Третім важливим напрямком є розширення географії та ринків. Здатність КУА реагувати на зміни у глобальному економічному середовищі дозволяє їй розширювати свою діяльність та впроваджувати стратегії для нових ринків. Це може включати в себе збільшення клієнтської бази, створення нових продуктів або партнерство з місцевими фінансовими установами [3].

Однією з ключових стратегій досліджуваних компаній є забезпечення сталого управління ризиками. Це включає в себе оцінку потенційних ризиків, розробку та впровадження стратегій зменшення ризиків, а також реакцію на непередбачені події для забезпечення фінансової стійкості.

Наступним кроком є вдосконалення технологічної інфраструктури. КУА активно інвестує в технологічні рішення для поліпшення ефективності своєї діяльності. Це може включати в себе впровадження блокчейн-технологій, розвиток штучного інтелекту для аналізу даних та інші інноваційні рішення [2]. Також компанія з управління активами може встановлювати стратегію, спрямовану на підтримку сталого розвитку та екологічно відповідальних інвестицій, що відображає зростання усвідомленості про соціальну відповідальність та вплив на оточуюче середовище.

В Україні КУА - це юридичні особи, які здійснюють професійну діяльність з управління активами інвесторів на підставі ліцензії, виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Управління активами інвесторів здійснюється через інститути спільного інвестування (ІСІ) [5].

КУА створює ІСІ та виконує наступні завдання: продаж цінних паперів ІСІ інвесторам; розміщення цінних паперів ІСІ серед інвесторів; управління активами ІСІ, зазначеними в інвестиційній декларації; аналіз ринків цінних паперів та нерухомості з використанням фінансових інструментів ІСІ; пошук нових об'єктів для інвестування; щоденна переоцінка активів на основі зміни ринкових цін; підготовка договорів купівлі-продажу активів, підготовка звітності до державних регуляторів; підготовка звітів до національних регуляторних органів тощо [4].

Нижче наведено динаміку зміни кількості компаній з управління активами та активи інституту спільного інвестування в управлінні (рис.1).

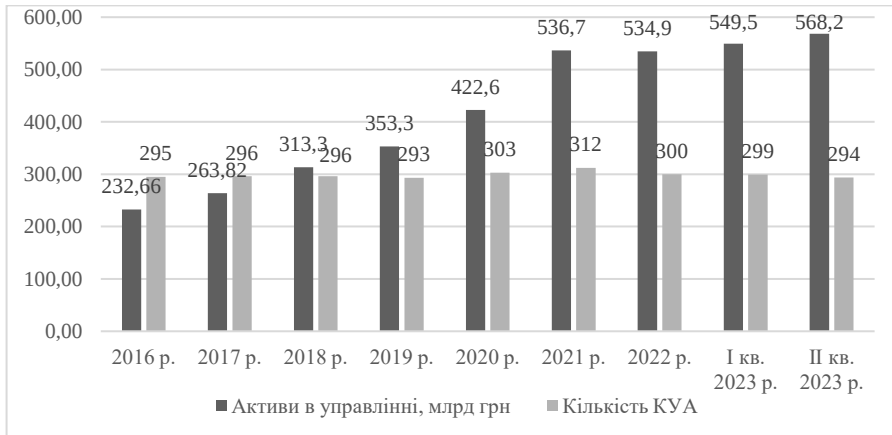

Рис. 1. Динаміка кількості КУА та активів в управлінні

Джерело: складено автором на основі [6]

З рисунка 1 бачимо, що спостерігається позитивна динаміка в обсягах активів в управлінні, окрім 2022 року, коли відбулось незначне зниження показника. Кількість компаній з управління активами мала хвилеподібну тенденцію. До 2018 року кількість компаній на українському ринку стабільно

зростала, але у 2019 році їх кількість скоротилась на 3 компанії. В наступних роках знову кількість КУА почала зростати, але в 2022 році та першому півріччі 2023 року відбулося зниження кількості компаній майже до рівня 2019 року.

Узагальнюючи, стратегічні напрями компаній з управління активами базуються на глибокому аналізі ринкових умов, використанні технологій та спрямовані на досягнення стабільності та максимізації вартості активів для клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Бас Ю. В., Зикова Г.В. Теоретичні основи формування фінансової стратегії підприємства. *Наука й економіка*. 2016. Вип.1(41). С.73-77.
2. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Держава і регіони*. 2011. № 6. С. 378- 381.
3. Вдовенко Л. О., Недомовна В.М., Курілець А.А. Управління активами в забезпеченні фінансової безпеки підприємства. *Економічні та соціальні перспективи децентралізації в Україні*: монографія. Дніпропетровськ, 2016. С. 66-73.
4. Макачук О. Г. Стратегічні підходи застосування управлінських методів. *Молодий вчений*. 2015. №10 (25). С. 48-51.
5. Ткачук В. І., Плотнікова М. Ф., Овдіюк О. М., Куриленко Д. В., Назімов І. Г. Інноваційний вектор управління інвестиційною та антикризовою діяльністю підприємств. *Агросвіт*. 2022. № 3. С. 57–63.
6. Ринок у цифрах. Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу. URL: <https://www.uaib.com.ua/analituaib> (дата звернення 17.11.2023).

УДК 368.01

Герасименко Я. О.

здобувач вищої освіти другого (мігістерського) рівня

Гаврилко Т. О.

науковий керівник

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Національний авіаційний університет

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Анотація. Проаналізована необхідність створення страховими компаніями нових продуктів по страхуванню воєнних ризиків в умовах російської агресії. Розглянуті особливості надання послуг по страхуванню воєнних ризиків вітчизняними страховиками. Оцінена роль страхових компаній України в страхуванні воєнних ризиків у період після завершення воєнного стану.

Ключові слова. Страхування, страхові компанії, страхувальники, воєнні ризики, страхові події.

До початку повномасштабної агресії росії проти нашої країни питання щодо страхування воєнних ризиків не представляло особливої актуальності. Воєнні дії зумовили необхідність створення страховими компаніями нових продуктів, які б дозволяли страхувати громадян та їх майно від воєнних ризиків. Страхувальниками висловлюється бажання обов'язкового внесення воєнних ризиків до уже існуючого переліку страхових подій.

В умовах ведення воєнних дій імовірність реалізації ризиків різко зростає і, як вважають інвестори і страховики, може наблизитися до 100%.; у таких випадках страхування може втратити свою доцільність із-за того, що страхові премії можуть бути рівними або навіть вищими за об'єкт страхування [1].

Деякими вітчизняними страховими компаніями уже почали надаватися послуги щодо страхування наслідків дії воєнних ризиків – страхуються від пошкоджень вікна, балкони, лоджії квартир фізичних осіб (раніше такого роду страхування не передбачалося програмами страхування майна для громадян). Однак, цей вид страхування становить не більше 10-20 % від вартості майна.

За оцінками фахівців, близько двадцяти страхових компаній або уже надають такі послуги, або готові до такої діяльності, хоча попит на страхування таких ризиків не характеризується великою інтенсивністю зростання. Що ж стосується територій, які знаходяться в безпосередній близькості до бойових дій, страхування воєнних ризиків у вказаному вигляді не відбувається.

Що стосується страхування здоров'я і життя в умовах воєнних ризиків, страхові компанії по-різному відносяться до вирішення цих питань. Так, компанією «ТАС Лайф» страхується життя в умовах воєнних ризиків. Програми, що пропонуються для цивільних осіб, пов'язані з такими страховими випадками, як ракетні обстріли, підриви на мінах та т. і. ; величина страхової суми знаходиться в діапазоні 30 – 500 тис грн. «ТАС Лайф» реалізує

також програми страхування життя для військових з урахуванням характеру ситуації (підвищена небезпека чи ні) [2].

Страхова компанія ARX надає поліси медичного страхування для цивільних у ситуаціях виникнення нещасного випадку в умовах дії воєнного стану (шкода здоров'ю від прильотів ворожих снарядів, руйнування споруд, пожежі, заміновані об'єкти та територія). Максимальна страхова сума, яка виплачується лише у випадку втрати життя – 100 тис. грн; якщо є місце травмуванню – відшкодовується частина страхової суми з урахуванням ступеня важкості травми [3].

У страхових договорах компанії «Інго» не передбачається страхових виплат щодо воєнних ризиків, але компанією заявлено, що нею здійснюються виплати у разі травмування від бойових дій.

Що стосується КАСКО від воєнних ризиків, то лише шість компаній на сьогодні надають такі послуги – ARX, INGO, VUSO, ПЗУ Україна, Страхова Група ТАС, Рідна страхова компанія [4].

Для того, щоб страховиком воєнні ризики могли бути включеними до договорів покриття, не потребується погоджень з НБУ при умові наявності у компанії ліцензії щодо добровільних видів страхування

Хоча український уряд застосовує ряд заходів по залученню міжнародної допомоги для страхування від воєнних ризиків, до реалізації цих цілей можуть бути залучені і вітчизняні страхові компанії, ураховуючи, що навіть після закінчення воєнних дій страхування від воєнних ризиків перетвориться в обов'язковий процес для ряду ключових галузей та буде сприяти розвитку внутрішнього ринку страхування.

Список використаних джерел:

1. Вінокуров Я. Страхування воєнних ризиків. Як влада планує вмовити інвесторів вкладати в Україну зараз. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/4/701830/> (дата звернення: 10.11.23).
2. Страхова компанія ТАС Лайф: офіційний вебсайт. URL: <https://taslife.com.ua/> (дата звернення: 10.11.23).
3. Страхова компанія ARX: офіційний вебсайт. URL: <https://arx.com.ua> (дата звернення: 11.11.23).
4. Страхування авто від воєнних ризиків – що пропонують компанії. URL: <https://kosht.media/strakhuvannia-avto-vid-voiennykh-ryzykiv/> (дата звернення: 12.11.23).

УДК 368

Горбачова О. М.

к.е.н., доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Національний авіаційний університет

Борзенець К. Є.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
Національний авіаційний університет

АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Анотація. Проведено аналіз динаміки показників ринку особистого страхування України за 2020-2022 роки. Виявлено головні проблеми даного виду страхування, запропоновані заходи задля його покращення.

Ключові слова. Особисте страхування, страховик, страхові премії, страхові виплати.

В умовах сьогодення, особисте страхування посідає значну роль не лише на страховому ринку, а й у розрізі економіки в цілому. Це зумовлено тим, що в Україні, попри низку економічних проблем, актуальним постає і питання соціальної захищеності громадян, зокрема за напрямком пенсійного забезпечення, захисту від нещасних випадків різного роду та захисту їх здоров'я. Саме тому забезпечення ефективної системи державного соціального страхування, а також заохочення для розвитку добровільного особистого страхування можна вважати завданнями держави задля вирішення зазначених проблем.

Згідно Закону України «Про страхування», особисте страхування можна визначити як страхування майнових інтересів, що не суперечить законодавству України і пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням страхувальника або застрахованої особи [1].

В економічній літературі та в законодавстві особисте страхування поділяється на три підгалузі: страхування життя, страхування від нещасних випадків та медичне страхування. Кожен із цих різновидів особистого страхування має свій певний об'єкт страхування, а також перелік страхових ризиків, на випадок настання яких укладаються угоди або договори страхування.

Більшість страховиків життя, яких ще прийнято називати life-страховиками, і надають послуги з особистого страхування, шляхом створення різноманітних страхових програм, які націлені на задоволення тих чи інших потреб клієнтів.

За даними Національного банку України [2-4], за 2020-2022 роки кількість страховиків даного спрямування зменшилося з 20 страхових компаній у 2020 році до 12 у 2022 році, що на 8 компаній менше.

Лідерами серед life-страховиків за кількістю застрахованих осіб за 2022 рік є: ПрАТ «МетЛайф» - 916 тис. осіб, ТДВ "СК "АРКС ЛАЙФ" – 725 тис. осіб, АТ "СК "ТАС" (приватне) – 232 тис. осіб [5].

У таблиці 1 наведені дані щодо страхових премій та платежів за видами особистого страхування в Україні.

Таблиця 1

Динаміка страхових премій та виплат за видами особистого страхування за 2020–2022 роки, млрд. грн

Види страхування	Премії	Виплати	Премії	Виплати	Премії	Виплати	Темпи приросту, %	
							Премій	Виплат
	2020	2021	2022	2022/2020				
Медичне	7,3	3,2	9,4	4,1	6,6	3	-9,59	-6,25
Життя	5	0,6	5,9	0,8	4,8	0,8	-4,00	33,33
Від нещасних випадків	1,6	0,2	1,2	0,1	1,4	0,2	-12,50	0
Разом	46,5	15,1	47,8	17,5	12,8	4	-26,09	27,08

Джерело: побудовано автором на основі [2-4]

Проаналізувавши дану таблицю, можна сказати що в загальному за період із 2020 року по 2022 рік показник страхових премій ринку особистого страхування зменшився на 26,09%, а страхових виплат навпаки збільшився на 27,08%. Збільшення страхових виплат свідчить про належне виконання страховими компаніями своїх обов'язків, проте, варто зазначити що при цьому обсяг страхових премій знизився, а отже даний сегмент ринку страхування не розвивається як слід.

Такий негативний результат зумовлений зменшенням довіри у населення до страховиків, початком повномасштабного вторгнення, панікою населення, його неплатоспроможністю.

На думку багатьох науковців, Україна має достатньо великий потенціал для розвитку всього страхового ринку, проте цьому заважає низка проблем, що досить затримує розвиток ринку та змушує відставати від інших країн світу.

До головних проблем, які на нашу думку є причиною стримування розвитку ринку особистого страхування, можна віднести:

1. Недосконалість законодавчої бази. Через недостатність установчих норм та чіткого регулювання страхових процесів, страховики не мають змоги в повній мірі розвиватися, а також це може стати причиною неправомірних дій з їх боку.

2. Низький рівень довіри у населення, що перш за все обумовлений його необізнаністю у можливостях, перевагах та вигодах страхування.

3. Нерозвиненість економіки, що по-перше проявляється у вигляді низького рівня платоспроможності населення. Також до цієї групи проблем можна віднести високий рівень інфляції, збитковість багатьох підприємств та відсутність привабливих для страховиків інвестиційних інструментів.

4. Ймовірність шахрайства, що існує як з боку страховика, так і зі сторони страхувальника.

5. Відсутність механізму гарантування страхових виплат за договорами страхування, який би захищав права споживачів страхових послуг.

На нашу думку, для того щоб покращити ринок особистого страхування державі перш за все необхідно переглянути та покращити наявні законодавчі акти, а також звернутися до законів та методологій, розроблених Європейським Союзом, і адаптувати їх для вітчизняного страхового ринку.

Окрім цього, покращенню ринку особистого страхування сприятимуть:

- просвітницька діяльність держави та страхових компаній, оскільки більша частина потенційних клієнтів не проінформовані або погано обізнані про послуги, які надаються страховиками, а також про соціальні та економічні вигоди, які може принести страхування для кожного громадянина;

- обов'язкове страхування життя військовослужбовців, медиків, волонтерів та інших учасників боротьби проти повномасштабного вторгнення;

- розширення переліку страхових випадків;

- спрощення процедури укладання договору страхування життя чи іншого виду особистого страхування, тобто створення можливості оформляти ці види страхування онлайн через веб-сайт чи застосунок страхової компанії.

Зарубіжний досвід показує, що ринок особистого страхування може бути вагомим та невід'ємною частиною страхового ринку, саме тому задля покращення його в Україні варто підлаштовувати та впроваджувати успішні іноземні проекти та ідеї. Прикладом такого є доволі популярна програма страхування життя – інвестиційне страхування життя (UnitLinked), що є гібридом класичного накопичувального страхування життя з інвестиційною складовою у вигляді пайових фондів.

Таким чином, можемо сказати, що особисте страхування в Україні має низку проблем, які потребують рішення з боку держави та страхових компаній у тому числі для забезпечення надійного та доступного страхування для населення.

Список використаних джерел

1. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 №85/96-ВР : станом на 06 трав 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.10.2023).

2. Огляд небанківського фінансового сектору, квітень 2021 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-kviten-2021-roku> (дата звернення: 14.10.2023).

3. Огляд небанківського фінансового сектору, травень 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-traven-2022-roku> (дата звернення: 14.10.2023).

4. Огляд небанківського фінансового сектору, березень 2023 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-berezen-2023-roku> (дата звернення: 14.10.2023).

5. Рейтинг компаній страхування життя за 12 місяців 2022 р. URL: <https://forinsurer.com/ratings/life/22/12/21> (дата звернення: 14.10.2023).

УДК 368

Горбачова О. М.

к.е.н, доцент

кафедри фінансів обліку та оподаткування
Національний авіаційний університет

Кавуньов О. О.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
Національний авіаційний Університет

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ

Анотація: Проаналізований сучасний стан фінансової безпеки в Україні. Акцентовано увагу на основних проблемах, що перешкоджають поширенню інтернет страхуванню. Досліджено сучасні перспективи управління фінансовою безпекою страхових компаній.

Ключові слова: фінансова безпека, страхування, страховик, фінансова стійкість, страховий ринок.

Фінансову безпеку у сфері страхування слід визначати як стан захищеності сфери страхування за рахунок реалізації певного комплексу заходів, реалізація яких дозволяє забезпечити фінансову незалежність сфери страхування, а також запобігти виникненню небезпек та загроз, що мають макроекономічний характер за рахунок прийняття ефективних ризиків.

Також фінансову безпеку у сфері страхового ринку визначають як стан фінансової захищеності всіх без винятку учасників страхових відносин, забезпечений з використанням набору певних інструментів, що дозволяють нейтралізувати вплив зовнішніх та внутрішніх небезпек та загроз та забезпечити стійкість страхового ринку.

Досліджуючи фінансову безпеку страхового ринку як певний стан фінансової захищеності всіх, без винятку, учасників страхових відносин шляхом реалізації комплексу заходів, спрямованих на забезпечення фінансової стійкості страхового ринку та мінімізації небезпеки виникнення, зовнішніх та внутрішніх загроз [1], можна відзначити, що в умовах кризи як в економіці в цілому, так і у фінансовій сфері зростає ступінь впливу факторів, які впливають на формування викликів, небезпек та загроз.

Отож, пропонуємо провести оцінку фінансової безпеки страхового ринку України та розпочати з дослідження основних фінансових показників компаній галузі страхування (рис. 1).

Як ми можемо побачити, загальні показники діяльності страхових компаній України в 2021 значно покращились, в основному через поживлення страхового ринку після Пандемії Коронавірусу та відновлення страхової активності.

В основному на фінансові результати страхових компаній впливають такі фактори як:

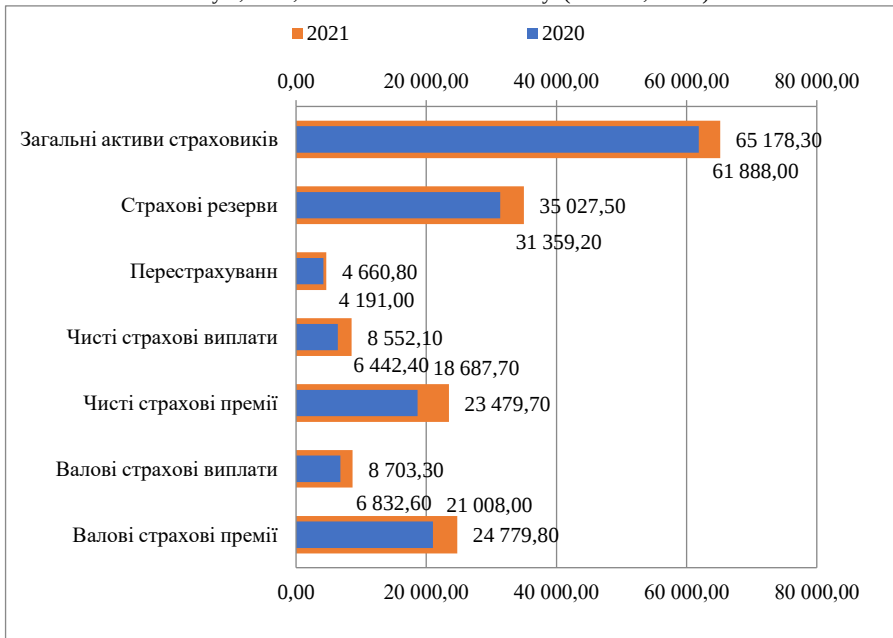

Рис. 1. Основні показники діяльності страхових компаній України за період 2020-2021рр, млн. грн

Джерело: складено авторами на основі [2].

1. Обсяг страхових резервів.
2. Тарифна та інвестиційна політика страховика.
3. Розмір власного капіталу.
4. Організаційна структура, фінансове становище засновників, склад робітників.
5. Маркетингова політика, кадрова політика, налаштування комунікації між суб'єктами страхових відносин.

Основні індикатори стану фінансової безпеки страхового ринку, рекомендовані Мінекономрозвитку України, наведено на рисунку 2.

В процесі аналізу фінансової безпеки страхового ринку визначено, що його рівень є надзвичайно низьким. Показниками цього є низька частка страхових премій щодо ВВП, низький рівень страхових виплат та мізерна частка страхування життя в загальному обсязі страхових премій. Динамічний розвиток українського страхового ринку має забезпечуватись підтримкою зі сторони держави та на основі досвіду зарубіжних країн.

Показник	Порогове значення	Сутність
☐ Показник проникнення страхування, %	☐ 8-12	☐ Це співвідношення обсягу страхових премій та ВВП, що дає оцінку впливу страхування на соціально-економічний розвиток країни
☐ Показник щільності страхування, дол. США	☐ Не менше 140	☐ Це сума страхових премій у розрахунку на душу населення, що свідчить про рівень споживання страхових послуг у країні
☐ Частка довгострокового страхування в загальному обсязі зібраних страхових премій, %	☐ Не менше 30	☐ Показник дає можливість зробити висновки про рівень соціальної захищеності населення
☐ Рівень страхових виплат, %	☐ Не менше 30	☐ Це співвідношення страхових виплат до суми отриманих премій, що впливає на довіру споживачів до страхових продуктів, які пропонуються на ринку
☐ Частка премій, що належать перестраховикам-нерезидентам, %	☐ Не більше 25	☐ Показник відображає питому вагу страхових премій по ризиках, що передані в перестрахування нерезидентам
☐ Частка надходжень страхових премій трьох найбільших СК у загальному обсязі надходжень страхових премій (крім страхування життя), %	☐ 10-30	☐ Показник дає можливість оцінити рівень монополізації страхового ринку

Рис. 2. Аналіз фінансової безпеки страхового ринку України
Джерело: складено авторами на основі [4].

Розраховані кількісні значення показників фінансової безпеки страхового ринку наведено на рис. 3.

Нами визначено, що фінансова безпека являється основою страхового ринку і нашій країні потрібно збільшувати частку страхування у ВВП шляхом залучення інвестицій.

Отож нам би хотілося від себе запропонувати наступні рекомендації до керівництва страхових компаній щодо управління фінансовою безпекою:

1. Для підвищення ефективності обороту дебіторської заборгованості керівництву рекомендується встановити граничнодопустимі дати для сплати рахунків клієнтами та слідкувати за їх вчасною оплатою.

Рис. 3. Динаміка кількісних значень показників фінансової безпеки України

Джерело: складено авторами на основі [5].

2. Для збільшення загальної оборотності активів та використання активів для збільшення продажів керівництву страхових компаній рекомендується скоротити дебіторську заборгованість у складі оборотних коштів.

3. Для збільшення норми прибутку керівництву рекомендується скоротити операційні витрати, оскільки їх скорочення підвищить прибуток від продажу страхових послуг і відповідно рентабельність.

Список використаних джерел:

1. Бондар Є.І. Фінансова безпека страхового ринку. наук. вісн. ХДУ. Економічні науки. № 27 (3), 2017. С. 11-13.
2. Статистика фінансового сектору (2023) URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення 07.11.2023)
3. Мирончук В. М., Паночішин Ю. М., Оцінка рівня фінансової безпеки в Україні. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 13 (2), 2017. С. 31-34.
4. Богріновцева Л.М., Вергелюк Ю.Ю. Аналіз показників фінансової безпеки страхового ринку України. Економічні науки. №31. 2018. С. 174- 178.
5. Огляд страхового ринку України за I півріччя 2022 року, URL: <https://forinsurer.com/files/file00728.pdf> (дата звернення 07.11.2023)

УДК 368

Горбачова О. М.

к.е.н., доцент кафедри
фінансів банківської справи та страхування
Національний авіаційний університет

Тищук Д. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня
Національний авіаційний університет

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Сучасний страховий ринок виступає ключовою складовою фінансових послуг, і його рівень розвитку суттєво впливає на гармонійне та успішне функціонування фінансової системи країни загалом. Виклики пов'язані з економічною нестабільністю, спричинили трансформацію всіх сфер економіки, включаючи страховий ринок. Для дослідження страхового ринку було проаналізовано динаміку кількості страхових компаній.

Ключові слова. Страховий ринок, страхові компанії, воєнний стан.

Одним з ключових компонентів інфраструктури ринку та фінансової системи країни – страховий ринок. Страхування є широко поширеним засобом захисту від значних втрат у разі неочікуваних подій, що можуть призвести до збитків. У контексті науково-технічного прогресу, стан довкілля та політичної інтеграції, суспільство стикається зі зростаючими ризиками. Забезпечення ефективного та неперервного функціонування страхового ринку створює надійну систему захисту для держави, бізнесу та суспільства в цілому, сприяючи соціальній стабільності.

Відповідно до Закону України «Про страхування», страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [1].

Ключовими учасниками на страховому ринку є страхові компанії, які, маючи відповідну ліцензію, беруть на себе зобов'язання компенсувати збитки або виплатити страхову суму застрахованій особі у випадку непередбачених подій.

Розпочата 24 лютого 2022 року повномасштабна російська агресія стала великим викликом для України, що вимагає розробки та впровадження державних заходів у зв'язку з російським вторгненням. Необхідно розглянути пріоритетні напрями трансформації економічних та господарських процесів у країні.

Страхові компанії в Україні стикаються зі значущими викликами. Унаслідок окупації території, руйнування об'єктів нерухомості та переміщення бізнесу кількість центрів обслуговування клієнтів зменшуються. Компанії, що спеціалізуються на страхуванні життя, повідомляють про

скорочення кількості внесків та обмеження діяльності через труднощі у досягненні офісів та представлення оригінальних документів. Все це ускладнює процес здійснення страхових виплат особливо в ситуаціях, пов'язаних із смертю застрахованих осіб на окупованих територіях.

На 1 вересня 2023 року в Державному реєстрі фінансових установ (ДРФУ) було зареєстровано 109 страхових компаній, з них 99 спеціалізуються на страхуванні життя (табл. 1). Усі страхові компанії, які внесені до ДРФУ, мають ліцензію.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній в Україні, 2020-2023

	2019	2020	2021	2022	01.09.2023
Загальна кількість	233	210	155	128	109
СК «non-Life»	210	190	142	116	99
СК «Life»	23	20	13	12	11

Джерело: розроблено на основі [2]

Проаналізувавши таблицю 1, протягом всього вивченого періоду спостерігається зменшення кількості страхових компаній. У 2023 році на ринку функціонує 109 страхових компаній, що на 124 менше, ніж у 2019 році. Однією з причин негативної динаміки є впровадження у 2018 році нормативів щодо платоспроможності, що призвело до «очищення» ринку від недобросовісних страховиків. Проте більший вплив на скорочення кількості страхових компаній відбувся після 1 липня 2020 року, коли Національний банк України став регулятором, вдосконаливши нагляд за платоспроможністю прозорістю та відповідальністю ліцензійним вимогам. Це призвело до добровільного залишення ринку частиною компаній, а інші підпадали під вимоги, анулювання ліцензій та виявлення непрозорих структур власності. Пандемія COVID-19 також внесла свій внесок, оскільки не всі компанії змогли адаптуватися до нових умов. Повномасштабна російська агресія на території України стала наступним випробовуванням для національного страхового ринку.

Щоб страхова галузь здатна була витримати вплив війни та успішно відновитися, забезпечуючи надійний страховий захист громадянам та бізнесу, важливо впроваджувати системні рішення на рівні держави:

1. Впровадження можливості отримання пільгового кредиту, встановлення системи розстрочки для оплати страхових внесків та ревізія цінової політики за допомогою зменшення платоспроможності попиту.
2. Зменшення податкового навантаження та страхові компанії – ініціювати перед Верховною Радою відміну подвійного оподаткування у страхуванні, скасувавши оплати 3 % від всіх страхових платежів, залишивши тільки звичайний для всіх юридичних осіб в країні податок на прибуток [3].

3. Часткове вивільнення коштів страховиків з додаткових гарантій фондів МТСБУ, що підуть на виплати постраждалим у ДТП громадянам [4].
4. Введення страхування нового типу ризиків, таких як вторинні військові ризики: вибухи мін у полях та лісах, що можуть призвести до пошкодження техніки, а також страхування випадків смерті чи інвалідності громадян.

Таким чином, наявність життєздатного ринку страхування є важливою передумовою для сталого економічного росту країни та підвищення благополуччя її населення. Основною метою страхування є захист фізичних та юридичних осіб від можливих збитків у випадок надзвичайних подій, що вимагає ринок страхування служив сферою підтримки громадян та бізнесу.

В умовах воєнного стану спостерігається спад в діяльності та зменшення кількості учасників на ринку страхування. Незважаючи на це, важливо відзначити, що страхові компанії з фінансовою стабільністю змогли швидко адаптуватися та продовжувати стабільно працювати.

На даний момент важко повністю оцінити вплив військових дій на стан страхового ринку, тому необхідно провести додаткові дослідження, які будуть ґрунтуватися на аналізі та оцінці наслідків введення воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. №85/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.11.2023)
2. Показники діяльності страхових компаній. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 16.11.2023)
3. Попович Д.В., Біда М.С., Загорко К.К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану: *Молодий вчений*, 3 (115), 110-114. URL: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5791/5666> (дата звернення: 16.11.2023)
4. Черняхівський В. План Маршала для українського страхового ринку. *NV Бізнес* : веб-сайт. 2022. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-vplynula-viyna-na-strahoviy-rinok-ekspert-ostanni-novini-50237940.htm> (дата звернення: 16.11.2023).
5. Економіка, управління та адміністрування в координатах сталого розвитку. Riga: “Izdevnieciba “Baltija Publishing”. Edited by Serhii Smerichevskiy, Tetiana Kosova. 2021. Антипенко Н.В., Жам О.Ю., Рибак О.М. Активізація страхового ринку України в умовах євроінтеграції. Р. 273-289. З грифом «Рекомендовано Вченою радою НАУ». Протокол № 12 від 20.12.2021.

УДК 368

Горбачова О. М.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Ткаченко Ю. Ю.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РОЛЬ СТРАХУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Анотація. Дослідилися ключові аспекти взаємодії між страховою сферою та фінансовою безпекою, зокрема, ризики, яким піддаються фізичні та юридичні суб'єкти, та ефективність страхових механізмів у їхньому зменшенні. Розглянулися різноманітні види страхування, які виконують важливу роль у захисті фінансових інтересів осіб, включаючи медичне, майнове, відповідальність та інші.

Ключові слова. страхування; страховий захист; фінансова безпека; сталий розвиток; роль страхування.

Фінансова безпека є однією з ключових складових успішного функціонування як фізичних, так і юридичних осіб. Сучасне економічне середовище пов'язане з різноманітними ризиками, що можуть суттєво впливати на фінансове становище індивідів та підприємств. У цьому контексті роль страхування стає важливою стратегією забезпечення фінансової стабільності.

Однією з ключових переваг страхування є його здатність передбачати та управляти фінансовими ризиками. Фізичні особи можуть використовувати страхування для захисту свого майна, включаючи нерухомість та рухоме майно. Це дозволяє їм уникнути фінансових витрат у випадку непередбачених подій, таких як природні катастрофи або аварії.

Юридичні особи, з свого боку, можуть використовувати різноманітні види страхування, такі як відповідальність перед третіми особами, страхування майна та страхування відповідальності підприємства. Це дозволяє підприємствам планувати своє фінансове майбутнє, забезпечуючи себе від негативних наслідків подій, які можуть виникнути в ході їхньої діяльності.

Перед тим, як розглядати роль страхування, необхідно визначити поняття фінансової безпеки. Фінансова безпека - це стан, при якому фізичні та юридичні суб'єкти здатні ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами та витратами, забезпечуючи стійкість до негативних впливів.

Страхування також відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки в сфері здоров'я та життя. Медичне страхування дозволяє фізичним особам отримувати доступ до якісної медичної допомоги без значного

фінансового тиску. З свого боку, страхування життя забезпечує фінансову підтримку родини у випадку трагічних подій.

Роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки фізичних та юридичних осіб полягає в наданні ефективного захисту від фінансових ризиків та невідомостей. Шляхом управління та передачі ризиків страхові продукти сприяють збереженню фінансової стійкості клієнтів, надаючи їм впевненість у можливості подолання негативних подій. Дослідження взаємодії страхування та фінансової безпеки дозволяє виявити оптимальні стратегії використання страхових інструментів для досягнення стабільності та забезпечення захисту як особистих, так і корпоративних фінансів

Узагальнюючи, страхування є необхідним інструментом для забезпечення фінансової безпеки фізичних та юридичних осіб. Воно дозволяє передбачати та управляти ризиками, зберігаючи стабільність та економічну надійність в умовах невизначеності сучасного світу.

Додатково, важливо відзначити, що страхування не лише зменшує фінансові ризики, але й сприяє загальному економічному розвитку. Підприємства, забезпечені відповідними видами страхування, можуть більш сміливо вкладати в інновації та розширення своєї діяльності, знаючи, що їхні фінансові інтереси захищені.

Крім того, система страхування стимулює відповідальне поведіння та профілактичні заходи. Організації та особи, які інвестують у захист свого майна та здоров'я через страхування, зазвичай більш уважно ставляться до ризиків та здійснюють заходи їх попередження.

Зрештою, страхування має соціальний вимір, забезпечуючи захист інтересів не лише окремих осіб чи підприємств, але й суспільства в цілому. Фінансова стабільність індивідів і компаній сприяє сталому економічному розвитку, створюючи сприятливе середовище для всієї громади.

Сучасне суспільство стикається з різноманітними фінансовими ризиками, такими як природні катастрофи, економічні зміни, медичні та правові проблеми. Ці ризики можуть серйозно підірвати фінансове здоров'я як індивідів, так і підприємств.

Страхування визначається як ключовий інструмент для забезпечення фінансової безпеки фізичних та юридичних осіб. Його роль полягає в управлінні ризиками, захисті від непередбачених подій та сприянні сталому економічному розвитку. Правильно обрана система страхування дозволяє суб'єктам зменшити фінансові витрати в умовах нестабільності та невизначеності, що є основою для підтримки фінансової стійкості сучасного суспільства.

Фінансова безпека є невід'ємною частиною нашого життя, а ризики, пов'язані з фінансами, можуть виникнути для фізичних та юридичних осіб у будь-який момент. Розглядаючи це питання, важливо визначити роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки.

Страхування відіграє ключову роль у зменшенні фінансових ризиків для фізичних та юридичних осіб. Наприклад, майнове страхування дозволяє фізичним особам захистити своє майно від можливих збитків, таких як пожежа

чи крадіжка. Для підприємств важливо мати страховий захист від відповідальності, щоб уникнути серйозних фінансових втрат у випадку негараздів.

Одним із основних вигід страхування є те, що воно дозволяє особам та підприємствам передати частину фінансового ризику страховим компаніям. Це дозволяє уникнути значних витрат у випадку подій, які можуть серйозно вплинути на фінансове становище.

Важливо відзначити, що існують різні види страхування для різних потреб. Від медичного страхування, яке забезпечує доступ до якісної медичної допомоги, до страхування відповідальності для підприємств – кожен може знайти оптимальний захист для своєї конкретної ситуації.

Не менш важливим є те, що система страхування сприяє сталому економічному розвитку. Забезпечуючи захист від фінансових ризиків, страхування стимулює підприємства до інвестицій у нові технології, розширення та створення нових робочих місць.

На останньому етапі, важливо враховувати соціальний вимір страхування. Він не тільки забезпечує фінансову безпеку окремих осіб, але і сприяє стабільності суспільства в цілому. Система страхування виступає як засіб соціального захисту, допомагаючи уникнути криз та забезпечити підтримку тим, хто опинився у складних обставинах.

В умовах невизначеності та неоднозначності ситуацій, викликаних численними викликами та загрозами сучасного нестабільного світу, зростає роль страхування як надійно функціонуючої та непорушної системи. Розвиток діяльності, пов'язаної з організацією захисту від негативних наслідків різних ризиків у вигляді фінансових втрат, сприяє розв'язанню проблем підвищення індивідуальної та корпоративної безпеки, запобіганню нещасним випадкам й захворюванням, та зрештою є запорукою забезпечення ефективної протидії загрозам соціально-економічній безпеці регіонів [1].

Отже, можна зробити висновок, що страхування є не тільки інструментом індивідуального захисту, але й важливим елементом системи фінансової безпеки суспільства. Його роль полягає в управлінні ризиками, підтримці стабільності та сприянні економічному зростанню, роблячи його ключовим аспектом сучасного фінансового управління.

Список використаних джерел:

1. Погрішук Б. В. Роль страхування у забезпеченні соціально-економічної безпеки регіонів у контексті сталого розвитку. Миколаїв. 2023. 6 с.
2. Olena Yudina, Olha Abramova, Yuliia Bartashevsk, Olena Rybak., Victoria Vakhlakova Worldwide trends and performance features of electronic commerce and electronic business activity. Economics and Finance, 2022 Agenda Publishing House Limited, London, United Kingdom Том 10, Випуск 2, 2022, 28-34 р.

УДК:368

Євтушенко М. В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Терещенко Б.Д.

Різник А. С.

здобувачі вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Національний авіаційний університет

МЕХАНІЗМИ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Анотація. Надано дефініцію механізмів банківського менеджменту. Систематизовано форми і методи банківського обслуговування суб'єктів малого підприємництва. Розроблено пропозиції з удосконалення кредитного регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Ключові слова: механізми, банківський менеджмент, обслуговування, суб'єкти малого підприємництва, кредитне регулювання

У сучасній ринковій економіці із розподілом праці банківська система має величезне значення завдяки зв'язкам цієї системи з усіма секторами економіки. Найважливіші функції банків полягають у забезпеченні безперебійного грошового обігу та обігу капіталу, у наданні можливостей отримання необхідного фінансування підприємствами, державою, приватними особами, а також створення сприятливих умов для вкладення коштів із метою нагромадження заощаджень у національній економіці. Через неї проходить великий обсяг грошових розрахунків і платежів підприємств, організацій і населення. Вона мобілізує і перетворює в активно діючий капітал тимчасово вільні кошти, заощадження та доходи населення, виконує різні кредитні, посередницькі, інвестиційні, довірчі та інші операції.

Банківські установи України відіграють важливу роль в обслуговуванні міжнародних кредитних ліній по підтримці підприємництва. Хоча кредитування суб'єктів підприємницької діяльності по програмах МФО є однією з найбільш вигідних операцій банку, воно пов'язано з великими ризиками для банку.

Для проведення першої частини аналізу від бухгалтерії підприємства потрібно отримати такі документи: бухгалтерська звітність підприємства; виписка про рух грошових коштів по поточних рахунках; розшифровка основних засобів із зазначенням балансової вартості; розшифровка товарно-матеріальних запасів; розшифровка дебіторської заборгованості, із зазначенням назви підприємства-дебітора, суми заборгованості, дати виникнення заборгованості; розшифровка кредиторської заборгованості, із зазначенням назви підприємства-кредитора, суми заборгованості, дати виникнення заборгованості; довідка про відсутність (або наявність) позичкової

заборгованості іншим банкам, де відкрито рахунки підприємства; список запропонованого в заставу майна з документами, що підтверджують право власності на дане майно.

За результатами фінансово-економічного аналізу залежно від суми запитуваного кредиту кредитним спеціалістом складається резюме. Воно повинно містити: економічне обґрунтування видачі кредиту, пропозиції по забезпеченню кредиту, загальну інформацію про діяльність підприємства і рекомендацію Кредитному Комітету.

У банківській установі розроблено методика розрахунку ліміту кредитування й оцінки фінансового стану позичальника. Ліміт кредитування приватного підприємця - показник, що характеризує максимальну суму у валюті України, у межах якої банк здійснює кредитні операції з конкретним клієнтом. Розраховується для всіх приватних підприємців, для яких розглядається питання про надання кредитних коштів. Ліміт розраховується на три місяці і є первинним при аналізі клієнта. Будь-яка кредитна операція з клієнтом може бути реалізована тільки за умови наявності затвердженого ліміту.

Ліміт формується з базового розміру, що коректується знижувальними коефіцієнтами, тобто:

$$Limit = Base * Ki \quad (i=1, 3) \quad (1)$$

За базовий розмір ліміту береться середньомісячний виторг за три останніх місяця. Знижувальні коефіцієнти розраховуються на підставі показників, що об'єднані в три основних розділи: загальні дані, фінансові показники, аналіз ринку і господарської діяльності.

Сумарна вага кожного розділу рівняється 30 одиницям. Кожному з використовуваних показників присвоюється відповідна вага, що визначає його значимість. У залежності від варіанта відповіді по кожному з показників формується бальна оцінка показника шляхом множення ваги показника на бальну оцінку варіанта відповіді.

Список використаних джерел

1. Пантелєєва К. О. Інвестиційно-кредитна підтримка розвитку малого та середнього підприємництва міжнародними фінансовими організаціями. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2018. Т. 23, Вип. 6. С. 148-153.

УДК : 336 (043.2)

Жам О. Ю.

к.е.н., доцент

доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,

Національний авіаційний університет

Полюхович С. С.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського рівня)

Національний авіаційний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ДЕСТРУКТИВНИХ ФАКТОРІВ

Анотація. Авторами розглянуто проблему падіння рівня життя населення України під впливом деструктивних факторів. Визначено вплив питання на економічну ситуацію в державі. Розкрита залежність відновлення економіки та зростання рівня доходів населення від ряду факторів в короткостроковій та довгостроковій перспективах.

Ключові слова: рівень життя населення, рівень доходів, чинники зростання, відновлення економіки, комплексний підхід.

Ступінь задоволення матеріальних, духовних та соціальних вимог населення України зазнала істотної трансформації в період з 2008 по 2023 рр. Такі зовнішні деструктивні фактори, як світова фінансова криза 2008 року, революція гідності в лютому 2014, пандемія 2019 та повномасштабне вторгнення 2022 різко погіршили загальний рівень життя населення країни, що призвело до нових проблем в соціальній сфері та негативно вплинуло на показники розвитку економіки.

Негативна динаміка рівня життя населення України зумовила падіння низки показників, таких як: загальні макроекономічні; матеріального забезпечення; рівня споживання; фінансової безпеки країни та регіонів, домогосподарств; зайнятості населення, його міграції; рівня старіння, зубожіння; смертності, рівня забрудненості навколишнього зовнішнього середовища; тощо. При цьому варто враховувати, що вказані показники є кількісними. Серед якісних показників варто виділити показники погіршення умов праці, побуту, збільшення соціальної напруги, зменшення можливостей забезпечення дозвілля, тощо.

Перспективи відновлення економіки та зростання доходів залежать від кількох чинників. Безумовно, політична стабільність є ключем до відновлення економіки залучення інвестицій та підвищення рівня життя населення. Встановлення стабільного політичного і правового порядку створює сприятливі умови для економічного розвитку в довгостроковому періоді. В короткостроковій перспективі акцент варто змістити на міжнародне співтовариство та його розвиток, використання грантів та пільгового кредитування, застосування технічної допомоги, залучення спеціалістів міжнародного рівня для вирішення не тільки глобальних, а і локальних питань.

В довгостроковій перспективі, на фоні стабілізації політичної ситуації, необхідна підтримка розвитку різних секторів економіки, з акцентом на ключові, такі як, сільське господарство, промисловість, інформаційні технології, сфера послуг. При цьому, варто враховувати, що диверсифікація економіки може знизити ризики міжнародної торгівлі, посилити позицію України на міжнародних ринках. Варто також звернути увагу на стан і доступність інфраструктури. Підтримка інвестицій у відновлення та розвиток інфраструктури покращить перспективи підприємництва та економічного зростання. Серед довгострокових завдань повоєнного відновлення варто особливо підкреслити інвестиції в соціальні програми та освіту, що позитивно впливають на якість життя населення, дозволяють підготувати робочу силу до більш кваліфікованої та високооплачуваної роботи.

Висновок. Загалом, для успішного повоєнного відновлення економіки необхідний комплексний підхід, що поєднує політичну стабільність, розвинену інфраструктуру, міжнародну допомогу, галузевий розвиток і соціальні програми. Головним післявоєнним завданням має бути відновлення економічної та соціальної безпеки з метою збільшення доходів і підвищення якості життя населення України.

Список використаних джерел:

1. Очільник уряду розповів про джерела фінансування відновлення України URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/4/685184/> (Дата звернення 08.11.2023)
2. Деякі питання фінансування робіт з відновлення зруйнованого майна та інфраструктури. Постанова КМУ від 29 липня 2022 р. № 879 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/879-2022-%D0%BF#Text> (Дата звернення 08.11.2023)
3. В українців від початку війни зменшилися доходи URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3621311-u-majze-80-ukrainciv-vid-pocatku-vijni-zmensilisa-dohodi.html> (Дата звернення 08.11.2023)
4. Основні причини стрімкого скорочення населення URL: https://lb.ua/economics/2022/09/22/530166_povernuti_vtrachene_chim_ukraini.html (Дата звернення 08.11.2023)
5. Cherniavska, O.V., Liu, Y.-R., Cherniavska, O.D., Khan, I., & Zham, O. (2020). Scaling up Chengyu's role in Xi Jinping's government policies concept: From specific Chinese national linguistic constructions up to markers and goals of the geo-economic development strategy. *International Journal of Management*, 11(5), 185–194.
6. Рибак О.М. Трансформація фінансових потоків домогосподарств в умовах цифрової економіки. Побудова інформаційного суспільства: ресурси і технології: матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19-20 вересня 2019 р.). К., МОН України, УкрІНТЕІ 2019. С.112-116.

УДК 368.91

Жилякова О. В.

канд. екон. наук, доцент

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Гусейнова Л. Х.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня

Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛІТЕТИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Анотація. Тези наукової доповіді присвячено питанню необхідності розвитку ринку страхування життя в Україні як стартової позиції виходу з фінансової кризи, підвищення добробуту населення та сталого економічного зростання. Проаналізовано сучасний стан страхування життя в Україні у порівнянні з іншими країнами та обґрунтовано власну думку щодо шляхів подолання негативного впливу факторів, що гальмують розвиток ринку страхування життя.

Ключові слова: страхування життя, ринок страхування, проникнення страхування, щільність страхування.

Важливою умовою підвищення добробуту населення та сталого економічного зростання є функціонування повноцінного ринку страхування. В Україні цей сектор знаходиться на ранній стадії свого розвитку і має проблеми, які гальмують його розвиток. Питання стимулювання розвитку ринку страхових послуг загострилося в умовах довготривалої, затяжної кризи та необхідності розробки механізмів поствоєнного відновлення України.

Страхування повинно розглядатися як необхідна передумова виходу з кризи та стійкого економічного зростання країни. Адже страхування не лише захищає від ризиків, а й забезпечує соціально-економічну стабільність у суспільстві та виконує роль інституційного інвестора, забезпечуючи економіку країни внутрішнім джерелом довгострокових інвестицій [1].

На відміну від інших видів, страхування життя в Україні і досі перебуває на етапі становлення. Страхування на випадок смерті та інвалідності частково заміщує державні соціальні видатки та дозволяє державі перерозподілити ці кошти на виконання інших важливих соціальних завдань. Страхування життя сприяє розвитку ринків капіталу та фінансового сектора завдяки створенню попиту на довгострокові фінансові активи.

За одним з основних індикаторів розвитку страхового сектору в країні, показником проникнення (Insurance Penetration ratio), який відображає відношення обсягу страхових премій до ВВП, Україна обіймає одну з найнижчих позицій у світі разом з такими країнами як Руанда, Гвінея, Танзанія та Мадагаскар. З 2019 року цей показник не змінювався та має значення 0,1. В цей же період, не зважаючи на пандемію, показник проникнення в інших державах світу залишався на сталій позиції, подекуди мав тенденцію

зростання. Так у Польщі він варіював у діапазоні від 0,6 (2020 р.) до 0,5 (2022 р.), а у Великобританії – від 7,8 у 2020 році до 8,1 у 2022 році.

Ще одним важливим індикатором розвитку ринку страхування є показник щільності страхування (Insurance Density ratio), який розраховується як співвідношення розміру страхових премій до всього населення країни та відображає розмір страхових премій на душу населення. Цей показник на українському страховому ринку у період 2019-2022 рр. майже не змінювався та тримався відмітки 4 дол. США, що на три одиниці відрізняється від найнижчого показника у світі. Світовим лідером за цим показником є Великобританія, показник щільності страхування життя в якій у 2022 році становила 3669 дол. США.

Існування повноцінного ринку страхування є важливою умовою для підвищення добробуту населення та сталого економічного зростання. В Україні цей сектор знаходиться на ранній стадії свого розвитку і має низку проблем. Тому подальший його розвиток має набути пріоритетного значення в економічній та соціальній аспектах політики держави.

Головними стримуючими чинниками розвитку ринку страхування життя в Україні, на наш погляд, є недовіра населення до страхової галузі, низький рівень страхової культури, спричинений у тому числі нерозумінням населення як механізму страхування життя так і його переваг, невпевненість у платоспроможності страховиків.

Таким чином, якщо розглядати страхування життя як стартові позиції стабілізації економіки, забезпечення соціального захисту населення та забезпечення його добробуту в майбутньому, зниження навантаження на систему соціального захисту, то програма розвитку цієї галузі страхування потребує розробки комплексу заходів. Серед яких особливу увагу треба приділити пошуку каналів інформування різних категорій населення про сутність, механізм страхування життя та державні заходи щодо забезпечення платоспроможності страховиків, підвищення рівня страхової культури у стратегічній перспективі, створення позитивного іміджу страхової галузі. Розробка програми розвитку ринку страхування життя потребує спільних зусиль держави, страховиків, бізнесу та громадських організацій.

Список використаних джерел:

1. Золотарьова О.В., Галаганов В.О. Актуальні проблеми та перспективи розвитку страхування життя в Україні. Економіка і суспільство. 2017. № 10. С. 589 – 597.
2. Статистика страхового ринку в Україні. Сайт інформаційного агентства «Форіншурер». URL: <https://forinsurer.com/stat>

УДК : 336

Косова Т. Д.

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Стременовський Б. А.

Сгоров С. О.

здобувачі вищої освіти третього освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії»

Національний авіаційний університет

**ФІНАНСОВА
АНТИКРИЗОВОГО
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

**РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ**

**ЯК ОСНОВА
СУБ'ЄКТАМИ**

Анотація. Надано трактування фінансової реструктуризації з точки зору етимології, а також як ієрархічної категорії, яка поширюється на суб'єкти різних рівнів, статті активів і зобов'язань. Проведено порівняльну оцінку юридичних конструкцій фінансової реструктуризації, яка міститься у нормативно-правових актах. У результаті їх синтезу запропоновано автorskу дефініцію.

Ключові слова: антикризове, управління, фінанси, суб'єкти господарювання, реструктуризація

В умовах воєнного стану в Україні, окупації значних територій, руйнації виробничих потужностей, порушенні логістичних зв'язків фінансовий стан більшості вітчизняних підприємств погіршився, значна їх частина вимушена була здійснити релокацію операційної діяльності та юридичної адреси реєстрації. Фінансова реструктуризація підприємств є одним із інструментів, які дозволять вирішити ситуацію на краще [1]. Її універсальний характер визначається можливістю використання підприємствами не тільки в умовах кризи, або передкризовому стані, але і в ході нормального протікання операційної діяльності для оптимізації бізнес-процесів, зміцнення власної конкурентоздатності, підвищення ефективності функціонування.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Фінансову реструктуризацію з точки зору етимології визначено як процес зміни структури фінансових відносин суб'єктів господарювання. Показано, що фінансова реструктуризація є ієрархічною категорією, яка поширюється на суб'єкти різних рівнів (держави, органів місцевого самоврядування, банківських установ, підприємства), статті активів і зобов'язань (боргові зобов'язання, у т.ч. податкові, кредити, інвестиційні проекти, емісії цінних паперів).

2. Проведено порівняльну оцінку юридичних конструкцій фінансової реструктуризації, яка міститься у нормативно-правових актах. Їх синтез дозволяє запропонувати таку дефініцію: комплекс організаційно-господарських та фінансово-економічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування підприємства, його фінансове оздоровлення,

збільшення обсягів виробництва і реалізації конкурентоспроможної продукції, шляхом суттєвої зміни організаційно-правової форми, структури управління, власника, а також виду, обсягу, способу здійснення операційної та фінансово-інвестиційної діяльності.

3. Показано, що формою проведення фінансової реструктуризації є добровільна та примусова (коли розпочинається санація у рамках процедури банкрутства). Об'єктами реструктуризації є фізичні особи (ім призначається керуючий арбітражний керуючий), юридичні особи (суб'єкти господарської діяльності); активи (їх склад, структура, терміни погашення); борги (спосіб, порядок погашення), організаційно-правова та операційна структура боржника.

4. Узагальнено механізми примусової фінансової реструктуризації боржника у процесі відкриття справи про його неплатоспроможність, вимоги до планів і процедур реструктуризації, термінів підготовки та подання звітів із їх виконання. Визначено перелік інформації, яку має містити план з реструктуризації. Систематизовано види фінансової реструктуризації.

5. Показано, що юридичними механізмами добровільної фінансової реструктуризації можуть скористатися підприємства, які мають заборгованість перед фінансовою установою, за умови її згоди, та характеризуються кризовим поточним фінансовим станом, але перспективністю господарської діяльності.

6. Формалізовано процедури ініціації боржником добровільної фінансової реструктуризації, його взаємовідносини з залученими, забезпеченими кредиторами, пов'язаними особами, інвесторами. Визначено статус органів, які координують проведення добровільної фінансової реструктуризації - Спостережної ради, Секретаріату, Арбітражного комітету. Узагальнено вимоги до Плану фінансової реструктуризації, до його затвердження і припинення юридичної сили.

Список використаних джерел

1. Косова Т.Д., Стременовський Б. А., Єгоров С. О. Управління фінансами суб'єктів господарювання на основі реструктуризації. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. №3. С. 110-116. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-3-15>

УДК : 336

Левковська Т.А.

старший викладач,

кафедри вищої математики

Національного авіаційного університету

Горбачова Д.О.

здобувач вищої освіти

Національного авіаційного університету

ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Анотація. Розглядаються основні фактори, що впливають на фінансову стійкість страхових компаній та виявляються критерії, що її забезпечують. Проведено групування факторів впливу на внутрішні та зовнішні, а також виявлено вплив цих факторів на діяльність страховиків. Для досягнення фінансової стійкості страхових компаній докладно вивчені критерії її забезпечення.

Ключові слова: фінансова стійкість, страхова компанія, фактори впливу, шляхи зміцнення фінансової стійкості.

Основні наукові результати. Нестабільність політичної та економічної ситуації в країні вимагає ретельного і точного аналізу шляхів забезпечення фінансової стійкості підприємств. Роль фінансової стійкості для страховиків є досить значною, так як при реалізації страхової послуги страхувальник сплачує страховику страхову премію і розраховує, що в подальшому при настанні страхового випадку страхова компанія повністю або частково покриває завдані збитки. Така особливість страхової діяльності визначає важливість забезпечення високого рівня фінансової стійкості страховика і потребує певних гарантій. Високий рівень фінансової стійкості є одним із найважливіших завдань для керівництва страховою організацією, оскільки рівень фінансової стійкості буде примножувати здатність страхової організації виконувати свої зобов'язання.

Важливим критерієм забезпечення фінансової стійкості страховика є наявність збалансованого страхового портфеля. Формування страхового портфеля спрямовано отримання максимального розміру прибутку при мінімальному розмірі ризику. Диверсифікований страховий портфель дозволяє знизити ризик неплатоспроможності без зниження очікуваної доходності.

На наш погляд, одним із найважливіших критеріїв забезпечення фінансової стійкості страховика є механізм перестрахування. Роль перестрахування у забезпеченні фінансової стійкості страховика полягає в наступному:

- дозволяє сформувати більш збалансований страховий портфель;

- дозволяє знизити ризик виникнення у страховика збитків від страхових операцій;
- сприяє підвищенню можливості страховика укласти договори страхування із великими страховими сумами;
- дозволяє страховикам регулювати співвідношення власного та позикового капіталу без відмови від договорів страхування.

Достатність страхових резервів для майбутніх виплат також є важливим елементом забезпечення високого рівня фінансової стійкості страхової організації. Страховик формує різні види страхових резервів виходячи зі специфіки ризиків, що страхуються. Найвищий рівень фінансової стійкості страховика може бути досягнутий лише в тому випадку, якщо політика формування страхових резервів переглядається не менше одного разу на рік.

Страхові компанії є потужним інвестиційним інститутом з допомогою акумулювання значних фінансових ресурсів. Період між можливою реалізацією страхової виплати та сплатою страхувальником страхової премії дає можливість страховику ефективно інвестувати накопичені кошти для отримання додаткового прибутку. Успішна інвестиційна політика страхової компанії позитивно впливає на якість послуг, що надаються, дозволяє знизити вартість страхових послуг і дає можливість розвитку страхової компанії.

У сучасних умовах особливої актуальності набуває реалізація антикризового управління для забезпечення фінансової стійкості страхової організації. Реалізація антикризової політики має мати системний характер, оскільки фінансово-економічна криза має негативний вплив на всі сфери діяльності суб'єктів господарювання і, як показала історія, кожна наступна криза має все більш негативні наслідки.

Керівництво страховою компанією має досліджувати причини і наслідки попередніх негативних явищ економіки, формуючи з урахуванням обробленої інформації короткострокові і довгострокові антикризові стратегії. Ця політика страхової компанії дасть їй можливість реалізувати комплекс ефективних превентивних заходів на ранніх стадіях дестабілізації як страхового, і інших суміжних ринків фінансових послуг (фондовий ринок, валютний ринок, ринок нерухомості, банківський ринок та ін.), що в результаті дасть можливість страховику вийти з кризи не тільки швидкими темпами, а й з мінімальними втратами.

Висновки. Проведене дослідження показало, що фінансова стійкість страхової організації є комплексом дій, спрямованих на постійну підтримку балансу між витратами та зобов'язаннями страховика та фінансовими ресурсами, необхідними для їх покриття або виконання, внаслідок чого ефективний розвиток страхової компанії досягається незважаючи на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів. функціонування економіки.

На фінансову стійкість страхової компанії впливають внутрішні та зовнішні чинники. Менеджмент компанії має приділяти особливу увагу управлінню внутрішніми факторами, оскільки керівництво компанії практично не має можливості впливати на зовнішні фактори. Чим більше

факторів компанія враховуватиме в процесі своєї діяльності, тим вищого рівня фінансової стійкості вдасться досягти.

Серед основних шляхів зміцнення фінансової стійкості страхової компанії можна відзначити такі: оптимальна програма розміщення страхових резервів достатній розмір власного капіталу, збалансований страховий портфель, наявність безпечної та ефективної програми перестрахування, достатній обсяг страхових резервів майбутніх виплат, оптимальна тарифна політика та високий рівень платоспроможності страхової компанії.

Список використаних джерел:

1. Соловей К.В.. Аналіз фінансової стійкості страхових компаній України. *«Проблеми системного підходу в економіці»*, №5, 2020. С.95-101 URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/5_79_2020_ukr/16.pdf_ukr/16.pdf
2. Офіційні звіти Національної комісії по регулюванню ринків фінансових послуг України // dfp.gov.ua

УДК : 336

Рибак О. М.

к.е.н., доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування

Міненко І. Д.

здобувач вищої освіти другого (мігістерського) рівня
Національний авіаційний університет

ОПТИМАЛЬНЕ ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ, ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Авторами розглянуто стан та структуру доходів державного бюджету України. Виокремлена та проаналізована їх податкова складова, визначені основні зміни в податковій політиці держави під час дії воєнного стану. Запропоновано оптимізувати податкове навантаження в рамках концепції сталого розвитку України.

Ключові слова: податки, податкове навантаження, концепція сталого розвитку, елементи сталого розвитку, оптимальне податкове навантаження.

Концептуальні засади сталого розвитку, що активно досліджуються в українській економічній теорії останнього десятиліття, залишаються актуальними досі. З початком дії воєнного стану, особливо його продовженням, питання необхідності дотримання концептуальних засад сталого розвитку потребує перегляду та адаптації до українських реалей.

Пандемія 2019, події початку 2022 року різко збільшили соціальні потреби населення України, зумовили падіння основних показників розвитку економіки держави. Український бізнес в період дії воєнного стану потерпає від зовнішніх загроз, що спричинені звуженням ринків, падінням рівня доходів населення, ускладненням зовнішніх комунікацій, зростанням вартості логістичних та інших видів послуг. За даних умов, підтримка українського бізнесу із застосуванням непрямих важелів впливу стає одним з основних елементів його забезпечення в довгостроковому періоді.

Концепція сталого розвитку відома ще з часів заснування Римського клубу, не раз піднімалась на засіданнях ООН, пов'язаних з проблемами навколишнього середовища [1,2], була досліджена видатними українськими вченими – економістами Мочерним С.В., Герасимчуком З.В., Шевчук В.Я., Ковальчук І., Мельник В., та ін [3]. Проблема стимулювання бізнесу за рахунок оптимізації податкового навантаження з метою забезпечення сталого розвитку вивчали Ковальчук І., Мельник В., Трусова Н.В., Гривківська О.В., Поліщук Н.В., Скрипник С.В., Кудирко О.М., Лобачова І.Ф. та ін [4, 5]. Однак, в умовах дії воєнного стану та під час післявоєнного відновлення питання оптимального податкового навантаження, як елемента концепції сталого розвитку суб'єктів господарювання набуває особливої актуальності та потребує додаткового перегляду.

За даними Міністерства Фінансів (Рис. 1) склад та структура доходів державного бюджету України свідчить про зменшення частини податкових надходжень, що в 2022 році пояснюється стагфляцією та окупацією українських територій.

Рис. 1. Структура доходів державного бюджету України

Джерело: складено автором на основі [7]

Політика стимулювання та підтримки бізнесу, шляхом зменшення податкового навантаження 2022 року дала позитивний результат. Вдалим виявилось рішення введення спрощеної системи оподаткування за ставкою 2 відсотки, свій позитивний ефект надав мораторій на проведення перевірок. Зростання частки неподаткових надходжень в структурі доходів бюджету, на нашу думку, має позитивно вплинути, як на умови реалізації бізнесу в країні, так і допомогти вирішити питання дефіциту державного бюджету.

2023 рік, що приніс відносну стабілізацію, був зумовлений скасування цілої низки податкових пільг, впроваджених в 2022 році. До означених заходів

призвело покращення прогнозів за результатами першого та другого кварталів 2023 року. Однак в загальному підсумку опитування респондентів та власників бізнесу свідчать про підвищення податкового тиску в другій половині року, ускладненнях в системі адміністрування податків, що можуть негативно вплинути на загальні показники розвитку економіки.

В умовах постійного впливу деструктивних факторів оптимізація податкового навантаження повинна стати підґрунтям для підтримки суб'єктів господарювання, що працюють, мають бажання працювати, на території України, основною реалізації економічної складової концепції сталого розвитку на мікро - та макроекономічних рівнях.

Список використаних джерел:

1. Горбатенко В. Римський клуб і організація трансдисциплінарних проєктів з довгострокового прогнозування глобальних проблем. *Політичний менеджмент*. 2012. № 3. С. 52-64
2. Екологія та соціальний захист: програма сталого розвитку України / Римський клуб. URL: http://www.esz.org.ua/?page_id=1195.
3. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій; за ред. С.В. Мочерного. Львів: Світ, 2006. Т. 2. 568 с.
4. Kovalchuk I., Melnyk V., Novak T., Pakhomova A. Legal regulation of agricultural taxation. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. №10(1). P. 479–494. doi:10.14207/ejsd.2021.v10n1p47
5. Trusova N.V., Hryvkiivska O.V., Polishchuk N.V., Skrypnyk S.V., Kudyrko O.M., Lobacheva I.F. De-shadowization of tax gaps in the system-compositional models of state fiscal policy: Comparative analysis of eu countries and Ukraine. *Public Policy and Administration*. 2021. №20(3). P. 443–453. doi:10.5755/j01.ppaa.20.3.28595.
6. Shmygol, N., Solovyov, O., Kasianok, M., Cherniavska, O., & Pawliszczy, D. (2021). Model of sectoral competitiveness index by environmental component. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, 628(1), 012023.
7. Мінфін. Доходи державного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення 16.11.2023)

УДК 336.71

Турова Л. Л.

старший викладач,

старший викладач кафедри фінансів, обліку та оподаткування,

Петрова А. М.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня

Національний авіаційний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ І ІНШИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Визначено важливість інвестиційних та інших спеціалізованих банків та розкрито питання, що стосується наявних проблем, які перешкоджають їх розвитку в Україні. Розглянуто перспективи і можливі напрями поширення банківських установ даного виду в умовах нестабільного економічного середовища.

Ключові слова. Інвестиційний банк, спеціалізований банк, банківська система, капітал, фондовий ринок, економіка

Протягом останніх років було здійснено чимало заходів з метою підвищення стабільності банківської системи України, проте разом з досягнутими успіхами все ще залишилась низка проблем, які потребують вирішення. Не дивлячись на достатнє розкриття питань щодо окреслення проблем і перспектив банківської системи держави у межах наукової літератури, на даний час потребує більшої уваги її інвестиційний напрямок та розвиток спеціалізованих банків.

Тому можна із впевненістю сказати про наявність необхідності у вдосконаленні банківської системи. В такому разі головним способом може бути формування своєрідної ланки банківських установ України, що представляла б собою спеціалізовані банки, наприклад: лізингові, іпотечні, факторингові, трастові та інші, які здійснювали б вузький перелік операцій і надання послуг визначеному колу клієнтів.

Позитивні наслідки поширення спеціалізованих банківських установ можуть бути представлені зростанням рівня капіталізації банківської системи, поліпшенням якості послуг, що може супроводжуватись підвищенням рівня банківського ризику. Активізація заходів з диференціації капіталу універсального банку водночас сприяє виникненню у нього додаткових можливостей виживання в умовах непростого економічного становища. Також слід підкреслити, що розвиток спеціалізованих банків в країні є важливим етапом при досягненні цілей, пов'язаних із майбутнім входженням до європейського банківського простору.

Так як реальний сектор економіки здатний ефективно функціонувати при задоволенні його потреб у фінансовому забезпеченні, то компанії з метою володіння необхідними ресурсами можуть скористатись двома способами, тобто звернутись та отримати кредит від комерційного банку або ж вийшовши

на фондовий ринок і за рахунок емісії цінних паперів, отримати бажаний обсяг коштів. У даному разі викликає зацікавленість поняття інвестиційного банку.

Інвестиційний банкінг спрямований на те, щоб допомагати великим компаніям приймати важливі фінансові рішення та забезпечувати отримання максимальної величини прибутку. По цій причині цей вид спеціалізованих банків посідає місце поширеної фінансової установи за кордоном, особливо серед компаній і навіть урядів. З огляду на це великі компанії та організації можуть користуватись тими перевагами, які притаманні інвестиційним банкам.

Сильна сторона інвестиційного банку може проявлятися у ефективності надання послуг власним клієнтам та ознайомлення їх із перевагами і ризиками вкладення їх грошових засобів у розвиток інших компаній або організацій. У разі планування клієнтом угоди і проекту банк ретельно займається цією справою, щоб впевнитись у безпечному розміщенні коштів клієнта і для досягнення мінімізації ризиків пов'язаних з цим.

Вирішення питання, що стосується повоєнної відбудови України, потребує комплексності та відповідної ефективної інституційної рамки, що забезпечило б досягнення результатів довгострокового характеру. Інвестиційний банкінг ж відноситься до впливаючих інститутів такої концептуальної рамки. Цей інститут займає лівову частку у сукупності тих установ, що сприяють забезпеченню фінансовими ресурсами інфраструктурні проекти, розвиток суб'єктів господарювання реального сектору економіки за допомогою гарантій, позик й інструментів, що належать державно-приватному партнерству. Також варто зазначити, що національна і глобальна економіка може відчувати вплив результатів інвестиційного банкінгу, а саме: підтримку з його боку процесів, які виникають на фондовому ринку, збільшення можливостей підвищення ступеня ефективності інвестиційної діяльності та збалансування відносин економічних агентів відповідно до меж фінансово- та інвестиційно-економічних механізмів.

Одним із сприятливих рішень, що б дало поштовх зростанню рівня ефективності відновлення України, полягало б у перетворенні певного державного банку на банк розвитку, як наприклад це було з KfW у Німеччині. Ця банківська установа виконувала б завдання, а саме фінансування відновлення суб'єктів, які у цьому задіяні, формування спеціальних правил та встановлення спеціалізації на проектах розвитку. Адже це стосується не тільки зміни назви, а й спеціальних регуляцій і відповідно певних ліцензій, що дозволили б взяти на себе певну частку фінансування. Для пришвидшення руху у даному напрямку може бути доцільним підвищення адміністративного потенціалу тих відомств, які безпосередньо беруть у цьому участь. Діяльність даних агентств повинна бути організована згідно із європейськими процесами прозорості та підлягати аудиту світовими аудиторами.

У загальному підсумку вище розглянутих питань, є змога зробити висновок, що впродовж останніх років спостерігається зосередження чималого контролю та регламентування діяльності банківських установ з боку Національного банку України, уособленням чого перш за все є посилення

вимог щодо їх ліквідності. У зв'язку з цим зменшується можливість ефективного функціонування банків у різних галузях економіки. Безумовно, під впливом тенденцій цифровізації ринку, поширення практики активнішого інвестування у сферу новітніх технологій із паралельним збільшення переліку клієнтських потреб висока конкурентоспроможність буде належати саме системним банками універсального типу. Однак при цьому, щоб бути конкурентними, невеликим банкам варто обрати напрямок діяльності, що базувався б на суцільній або ж частковій спеціалізації.

Список використаних джерел:

1. Interfax – Україна. Інформаційне агентство. Один із держбанків необхідно перетворити на Банк розвитку - Гетманцев : веб-сайт. URL : <https://interfax.com.ua/news/economic/934032.html> (дата звернення 08.11.2023).
2. Алексін Г. Роль інституту інвестиційного банкінгу в повоєнному відновленні економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. URL : <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2657/2573> (дата звернення 10.11.2023).
3. Безсонова А. А., Дахно О. М., Олефіренко Т. В. Проблеми розвитку спеціалізованих банківських установ в Україні. *Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*. 2019. С. 427-429. URL : <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/5849/1/427-429.pdf> (дата звернення 06.11.2023).
4. Курдупа, В. С., Щебликіна І. О. Особливості інвестиційного банкінгу та перспективи його розвитку в Україні. *Економіка країни і регіонів в умовах воєнного стану та аспекти повоєнного відновлення* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 21 квіт. 2023 р. Одеса, 2023. С. 107-111.
5. Нагорна О. В., Слюсаренко Є. В. Можливості та перспективи розвитку інвестиційних банків в Україні. 2017. С. 425-428. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/197265225.pdf> (дата звернення 07.11.2023).
6. Сус. Л., Сус Ю. Тенденції спеціалізації банківського сектору України. *Фінансова політика регіонального розвитку : вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту, м. Житомир, 10-11 жовт. 2019 р. Житомир, 2019. С. 263-268.

УДК 336

Ярошевська О. В.

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Воліченко В. В.

Оладько В. А.

здобувачі вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Національний авіаційний університет

МЕХАНІЗМИ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ СТРАТЕГІЙ

Анотація. Надано дефініцію фінансово-кредитних стратегій. Систематизовано фактори, які впливають на їх розробку та реалізацію. Розроблено пропозиції з удосконалення фінансово-кредитних стратегій на основі клієнт-орієнтованого підходу.

Ключові слова: механізми, розробка, реалізація, фінансово-кредитні, стратегії

У сучасних умовах воєнного стану суб'єкти господарювання реального сектора економіки та фінансово-кредитні установи стикаються з проблемою розробки і реалізації стратегій розвитку через невизначеність ситуації. Вони вступають у конкурентну боротьбу за залучення потенційних клієнтів, збільшення обсягу доходів та зростання прибутковості операційної діяльності. Конкурентна боротьба в реальному та фінансовому секторах національної економіки реалізується через стратегічну діяльність, яка має носити постійний системний характер для забезпечення виконання цілей суб'єктів. Принципи та підходи до її ведення мають обґрунтовуватися фінансово-кредитними стратегіями.

Ринок фінансово-кредитних послуг в Україні представлений НБУ, державними та комерційними банками, страховими компаніями, кредитними спілками, ломбардами, недержавними пенсійними фондами тощо.

Вони мобілізують фінансові ресурси населення, суб'єктів господарювання реального сектора економіки для підвищення їх капіталізації. Фінансово-кредитні стратегії спрямовані на залучення клієнтів, зменшення ризиків банківської діяльності, розширення асортименту послуг, зменшення витрат на їх надання, приріст капіталу та виконання обов'язкових економічних нормативів. Основними заходами підвищення капіталізації банківських установ в сучасних умовах є залучення депозитів та додаткова емісія акцій. Проте ефективність їх реалізації знижується браком довіри їх клієнтів – фізичних та юридичних осіб, скороченням їх доходів в умовах воєнного стану, а також низьким розвитком фондового ринку. Тому фінансово-кредитні стратегії мають носити клієнт-орієнтований характер з метою залучення потенційних клієнтів банківських установ, підвищення рівня їх довіри,

лояльності, фінансової грамотності, збільшення обсягів споживання банківських послуг тощо. Клієнт-орієнтований підхід спрямований на дослідження поведінки споживачів – фізичних та юридичних осіб за певними сегментами, аналіз їх потреб у банківських послугах, оцінку рівня їх задоволення.

Найважливішим чинником, що впливає на вибір клієнтами (фізичними та юридичними особами) банківських установ є їх надійність. По мірі зростання кількості послуг, якими готовий скористатися чи користується клієнт, зростає його лояльність до банківської установи.

В основу фінансово-кредитних стратегій доцільно також покласти інноваційні методи надання банківських послуг, серед яких: дистанційне обслуговування, онлайн-банкінг, який дозволяє управляти власними рахунками, отримувати депозитні, кредитні, посередницькі банківські без відвідування банківської установи. Перевагами дистанційного обслуговування для клієнтів є: швидкість, оперативність, зручність використання онлайн-послуг, економія витрат часу і витрат на транспорт для відвідування офісу; для банківських установ: розширення асортименту послуг, формування нового сегмента клієнтів, які користуються віддаленими сервісами, економія витрат на здійснення банківської діяльності, розвантаження філій і відділень, вирівнювання якості сервісу по всій банківській мережі; зростання банківських ресурсів за рахунок акумуляції вільних коштів на карткових рахунках клієнтів.

Важливим інноваційним напрямом застосування клієнт-орієнтованого підходу є підтримка клієнтів-фізичних осіб із особливими потребами шляхом відкриття інклюзивних відділень, адаптованих для різних груп населення. Це дозволяє збільшити частку банківської установи на ринку фінансових послуг за рахунок зростання потоку клієнтів серед певного сегменту фізичних осіб.

Таким чином, застосування клієнт-орієнтованого підходу до розробки і реалізації фінансово-кредитних стратегій дозволяє гармонізувати інтереси банківських установ та

Список використаних джерел

1. Маслова В. О., Шпирна М. В. Клієнт-орієнтований підхід до визначення стратегії розвитку діяльності фінансово-кредитних організацій. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 68. С. 157-163.

УДК 336

Горбач Є. А.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня «Доктор філософії»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Національний авіаційний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ АЕРОПОРТІВ

Анотація. Визначено роль повітряного транспорту для економічного розвитку країни і мобільності населення, його ключові переваги і недоліки в умовах воєнного стану.

Ключові слова: теоретичні засади, фінансово-кредитні, механізми, розвиток, аеропорти

Повітряний транспорт відіграє важливу роль для економічного розвитку країни і мобільності населення. Його ключовими перевагами є: - швидкість та ефективність у частині переміщення людей і вантажів на великі відстані, що робить його особливо важливим для підтримки економічної активності та розвитку торгівлі міжнародного рівня, скорочення терміну і вартості надання авіаційних послуг; - глобальна доступність – з'єднання повітряними маршрутами різних країн та континентів створює мережу зв'язку, яка полегшує обмін товарами, ідеями, технологіями та людським капіталом; - розвиток аеропортів є каталізатором залучення приватних інвестицій, створення робочих місць, сприяння розширенню різних сфер бізнесу та туризму; - підтримка регіонального розвитку через забезпечення доступності послуг місцевих аеропортів; - гнучкість і відсутність інфраструктурних обмежень порівняно з дорогами і залізницями в умовах мінливого економічного середовища.

Воєнний стан призводить до значних змін у фінансовій діяльності авіаційних підприємств: - тимчасові обмеження на внутрішні авіаційні перевезення; - збільшення витрат на забезпечення безпеки повітряних суден і авіаційних комплексів; - руйнування аеропортової інфраструктури і отримання значних збитків від припиненої діяльності; - фінансування заходів із протидії військової агресії та тероризму.

Таким чином, аеропорти мають адаптуватися до нових умов для збереження стійкості та ефективності своєї діяльності. У сучасних умовах фінансово-кредитні механізми є ключовими у розвитку аеропортів.

Список використаних джерел

1. Павелко В. Ю. Ринок послуг з наземного обслуговування в аеропортах України та практичні напрями його реформування. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №36 (2022), 103-107. <https://modecon.mnau.edu.ua> | ISSN 2521-6392

УДК 336

Дубчак М. А.

Дудко Д. В.

здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня «Доктор філософії»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Національний авіаційний університет

ІНСТРУМЕНТИ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Анотація. Проведено періодизацію процентної політики НБУ з виділенням дев'яти етапів за такими ознаками: тенденція зміни облікової ставки НБУ (скорочення, зростання), рівень інфляції (низький, середній, високий), зміна курсу гривні (відсутня, середня, значна), відхилення інфляції від облікової ставки (додатне, від'ємне). Виконано характеристику експансивних, рестрикційних, кризових етапів грошово-кредитної політики НБУ.

Ключові слова: інструменти, процентна політика, регулювання, розвиток, ринок, фінансові послуги

Процентна політика розробляється і реалізується на рівні Центрального банку і банківських установ другого рівня. Її об'єктами є облікова ставка НБУ, ставка кредитів рефінансування НБУ, проценти за кредитами і депозитами банків. Вони мають тісний діалектичний зв'язок з ключовими індикаторами ринку фінансових послуг (інфляцією, обмінним курсом національної валюти) і суттєво впливають на стан реального сектора економіки. Облікова ставка НБУ є основним індикатором вартості грошей, яка визначає активність на фінансово-інвестиційному ринку. Її низький рівень, або політика «дешевих» грошей експансивного типу, стимулює попит на кредити та інвестиції, збільшення споживання. Високий рівень облікової ставки, або політика «дорогих» грошей, носить рестрикційний характер, віддзеркалює високий рівень інфляції в національній економіці і характеризується протилежними ефектами. Важливість вибору пріоритетів, цілей і завдань процентної політики, адекватних стану національної економіки і ринку фінансових послуг обумовили актуальність обраної теми статті.

Грошово-кредитна політика НБУ пройшла тривалий шлях еволюції від таргетування обмінного курсу гривні до інфляційного таргетування, коли основним цільовим орієнтиром є темпи інфляції.

Процентна політика є однією з найважливіших складових банківської політики як на макро-, так і на мікрорівні, яка виконує важливі регулюючі функції і спрямована на досягнення стратегічних та тактичних цілей розвитку банківської системи загалом і окремих банківських установ окремо. Чинниками її формування є: інфляційні очікування, фактична динаміка ВВП та прогнози ділової активності, ризики та якість кредитного портфеля, імовірність відтоку вкладів при настанні несприятливих подій, конкуренція на

ринку фінансових послуг між банківськими та небанківськими фінансово-кредитними установами у сфері залучення клієнтів тощо. В умовах макроекономічної та політичної нестабільності зростає роль антиінфляційних і стабілізаційних механізмів облікової ставки.

За результатами проведеного аналізу виділено дев'ять етапів. Ознаками кризових періодів – другого, четвертого, восьмого є одночасне зростання офіційної облікової ставки, висока інфляція, значна курсова волатильність та додатне відхилення інфляції від облікової ставки.

Найбільш тривалим (4 роки 9 місяців) виявився 3 етап (2 півріччя 2009 – 1 кв. 2014), який носив експансивний характер, характеризувався стійким скороченням облікової ставки, низькою інфляцією, курсовою стабільністю, від'ємним відхиленням інфляції від облікової ставки. Схожим за параметрами є сьомий етап (2 кв. 2019 - 1 кв. 2021) за виключенням середньої курсової волатильності. Експансивними, тільки за умови середньої інфляції, є п'ятий і дев'ятий етапи. Вони за часовим лагом є посткризовими, коли монетарна політика НБУ перелаштовувалася з обмежень рестриктивного типу на стимулювання внутрішнього попиту із боку реального сектору економіки в посткризовій фазі.

Підвищення ефективності монетарного трансмісійного механізму за рахунок процентного каналу потребує зниження реальної вартості банківських кредитів для суб'єктів господарювання реального сектора економіки. Зниженню реальних процентних кредитних ставок сприятиме: формування інвестиційного клімату в державі, розвиток конкурентного середовища на ринку фінансових послуг, вдосконалення законодавства щодо захисту прав їх споживачів, подолання корупції тощо.

Таким чином, метою процентної політики НБУ є досягнення балансу між рівнями інфляції, офіційної облікової ставки, економічного зростання та виконанням індикаторів грошово-кредитної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Савлук С. Процентна політика центрального банку. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 2. С. 32-46.

УДК 336

Дякун А. М.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового рівня)
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

КАПІТАЛІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА НА ФОНДОВОМУ РИНКУ: ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ

Анотація. Показано, що оцінка капіталізації підприємства на фондовому ринку суттєво впливає на інвестиційний клімат в Україні і його фінансовий потенціал. Розроблено пропозиції зі зміцнення позиції вітчизняних корпоративних підприємств на фондовому ринку.

Ключові слова: капіталізація, підприємство, фондовий ринок, оцінка

Вивчення процесів капіталізації підприємств на фондовому ринку є важливим аспектом аналізу економіки. Наукові праці зарубіжних учених вносять більш вагомий внесок у розуміння ролі капіталізації в забезпеченні безпеки фінансових ринків з огляду на ступінь їх зрілості. Проте, бракує наявності аналітичних робіт, які би розглядали сучасні тенденції позиціонування українських підприємств на фондовому ринку.

Значення капіталізації підприємств для залучення інвестицій та розвитку національної економіки є надзвичайно важливим. Капіталізація, яка визначається ринковою ціною підприємства на фондовому ринку, є одним із найважливіших показників його ділової активності та інвестиційної привабливості.

Лідерами за капіталізацією промислових підприємств є такі країни (США, Китай, Бразилія, Нідерланди). Вони відносяться до таких секторів, як енергетика, технології, комунікації, фінанси та споживчий сектор. Це свідчить про диверсифікацію національних економік зазначених країн та широкий спектр інвестиційно привабливих підприємств. Високі показники зростання рівня капіталізації найбільших компаній світу є результатом успішної розробки стратегій управління їх вартістю, впровадження інновацій, а також ефективного фінансового планування. Історія виходу українських компаній на західний фондовий ринок відображає важливий етап в розвитку національної економіки та міжнародного інвестиційного клімату в Україні.

Ключовими моментами і важливими аспектами виходу українських компаній на світові фінансові ринки є такі:

- торгівля фінансовими інструментами на Лондонській фондовій біржі, Варшавській фондовій біржі, яка розширяє можливості для залучення коштів іноземних інвесторів та спрощує доступ до отримання фінансування;
- первинне розміщення цінних паперів (ІПО), що дозволяє корпоративним підприємствам отримувати нові інвестиції та розвиватися. Збільшення кількості акцій та ціни продажу після їх первинного розміщення може свідчити про додатковий інтерес інвесторів і перспективи подальшого зростання вартості корпоративного підприємства.

Положення Податкового кодексу України, які сприятимуть внутрішнім інвестиційно-розрахунковим операціям та стимулюватимуть приплив коштів населення на фондовий ринок, зводяться до такого: віднесення цінних паперів, корпоративних прав та деривативів до інвестиційних активів; відсутність податку на прибуток від емісійного доходу, що спростує проведення *IPO* і усуває перешкоди для цього виду операцій, знижує ризики таких негативних явищ, як корупція, шахрайство, і сприяє чесним та прозорим інвестиційним операціям. Зазначені зміни спрямовані на створення більш прозорого та стимулюючого середовища для розвитку фондового ринку, сприяючи залученню коштів та підвищенню інтересу до інвестування.

Інституціональним портретом фондового ринку України є:

- обмежена кількість фондових бірж, організованих та неорганізованих торговельних майданчиків. Негативом зазначеної ситуації є: свідчення роздробленості ринку, позитивами є: спрощення вибору для інвесторів і розподілення ліквідності між різними фондовими біржами, організованими та неорганізованими торговельними майданчиками;
- наявність великої кількості учасників ринку у частині реєстраторів та зберігачів, що ускладнює координацію та стандартизацію їх діяльності і знижує інвестиційну привабливість підприємств;
- невідповідність внутрішньої інфраструктури фондового ринку України міжнародним стандартам та європейській практиці в частині залучення іноземних інвесторів через забезпечення їх довіри та інтересу.

Таким чином, удосконалення методів оцінювання капіталізації на фондовому ринку сприятиме поліпшенню розуміння впливу зовнішнього середовища на ринкову вартість корпоративного підприємства, а також розробки стратегій її підвищення.

Список використаних джерел

1. Лотоцький М. Аналітична оцінка сучасних тенденцій капіталізації підприємств на фондовому ринку. *Схід*. 2013. № 5. С. 58-65.

УДК 336

Керпатенко Ю. В.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня «Доктор філософії»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Національний авіаційний університет

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Показано, що фінансові стратегії держави є важливою складовою економічної політики, які впливають на різні сфери її життя. Узагальнено фундаментальні засади розробки та реалізації ефективної фінансової політики в умовах воєнного стану.

Ключові слова: фінансова політика, держава, воєнний стан

Питання ефективної державної фінансової політики є актуальними в умовах повномасштабного вторгнення країни-агресора, а також у контексті геополітичної напруженості та кризових ситуацій. Ефективна фінансова політика в умовах воєнного стану вимагає комплексного та обдуманого підходу для забезпечення стабільності економіки та соціального благополуччя населення через такі ключові аспекти:

- стабілізація економіки через використання монетарних заходів, фіскальних стимулів та інших економічних інструментів для забезпечення ліквідності та підтримки підприємств;
- соціальна підтримка вразливих верств населення, забезпечення доступу до соціальних послуг та медичної допомоги;
- збереження фінансової стійкості національної економіки через контроль інфляції та стабілізацію ситуації на валютному ринку;
- мобілізація фінансових ресурсів через впровадження нових фіскальних інструментів та залучення допомоги від міжнародних партнерів;
- транспарентність в управлінні фінансами для збереження довіри як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів та партнерів;
- економічні та фінансові реформи, а також модернізація військово-промислового комплексу в довгостроковій перспективі.

Перспективними напрямками реформ у фінансовій політиці держави є:

- збільшення прозорості бюджетного процесу, забезпечення відкритості та доступності інформації про використання бюджетних коштів для громадян та інших зацікавлених осіб для ефективності контролю та оцінки витрат держави;
- бюджетна консолідація в частині покращення ефективності витрат та зменшення бюджетного дефіциту для забезпечення стійкості фінансів країни;
- посилення фінансового контролю за використанням бюджетних коштів для уникнення корупції та браку коштів;

- впровадження стратегічного бюджетного планування, спрямованого на створення стабільних фінансових показників для країни на декілька років вперед для забезпечення більшої прогнозованості та сталості фінансової політики держави;

- удосконалення державної боргової політики в умовах залучення фінансової допомоги і кредитних коштів міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ЄС), а також окремих країн – союзників по коаліції у протистоянні військової агресії РФ;

- мобілізація ресурсів через формування екстреного бюджету, залучення інвестицій та міжнародної фінансової допомоги;

- забезпечення балансу між бюджетними видатками та доходами через уникнення великих дефіцитів для утримання фінансової стабільності;

- оптимізація бюджетних витрат для максимізації ефективності їх витрачання на ведення війни та супротив агресору;

- збереження соціальної справедливості через уникнення істотних різниць у доступі до ресурсів та соціальних послуг різних верств населення в умовах воєнного стану;

- використання новітніх фінансових інструментів через військові облігації для залучення коштів на національний оборонний бюджет;

- забезпечення оперативності у прийнятті фінансових рішень для відповіді на виклики в умовах обставин воєнного стану, які швидко змінюються.

- запровадження ефективних систем державного фінансового контролю та аудиту для зменшення ризиків корупції та недоїмок бюджетів в умовах воєнного стану.

Таким чином, умови військового стану відображаються на всіх сферах життя України та її населення. Фінансово-бюджетна політика має бути адаптована до акумуляції необхідних ресурсів для потреб забезпечення національної безпеки, перемоги у війні та післявоєнного відновлення економіки.

Список використаних джерел

1. Латковський П. П. Фінансова політика в умовах військового стану. *Аналітично порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 223-227.

УДК 336

Курганський А. С.
Куцев О. О.

здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня «Доктор філософії»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Національний авіаційний університет

ФІНАНСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ КРЕДИТНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ КЛІЄНТІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Анотація. Фінансову реструктуризацію банку визначено комплексом заходів, метою яких є покращення фінансового стану, підвищення ліквідності та платоспроможності банку, що проводяться у формах реорганізації банку, зміна власника, менеджменту, прийняття інвестором боргових зобов'язань, санації, приєднання, поділу, злиття, поглинання на етапі, що передує визнання банку банкрутом і прийняття НБУ рішення про його ліквідацію.

Ключові слова: фінансова реструктуризація, кредитна заборгованість, клієнти, банківські установи

Фінансова реструктуризація проблемної кредитної заборгованості є різновидом реструктуризації боргів позичальника і проводиться за принципами: покращення фінансового стану банку; пріоритетності інтересів вкладників і кредиторів, держави і банківської системи в цілому над інтересами окремої банківської установи; забезпечення її безперервної роботи; збереження комерційної та банківської таємниць; надання звітності до НБУ в установленому порядку; контроль заходів, що проводяться банківськими установами, з боку НБУ. Однією з форм реструктуризації проблемної кредитної заборгованості є мирова угода як домовленість між позичальником і кредитором про відстрочення та (або) розстрочення платежів за кредитом або припинення кредитних зобов'язань за угодою сторін.

Основною формою реструктуризації проблемної кредитної заборгованості є фінансова реструктуризація як форма відновлення господарської діяльності позичальників, які перебувають у критичному фінансовому стані; зміни умов і термінів погашення кредитних зобов'язань; забезпечення доступу позичальників до фінансування для відновлення їхньої господарської діяльності.

У процедурах фінансової реструктуризації мають право брати участь такі суб'єкти: боржники, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, державні банки та банки за участю держави [1]. Формами фінансової реструктуризації є відстрочка погашення кредиту, зміна його валюти, зміна величини процентних ставок, встановлення їх на рівні, нижчому за собівартість залучення коштів банками, зупинення нарахування процентів, часткове списання кредиту тощо. При підписанні рамкового договору та участі у процедурі фінансової

реструктуризації Фонд гарантування вкладів фізичних осіб представляє усі банки, в яких було введено тимчасову адміністрацію .

Умовою участі позичальника у процедурі фінансової реструктуризації є його критичний фінансовий стан і перспективність господарської діяльності, підтверджена залученими кредиторами, які підписали згоду на реструктуризацію, і звітом про проведення огляду фінансово-господарської діяльності.

Якщо у процедурі фінансової реструктуризації позичальника беруть участь два або більше залучених кредиторів, вони можуть утворити координаційний комітет для обміну інформацією, проведення переговорів тощо. Позичальник зобов'язаний своєчасно надавати залученим кредиторам та інвесторам таку інформацію: за їх запитам, про фінансовий стан, фінансову звітність за міжнародними і національними стандартами. Позичальник має співпрацювати з координаційним комітетом, комітетом кредиторів, незалежним експертом або з іншими уповноваженими особами для забезпечення проведення своєчасної оцінки показників свого фінансово-господарського стану та підготовки плану реструктуризації. Позичальник та залучені кредитори мають право обмінюватися інформацією про вимоги кредиторів до позичальника та їх забезпечення. До затвердження плану реструктуризації з метою забезпечення провадження своєї безперервної господарської діяльності позичальник за згодою залучених кредиторів має право отримувати фінансування з усіх джерел, не заборонених законом.

Таким чином, реструктуризація проблемної кредитної заборгованості здійснюється шляхом: внесення змін до кредитних договорів, у т. ч. погашення кредитів окремими траншами, надання розстрочки, перегляд термінів погашення, зміна валюти кредитного договору, розміру процентних ставок, зупинення нарахування процентів; надання нового фінансування позичальнику кредитором; передачі кредитору права власності на майно позичальника в рахунок повного або часткового задоволення вимог.

Список використаних джерел

1. Про фінансову реструктуризацію: Закон України від 14.06.2016 № 1414-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#Text>

УДК 338

Михальченко О. А.

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Національний авіаційний університет

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПАСАЖИРСЬКИХ АВІАКОМПАНІЙ УКРАЇНИ

Анотація. Проведено оцінку ділової активності пасажирських авіакомпаній України з метою зростання їх інституціональної конкурентоспроможності на основі аналізу динаміки і структури обсягу перевезень пасажирів авіаційним транспортом протягом 2011-2021 років. Систематизовано чинники позитивного впливу на ділову активність авіакомпаній та шляхи їх активізації.

Ключові слова: інституціональна, конкурентоспроможність, пасажирські, авіакомпанії, Україна

В основу оцінки ділової активності авіакомпаній України покладено обсяг перевезень пасажирів авіаційним транспортом. Протягом 2011-2021 років обсяг перевезень пасажирів авіаційним транспортом України зріс у 1,25 рази [1], при цьому за внутрішніми авіарейсами – скоротився на 0,38%, за міжнародними – збільшився у 1,36 разів. Різностямована динаміка привела до суттєвих структурних зрушень – частка перевезень пасажирів авіаційним транспортом України за внутрішніми авіарейсами скоротилася, за міжнародними – зросла. За середньорічними даними обсяг перевезень пасажирів авіакомпаніями міжнародними авіарейсами перевищує внутрішнє сполучення більше, ніж у 8 разів.

Обсяг перевезень пасажирів за внутрішніми і міжнародними авіарейсами формалізовано за двома етапами: перший (2011-2019) характеризувався скороченням обсягу перевезень пасажирів протягом 2011-2015 років, виникненням зворотного тренду і зростанням до кінця виділеного етапу. Підібрано відповідні поліноміальні функції, представлені параболою з гілками догори з високим рівнем коефіцієнта множинної детермінації. Другий етап (2020-2021) ознаменувався різким скороченням обсягу перевезень пасажирів за авіарейсами у 2020 році порівняно з попереднім роком і подальшим зростанням у 2021 році. Окреслена динаміка формалізується параболою з гілками догори із максимальним значенням коефіцієнта множинної детермінації, що дорівнює 1.

Ділова активність вітчизняних перевізників змінюється циклічно, а основною причиною виділення другого етапу динаміки обсягу перевезень пасажирів як за внутрішніми, так і за міжнародними авіарейсами, є різке його скорочення у 2020 році через обмеження, пов'язані з COVID-19. У 2021 році почалося поступове відновлення ринку пасажирських авіаперевезень.

Проведено порівняльну оцінку конкурентоспроможності вітчизняних і

зарубіжних авіакомпаній, а також вітчизняних авіакомпаній між собою, що працюють на внутрішніх і міжнародних авіалініях між собою, за часткою ринку перевезення пасажирів. Середньорічна питома вага вітчизняних авіакомпаній, розрахована за даними 2011-2021 років, у пасажирообороті аеропортів становить 59%, за внутрішніми авіарейсами - 50%, за міжнародними авіарейсами - 61%, що свідчить про їх недостатню конкурентоспроможність, особливо на внутрішньому ринку.

Міжнародні пасажирські перевезення є більш привабливими для вітчизняних авіаперевізників, рівень пасажирського завантаження більше порівняно з внутрішніми авіарейсами, у 2021 році він перевищив 75%, проте частка регулярних перевезень є низькою (30%), тоді як по внутрішнім авіарейсам вона перевищує 98%. Щодо міжнародних авіарейсів на нерегулярні перевезення приходить 99,8% ринку, на регулярні – близько 75% ринку. Характерною особливістю ринку перевезення пасажирів вітчизняними авіакомпаніями є його висока концентрація, оскільки 4-5 авіакомпаній контролюють більше 90% ринку.

Систематизовано чинники позитивного впливу на ділову активність авіакомпаній: підписання Угоди між ЄС та Україною про САП, а також Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ICAO, прийняття Кабінетом Міністрів України у 2021 році Державної програми з безпеки польотів; продовження курсу на лібералізацію авіаційних перевезень шляхом укладання нових і додаткових угоди про авіасполучення з рядом країн; збільшення квот щодо кількості міжнародних авіарейсів для вітчизняних авіаперевізників та зняття існуючих обмежень; забезпечення відповідності української авіації Регламентам ЄС 2017/373 та 2018/1142 в частині вимог до аеронавігаційних провайдерів та підтримання льотної придатності повітряних суден; цифрова трансформація авіаційного транспорту.

Список використаних джерел

1. Звіт про діяльність Державної авіаційної служби України за 2021 рік. https://avia.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/Zvit_2021_DASU.docx

УДК 336.7

Орлов М. С.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня «Доктор філософії»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Національний авіаційний університет

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Анотація. Визначено сутність стрес-тестування банківських установ, надано характеристику його основних етапів, рекомендації і принципи щодо їх проведення. Показано, що методичні засади стрес-тестування спрямовані на забезпечення ефективного використання для оцінки стабільності банківської системи та розвитку стратегій управління ризиками в умовах екстремальних подій.

Ключові слова: методичні засади, стрес-тестування, банківські установи

Стрес-тестування - це метод кількісної оцінки ризику, що використовується для визначення величини неузгодженої позиції, яка ставить банк під ризик. Він дозволяє визначити шокową величину зміни зовнішніх факторів (валютний курс, інфляція, процентна ставка тощо). Поєднання цих величин дозволяє отримати уявлення про суму можливих збитків чи доходів, які може зазнати банк, якщо події розвиватимуться відповідно до закладених припущень.

Стрес-тестування є доцільним і необхідним інструментом у зв'язку з наявними загрозами, з якими стикаються банківські установи під час своєї діяльності. Проведення чіткої ідентифікації ризиків та визначення їх впливу на банківську діяльність є ключовим завданням банківського менеджменту, що дозволяє запобігати значним фінансовим втратам.

Методичні рекомендації щодо стрес-тестування в банках України розроблені для оцінки стабільності банківської системи та окремих банків у випадках виникнення екстремальних подій, що виходять за межі нормального операційного процесу [1]. Їх метою є досягнення базового рівня ефективної та надійної практики стрес-тестування для підвищення рівня стійкості та готовності банківських установ до екстремальних умов та ризиків. Основні етапи стрес-тестування, рекомендації і принципи щодо їх проведення наведено нижче:

1. Визначення цілей і сценаріїв, які враховують різні економічні та фінансові умови: оцінка впливу екстремальних подій на капітал, ліквідність, прибутковість тощо.

2. Визначення ризикованих позицій, змінних та параметрів, які можуть бути піддані стрес-тесту, а також діапазонів їх змін у частині процентних ставок, валютних курсів, рівня безробіття тощо.

3. Моделювання та симуляція різних сценаріїв для оцінки впливу стресових сценаріїв на фінансові показники банку, встановлення величини потенційного ризику для кожної ризикованої позиції.

4. Оцінка впливу стрес-тестів на капітал, ліквідність та інші ключові показники банку для визначення ступеня його здатності витримувати негативних зовнішніх шоків.

5. Звітність про результати стрес-тестування для ефективного управління ризиками банківської установи на основі усунення слабких місць та її надання регуляторам.

6. Проведення внутрішніх та зовнішніх аудитів стрес-тестів для перевірки методології та вірогідності результатів.

7. Супровід та актуалізація стрес-тестів відповідності до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

8. Розробка сценаріїв і стратегій відновлення для зменшення можливих негативних наслідків стрес-тестів і забезпечення фінансової стабільності банківських установ.

Аналіз впливу стрес-тестів на різні сфери діяльності банку допомагає виділити ті аспекти, які можуть бути особливо чутливими до негативних змін у фінансових умовах.

Стрес-тестування, як важливий інструмент фінансового нагляду та управління ризиками, дозволяє банкам ефективно аналізувати та управляти своєю діяльністю в умовах невизначеності та змін на фінансових ринках.

Кожна банківська установа має можливість розробити власні процедури проведення стрес-тестування. У процесі його індивідуалізації можуть впроваджуватися власні моделі для аналізу впливу різних факторів ризику на фінансовий результат.

Таким чином, стрес-тестування є ефективним інструментом для оцінки стійкості фінансових установ в умовах екстремальних сценаріїв. Воно дозволяє банківським установам ідентифікувати та визначити особливо вразливі аспекти діяльності, адекватно оцінити свою рівновагу в умовах негативних змін на фінансових ринках та ефективно управляти ризиками.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України: Постанова Національного банку України від 06.08.2009 № 460. URL: <http://url.li/jkgiv>

УДК 338.2

Радченко О. О.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового рівня)
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Анотація. Визначено роль закладів охорони здоров'я у соціально-економічному розвитку України. Формалізовано підходи до їх торговельно-економічного забезпечення та менеджменту.

Ключові слова: менеджмент, заклади охорони здоров'я, торговельно-економічне забезпечення

Система охорони здоров'я має стратегічний характер для кожної держави. Її значущість для України підсилює війна з РФ, коли зростає попит на медичні послуги з боку цивільного населення та військовослужбовців, виникає потреба у розвитку військової тактичної медицини, протезування кінцівок, що потребує удосконалення управління торговельно-економічним забезпеченням системи охорони здоров'я. В умовах глобалізації відбувається інтернаціоналізація торгівлі медичними послугами та товарами, необхідними для їх надання, зокрема фармацевтичними препаратами, ортопедією, діагностичним обладнанням тощо. Процеси управління торговельно-економічним забезпеченням системи охорони здоров'я унормовані як на державному, так і на наднаціональному рівні, зокрема у Генеральній угоді про торгівлю послугами, Угоді про застосування санітарних та фітосанітарних заходів, технічних бар'єрів у торгівлі та торговельних аспектів прав інтелектуальної власності. Лібералізація режиму зовнішньої торгівлі та зміна міжнародних правил позитивно впливає на здоров'я населення через забезпечення доступності сучасних технологій, новітніх діагностичних приладів, лікарських засобів, зниження цін на медичне обладнання і товари медико-санітарного призначення (лікарські засоби та препарати крові) через усунення торговельних бар'єрів тощо.

Різноманіття систем охорони здоров'я у світі визначається особливостями принципів їх функціонування та фінансування при регулюючій ролі держави як основного органу контролю та гарантування обсягу та якості медичних послуг, що встановлює стандарти надання медичної допомоги, регламентує кваліфікаційні вимоги до медичного персоналу тощо. Джерела фінансування закладів охорони здоров'я відрізняються залежно від їх належності до державного, комунального, приватного секторів економіки.

Розширення торгівлі послугами закладів охорони здоров'я потребує від органів державного управління оцінки ризиків, пов'язаних із здоров'ям населення, швидкої реакції на них, впровадження здоров'язбережувачих компетентностей тощо. Економічна глобалізація у сфері охорони здоров'я передбачає [1]: виникнення міжнародних організацій - регуляторів та їх

взаємодія; уніфікація типів існуючих систем; транскордонне постачання медичних послуг; міжнародна міграція медичного персоналу; інтернаціоналізація медичної освіти; зростання витрат на подолання глобальних епідемій; медичний туризм, комерційна присутність закладів охорони здоров'я і фізична присутність медичного персоналу за кордоном.

Оскільки країни світу мають велику різницю в рівнях фінансово-економічного, інноваційного, технологічного та інформаційного розвитку, стає важливим узгодження підходів до системи охорони здоров'я. Нерівність в якості та доступності медичних послуг може впливати на еволюцію світового господарства. Тому необхідно вирішити проблему різниці в підходах до систем охорони здоров'я між державами в контексті глобального торговельного співтовариства. Уніфікація зазначених підходів може стати запорукою ефективного управління системами охорони здоров'я і визначеності щодо витрат на неї.

Впровадження національної стратегії першочергової цінності життя є логічним та важливим кроком для забезпечення гармонізації та інтеграції ринків здоров'я. Зосередження на цінності життя як пріоритету може послужити основою для розробки єдиної стратегії, яка враховує різноманітність країн і сприяє гармонізації систем охорони здоров'я. Підкреслення важливості профілактичних заходів та раннього виявлення проблем зі станом здоров'я може допомогти зменшити витрати з бюджету країн на лікування та реабілітацію.

Форми і методи менеджменту торговельно-економічного забезпечення закладів охорони здоров'я залежать від їх організаційно-правової форми, видів економічної діяльності тощо.

Список використаних джерел

1. Іринчина І. Б. Глобальна торговельна інтеграція на ринку здоров'я за сприянням комунікативної платформи ISPOR. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління.* 2018. Т. 29(68), № 3. С. 1-4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_3_3

УДК 336

Райчева Л. І.

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет (м. Одеса)

МОДЕРНІЗАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТРУБОПРОВІДНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Анотація. Обґрунтовано напрямки зростання економічного потенціалу трубопроводного транспорту: співпраця НАК «Нафтогаз Україна» з міжнародними фінансовими організаціями в рамках реалізації інвестиційних проектів; подальше впровадження міжнародних стандартів ISO; модернізація операційних об'єктів основних засобів на принципах екологічності, енергоефективності та енергозбереження.

Ключові слова: модернізаційні, стратегії, розвиток, трубопровідний транспорт, Україна

Трубопровідний транспорт України є стратегічним видом економічної діяльності, який забезпечує національну безпеку. Його діяльність знаходиться під суттєвим впливом геополітичної обстановки. Протягом тривалого часу, як за часи Радянського Союзу, так і в умовах незалежної України, наша країна здійснювала транзит газу з росії до Європи, нашою територією проходило близько 80 % загального обсягу експорту російського газу. Ситуація почала докорінно змінюватися у 2014 році, коли росія анексувала Крим, здійснила військове вторгнення в окремі райони Донецької і Луганської областей. Обсяг імпорту газу і нафти із росії до України значно скоротилися, альтернативою стали механізми реекспорту і будівництво нових магістральних трубопроводів в обхід України.

У структурі вантажообороту за видами транспорту трубопровідний займає друге місце після залізничного, його особливістю є транспортування вантажів на значно більші відстані порівняно з іншими видами транспорту [1]. Динаміка капітальних інвестицій за трубопровідним транспортом є сприятливою. Протягом 2016-2021 років їх обсяг суттєво збільшився (на 69,4%) і описується параболою з гілками догори. Показано, що діяльність трубопроводного транспорту носить чітко виражений експорто-орієнтований характер. Експорт переважає імпорт у тридцять і більше разів.

Суб'єктами діяльності у сфері трубопроводного транспорту є дочірні структури НАК «Нафтогаз України»: АТ «Укртрансгаз», АТ «Укртранснафта», ТОВ «Оператор ГТС України», які виконують функції транспортування природного газу та нафти трубопроводами як всередині України, так і ззовні; зберігання природного газу та нафти тощо. Проаналізовано майновий, інноваційно-інвестиційний потенціал зазначених структур та технічний стан основних засобів. Показано, що найбільшу вартість майна має ТОВ «Оператор ГТС України», у АТ «Укртрансгаз» і АТ

«Укртранснафта» - вона менше у 1,4 та 11,1 разів відповідно. Схожими характеристиками майна цих трьох підприємств є: високий рівень зносу нематеріальних активів (окрім ТОВ «Оператор ГТС України»), їх низька питома вага у структурі майна; превалювання у складі і структурі активів основних засобів; низький рівень зносу профільних активів. Тенденціями фінансових результатів і рентабельності активів: АТ «Укртрансгаз» - зростання від'ємних показників, АТ «Укртранснафта» - збільшення додатних, ТОВ «Оператор ГТС України» - скорочення додатних показників.

Проведено аналіз показників функціонування ПСГ протягом 2010-2020 років. Показано, що максимальний рівень наповнення та закачування газу збільшилося, а динаміка зазначеного показника достовірно описується поліномом з гілками догори. Натомість відбір газу з ПСГ України скоротився і достовірно описується убуючою експоненціальною функцією.

Напрямами зростання економічного потенціалу трубопровідного транспорту є: співпраця НАК «Нафтогаз Україна» з міжнародними фінансовими організаціями в рамках реалізації інвестиційних проектів реконструкції, капітального ремонту та технічного переоснащення магістральних трубопроводів з метою підвищення надійності, прозорості, ефективності та комерційної привабливості діючих транспортних маршрутів, зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, мінімізацію ризиків поставок природного газу європейським споживачам територією України; подальше впровадження міжнародних стандартів ISO: менеджменту якості; екологічного менеджменту; менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці; енергетичного менеджменту; модернізація операційних об'єктів основних засобів на принципах розвитку зеленої енергетики, зелених технологій, забезпечення екологічності, використання альтернативних джерел енергії; впровадження заходів з енергоефективності та енергозбереження.

Список використаних джерел

1. Транспорт України – 2021. Статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2022. URL: ukrstat.gov.ua

УДК 336

Шнипко О. В.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня «Доктор філософії»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Національний авіаційний університет

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ

Анотація. Надано визначення надзвичайних подій та їх впливу на банківську діяльність. Визначено принципи здійснення банківської діяльності: загальні та специфічні, притаманні надзвичайним подіям.

Ключові слова: принципи, банківська діяльність, надзвичайні події

Банківська діяльність має здійснюватися на основі загальних норм поведінки та принципів права і моралі як у звичайних умовах, так і в умовах надзвичайних подій. Останні є операціями або подіями, які не планується банківською установою, не є періодичними, не є частиною щоденної або регулярної діяльності, відрізняються від звичайних операцій, але можуть мати суттєвий вплив на здійснення банківської діяльності. Надзвичайні події є непередбачуваними і можуть виникати внаслідок різних чинників, таких як природні катастрофи, соціальні і економічні кризи, технічні аварії, політичні турбулентності, військовий стан тощо.

Надзвичайні події вимагатимуть від банківської установи вжиття негайних заходів для забезпечення безпеки, відновлення нормальної діяльності та мінімізації можливих втрат. Управління ризиками та планування заходів у випадку надзвичайних ситуацій є важливою частиною стратегічного управління банківської установи.

Ключовими загальними принципами здійснення банківської діяльності є:

- дотримання норм поведінки в частині етичних стандартів та відповідальності у банківській сфері;
- виконання відповідних нормативно-правових актів, які регулюють банківську діяльність;
- моральність здійснення банківської діяльності, яка забезпечує юридичну і етичну стійкість банківської системи;
- правова свідомість суб'єктів банківських правовідносин, яка свідчить про потребу у високому рівні освіти та відповідальності перед законом банківських працівників.

Ключовими специфічними принципами здійснення банківської діяльності в умовах надзвичайних подій є:

- законність - визначає рамки банківської діяльності і забезпечує довіру клієнтів та стабільність системи;

- економічна самостійність і відповідальність банківських установ за свою діяльність, здатність ефективно розпоряджатися власними та залученими ресурсами;

- незалежність від державних та місцевих органів влади, забезпечення свободи в управлінні банківськими установами та уникнення неправомірного зовнішнього впливу на їх діяльність;

- розмежування відповідальності між державою та банківськими установами для ефективного управління ризиками;

- легальність та надійність банківських операцій і послуг відповідно до отриманих ліцензій та дозволів;

- дотримання економічних нормативів, встановлених НБУ і спрямованих на підтримку стабільності та інтересів клієнтів;

- збереження довіри клієнтів до стабільного функціонування банківської системи.

Визначені принципи стосуються етичних та правових стандартів функціонування банківської системи в надзвичайних умовах, що сприяє її стійкості, надійності, ефективності.

Список використаних джерел

1. Прокопенко, Н., Мирончук, В., & Шепель, І. (2022). Принципи функціонування банківської системи в умовах війни. *Економіка та суспільство*, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33>

УДК 339.7

Чердніченко С. В.,

кандидат економічних наук,
здобувач наукового ступеня доктора економічних наук
Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІК РОЗВИНУТИХ КРАЇН СВІТУ

Анотація. Узагальнено сучасні тренди функціонування економік розвинутих країн світу в частині нових можливостей і значних викликів. Запропоновано концептуальні засади їх розвитку.

Ключові слова: концептуальні засади, функціонування, економіка, розвинуті країни, світ

Сучасні тренди функціонування економік розвинутих країн світу є, з одного боку, глобальними, з іншого, суперечливими і неоднозначними. В основі розвитку провідних національних економік лежать інформаційні та постіндустріальні відносини, які приносять не лише нові можливості, але й значні виклики. Основними з них є:

- соціально-економічна нерівність, зростання соціальної напруженості та конфліктів, оскільки технологічний прогрес призводить до зростання розриву між багатими та бідними, як на рівні окремих країн, так і в глобальному масштабі;

- виклики ринку праці через скорочення робочих місць у традиційних галузях економіки внаслідок автоматизації і діджиталізації, що вимагає адаптації робочої сили до нових умов і перенавчання;

- зростання геополітичної напруженості у міждержавних відносинах, виникнення військових конфліктів через те, що нові технології стають інструментом влади та впливу, що загострює конкуренцію між країнами;

- збільшення загроз для національної безпеки через ведення інформаційних війн, зростання залежності від інформаційних технологій та вразливості до кібератак і маніпуляцій інформацією;

- збільшення екологічних викликів через інтенсивне використання технологій, відмінних від зелених;

- процеси урбанізації, які виявляються через швидке зростання міст і мегаполісів, вимагають нових рішень у сфері інфраструктури, транспорту та житлового будівництва;

- демографічні зміни, пов'язані зі старінням населення в багатьох розвинених країнах і зростанням молодого населення в країнах, що розвиваються, суттєво впливають на ринок праці та економічний розвиток.

Сильними сторонами концептуальних засад функціонування економік розвинутих країн світу є:

- ринковий характер на основі вільного ринку, де ціни встановлюються через попит і пропозицію, а конкуренція стимулює ефективність та інновації;

- пріоритет приватної власності, захист прав власності, стимулювання приватних інвестицій, які є ключовими елементами економічної системи;
- балансування між регулюванням і дерегулюванням, виходячи з того, що державне регулювання спрямоване на захист споживачів, довкілля та забезпечення стабільності фінансових ринків, але при цьому обмежується надмірне втручання в бізнес;
- набуття державою соціального статусу через важливість через важливість соціальних програм та програм соціального захисту, що забезпечують мінімальні стандарти життя, охорону здоров'я, освіти та соціальне забезпечення;
- постійний розвиток нових технологій та інновацій як ключових факторів зростання продуктивності та конкурентоспроможності;
- пріоритетність підтримки макроекономічної стабільності, сталого економічного зростання, контролю за інфляцією та управлінням державного боргу;
- активізація процесів глобалізації, інтеграції країн у світову економіку, зростання обсягів міжнародної торгівлі та інвестицій;
- розвиток інформаційних технологій та автоматизація виробничих процесів, які значно змінюють економіку, підвищують ефективність, сприяють зниженню витрат та створенню нових бізнес-моделей;
- перехід до зеленої енергетики, відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності, що знижує негативний вплив на навколишнє середовище та забезпечує сталий розвиток;
- використання новітніх технологій, таких як Інтернет речей (IoT), штучний інтелект (AI) та великі дані (Big Data), трансформуює виробництво та створює нові можливості для бізнесу.

Виділені мегатренди надають людству нові можливості для поліпшення якості життя, сприяють економічному зростанню та прогресу цивілізації в цілому. Запропоновані концептуальні засади створюють умови для стійкого економічного розвитку та високого рівня життя в розвинутих країнах.

Список використаних джерел

1. Дейнека Т. А., Дивнич О. Д., Чернова О. В., Загребельна І. Л., Волкова Н. В. Сучасні глобальні тенденції економіки. Бізнес-Інформ. 2022. №12. С. 37 – 44.

УДК 336

Ясківець О. М.,
комерційний директор
ТОВ «Санрайс Логистикс»
(м. Полтава)

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Обґрунтовано необхідність впровадження економічних інструментів зниження ризиків діяльності торговельних підприємств. Проведено їх формалізацію, визначено ефекти дії.

Ключові слова: економічні інструменти, ризики, діяльність, торговельні підприємства

У сучасних умовах воєнного стану і невизначеності середовища суб'єктів господарювання питання захисту торговельних підприємств від ризиків стає особливо актуальним. У якості економічних інструментів зниження ризиків діяльності торговельних підприємств пропонуються такі:

- визначення пріоритетів управління ризиками шляхом ідентифікації найбільш критичних аспектів діяльності підприємства (комерційна діяльність, ланцюги постачання, фінансові показники, ділова репутація та активність тощо);

- аналіз потенційних ризиків, з якими може стикнутися торговельне підприємство з урахуванням специфіки галузі (зміна споживчого попиту, зменшення пропозиції товарів, інфляція і зростання споживчих цін);

- розробка стратегій, ефективних засобів та методи захисту від виявлених ризиків на основі страхування, диверсифікації, створення резервних фондів, розробка планів на випадок надзвичайних ситуацій тощо;

- інвестування в інноваційні логістичні та торговельні технології шляхом автоматизації процесів, використання аналітичних інструментів для прогнозування та моніторингу ризиків;

- постійне навчання та підвищення кваліфікації торговельного персоналу для підвищення лояльності покупців;

- регулярний моніторинг стану підприємства та товарного ринку для своєчасного виявлення нових ризиків та коригування стратегій захисту.

Ефективне управління ризиками допоможе мінімізувати негативні наслідки для торговельних підприємств і забезпечити їх стійкість в умовах нестабільності і воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Шимко О. В. Інтеграція ризик-менеджменту в систему управління якістю торговельного підприємства. Бізнес Інформ. 2023. № 1. С. 191-196.

УДК 336

Чобітько В. І.

фізична особа-підприємець (м. Кременчук)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Анотація. Визначено роль інституціоналізму для обґрунтування перспектив розвитку фондового ринку. Показано, що інституціональна теорія враховує поведінкові чинники, які дозволяють краще зрозуміти нестабільність фондових ринків та розробити заходи з нівелювання їх негативного впливу. Доведено, що стабілізації розвитку фондового ринку України сприятиме удосконалення механізмів діяльності регуляторних органів, правових рамок, стабілізація політичних інститутів.

Ключові слова: фондовий ринок, теорія, інституціоналізм, перспективи, розвиток

Умови реальної економіки та ринку цінних паперів демонструють недосконалість класичної та неокласичної економічної теорії. Вони забезпечили глибоке розуміння фундаментальних економічних законів, але не враховують складність сучасної глобальної економічної системи. Непередбачуваність фондових ринків, зростання впливу поведінкових факторів, культурних особливостей та різноманітних інститутів не завжди вписуються в рамки традиційних теоретичних моделей.

Інституціональна економічна теорія виступає як відповідь на виклики розвитку фондового ринку, оскільки враховує важливість інститутів - формальних та неформальних правил, норм і звичаїв, які формують поведінку економічних агентів – покупців, продавців цінних паперів, фінансових посередників. Інституціональна теорія розглядає фондовий ринок як частину більш широкої соціально-економічної системи, де поведінкові, політичні та соціальні чинники мають велике значення.

Інституціональна теорія відіграє важливу роль у розвитку фондового ринку, оскільки дозволяє подолати обмеження класичної та неокласичної економіки. По-перше, вона враховує поведінкові аспекти на ринку цінних паперів, учасники якого керуються не лише раціональними міркуваннями, але і емоціями, соціальними впливами та психологічними факторами. По-друге, інституціоналізм ґрунтується на постулаті залежності економічних результатів суб'єктів фондового ринку від його інституційної структури. По-третє, культурні та ментальні відмінності кожної країни створюють унікальні економічні та соціальні умови, які не завжди піддаються аналізу через універсальні закони класичної економіки. Інституціональний підхід дозволяє враховувати ці відмінності, розглядаючи економіку через призму соціальних норм і цінностей. По-четверте, у протилежність фіксованим моделям неокласичної теорії, інституціоналізм є більш гнучким у розумінні економічної реальності, оскільки адаптує підходи до умов конкретного

суспільства, ринку або часу.

Інституціональна економіка сприяє більш комплексному аналізу, який дозволяє не лише пояснювати дисфункції ринку цінних паперів, але і розробляти ефективні економічні та політичні стратегії з урахуванням реальних суспільних та ринкових умов.

Інституціоналізм, як економічна теорія, досліджує як економічні, так і неекономічні аспекти соціально-економічного розвитку. Він розглядає інститути не просто як первинні чи вторинні елементи, але як взаємопов'язані фактори, спільно впливаючи на фондовий ринок. Інституціоналізм являє собою якісно новий напрямок економічної думки, який синтезує досягнення попередніх шкіл економічної теорії в усвідомленні сутності і перспектив розвитку фондового ринку.

Інституціональний підхід поєднує маржинальні принципи економічного аналізу неокласичної школи, засновані на використанні математичного апарату. Також він дозволяє виявляти тенденції розвитку економіки і ринкові кон'юнктурні зміни, досліджувати проблеми соціальної психології суспільства.

Інституціоналізм відіграє важливу роль у формуванні державної макроекономічної політики, оскільки надає економіці інформаційні сигнали, що впливають на такі показники, як рівень безробіття та інфляція. Завдяки інституціональному підходу стає можливим більш глибоке розуміння динаміки економічних процесів та впливу соціальних факторів на національну економіку та розвиток фондового ринку України.

Таким чином, інституціональна теорія враховує поведінкові чинники, які дозволяють краще зрозуміти нестабільність фондових ринків та розробити заходи з нівелювання їх негативного впливу. Стабілізації розвитку фондового ринку України сприятиме удосконалення механізмів діяльності регуляторних органів, правових рамок, стабілізація політичних інститутів.

Список використаних джерел

1. Редзюк Є. Теорії інституціоналізму та їх вплив на формування та регулювання інститутів фондового ринку світу і України. Ринок цінних паперів України. 2015. № 1-2. С. 31-44.

УДК 367.01

Косова Е. В.

добувач наукового ступеня доктора юридичних наук

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Анотація. Визначено роль державного фінансового моніторингу у забезпеченні фінансової безпеки держави, протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Ключові слова: правові засади, регулювання, державний контроль, фінансовий моніторинг

Державний фінансовий моніторинг відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової безпеки держави, протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Визначення Кузьмінської О. Е. [1, с. 35] підкреслює стратегічний підхід до організації цієї діяльності через механізми планування, прогнозування та програмування, що є важливим для забезпечення ефективності моніторингових заходів. Методи державного фінансового моніторингу, згадані у наведених класифікації, дійсно охоплюють широкий спектр інструментів і підходів:

Пряме та непряме економічне регулювання включає економічні важелі впливу, такі як податкові інструменти, контроль за фінансовими потоками та аналіз економічних операцій.

Правове регулювання передбачає розвиток і вдосконалення законодавчої бази, наприклад, ухвалення базового закону «ПВК/ФТ» та гармонізацію нормативно-правових актів відповідно до міжнародних стандартів, передусім стандартів FATF.

Адміністративне регулювання зосереджене на організаційних аспектах, таких як створення спеціалізованих органів, навчання кадрів, забезпечення міжвідомчої співпраці.

Багатокомпонентна система дозволяє ефективно виявляти та попереджати ризики, пов'язані з незаконною діяльністю у фінансовій сфері. Крім того, інтеграція міжнародних стандартів, таких як рекомендації FATF, сприяє зміцненню довіри до української фінансової системи на світовій арені.

Наведені методи враховують їх практичну реалізацію та вплив на ключові показники економічної стабільності країни.

Список використаних джерел:

1. Кузьмінська О. Е. Теоретичні передумови державного регулювання фінансового моніторингу. Наукові праці НДФІ. 2022. Вип. 4. С. 19-40.

УДК 367.01

Попова Л. В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів і кредиту

Чернівецький національний університет імені Юрія Федковича

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Анотація. Ринок страхових послуг в Україні характеризується поступовим відновленням та поступовим зростанням основних показників, що його характеризують. Однією із найважливіших тенденцій розвитку ринку є цифровізація основних бізнес-процесів. Це сприяє не лише вдосконалення існуючих страхових продуктів, а і розробки нових, а також несе за собою не лише переваги, а й загрози.

Ключові слова: ринок страхових послуг, економіка, цифровізація, бізнес-процеси, тенденції

Одним із важливих секторів національної економіки є страховий сектор.

Сьогодні на розвиток ринку страхових послуг впливає досить значна кількість факторів. До них можна віднести: воєнні дії, посилення процесів глобалізації, рівень розвитку національної економіки, споживчі переваги тощо. Для сучасного ринку, важливим фактором є цифровізація, яка дозволяє кардинально змінювати бізнес-процеси, характер діяльності страхових компаній, параметри створення та споживання страхових послуг.

Ринок страхових послуг України у першому півріччі 2023 року показав зростання страхових премій на 20% порівняно з першим півріччям 2022 року. Обсяг страхових премій склав 21,36 млрд. грн. (17,8 млрд. грн. перше півріччя 2022 року). Зростання сукупних виплат за всіма видами страхування становило 19,6% до 7,8 млрд.грн. у першому півріччі 2023 року [1].

Рівень страхових виплат склав 36,6%. Основні сегменти ринку страхування у 2023 році, крім страхування майна юридичних осіб показують зростання премій порівняно з першим півріччям 2022 року. Слід відзначити зростання премій у страхуванні життя та автострахуванні (Зелена картка).

На даний час ринок зростає і розвивається швидше спрогнозованого експертами «стриманого відновлення», що дає підстави оптимістично прогнозувати завершення 2023 року.

Сьогодні одним із найважливіших векторів розвитку ринку є цифровізація, впровадження нових технологічних тенденцій.

Цифровізацію можна розглядати як вагомий важіль, що відкриває більший кількості людей доступ до страхування, дозволяє надавати кращий страховий захист. Що стосується страхових компаній то вона сприяє покращенню якості та ефективності роботи, покращує андеррайтинг та в цілому робить процес оцінки ризиків набагато ефективнішим [2].

Ринок страхових послуг трансформуються за рахунок досягнень штучного інтелекту та автоматизованих систем, що звичайно призводить до виникнення нових можливостей, а також і нових загроз.

Зупинимось на основних технологічних тенденціях на ринку сьогодні.

Широке використання цифрових бізнес-моделей. Одним із прикладів є вбудоване страхування, яке сьогодні впроваджується в країнах Європи для подорожей, автомобілів.

Крім комунікаційних платформ, широко почали використовувати андеррайтингові рішення, що дають можливість збільшувати дані та функції штучного інтелекту, такі як обробка природної мови (NLP) для конкретного страхування. Це сприяє виходу брокерського та агентського бізнесу на новий рівень взаємодії [3].

Один із найбільших технологічних важелів для страховиків зосереджений на NLP. Досягнення в галузі NLP разом із контекстно-залежним мультимодальним штучним інтелектом як головним ключем до подальшого покращення якості обслуговування клієнтів та оцінки ризиків, а також до скорочення часу, необхідне для прийняття ризиків та рішень щодо виплат обґрунтованих претензій [3].

Сьогодні інвестиції та рішення щодо управління ризиками розглядаються як природні засоби боротьби з існуючими загрозами. Важливо зрозуміти, що з появою нових технологій не тільки збільшується попит на нові страхові рішення, а й можуть бути покращені процеси андеррайтингу та управління ризиками за рахунок нових потоків даних (наприклад, дані про здоров'я населення).

За допомогою сучасних технологій страхові компанії визначають перспективні сегменти ринку, а також застосовують нові моделі управління ризиками. Цифрові технології дають можливість компаніям індивідуалізувати взаємодію з клієнтами, запропонувати нові індивідуальні продукти.

Список використаних джерел:

- 1.Страховий ринок України за 1 півріччя 2023. Insurance TOP назвав лідерів. URL: <https://forinsurer.com/news/23/08/25/43011>
2. Цифровізація є джерелом зростання страховиків та ефективності страхової галузі. URL: <https://forinsurer.com/news/23/10/11/43144>
- 3.How will technology impact insurance? 16 new technology trend evolution. URL: <https://beinsure.com/how-will-technology-impact-insurance-trend-evolution/>

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ОБЛІК, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ	4
Clobanu Ghenadie, Ovsyuk Nina, Diana Rudenko ANDRAGOGICS OF ACCOUNTING	4
Акімова Н. С., Янчева Л. М. МЕТОДИ РЕАГУВАННЯ НА РИЗИК І ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ	6
Афанас'єва І.І., Козько А. В. РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	9
Бондаренко О. М., Чупринська К. В. КАЛЬКУЛЯЦІЯ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЇЇ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ	12
Бондаренко О.М., Віннічук А. М. ФОРМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ЇХ СКЛАДАННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК	15
Бондаренко О.М., Гармаш А. В. ВІДПУСКОВІ ВИПЛАТИ: РОЗРАХУНОК, ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ	17
Бондаренко О.М., Громік Д. А. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ	20
Бондаренко О. М., Іванова А. В. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	23
Бондаренко О.М., Козько А. В. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВИЗНАННЯ ДОХОДІВ (ВИТРАТ)	26
Іванова А. В., науковий керівник - Афанас'єва І. І. ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	29
Іонін Є. Є. АНАЛІТИЧНА ПІДТРИМКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ	32
Лизунова О. М., Ворона Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	34
Лизунова О.М., Чичило О.А, НЕОБХІДНІСТЬ ПОДАТКОВОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ	36

Литвиненко В. С., Кривошей О. В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ МАРКЕТИНГОВИХ ВИТРАТ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	38
Нестеренко І. В. ІНСТРУМЕНТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ІНЖИНІРИНГУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	41
Попович О. В., Філімонова С. В. ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В УМОВАХ ТОВ «ТЕХНООПТТОРГ-ТРЕЙД»	44
Ніна Цегельник, Євген Іваненко КОНТРОЛЬ СОБІВАРТОСТІ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ	47
СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА, МАРКЕТИНГ, МЕНЕДЖМЕНТ	50
Безлепкін Г.Є. ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА У ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ	50
Борисенко О. С., Чорна Д. О. СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ КОНТЕНТ- МАРКЕТИНГУ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ	53
Бугріменко Р. М. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	56
Кучмію А. В., Борисенко Д. В. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	59
Марина А. С., Кожемякіна О. М. РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ	62
Матвієвський Д. Р. ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	65
Михайлова О. В., Волосов А. М. КАТЕГОРІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИТРАТ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	67
Мізіна О. В., Сімшаг К. С. ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ТА СУТНОСТІ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ	69
Слободянюк О. В. ГАЛУЗЕВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	72
Фісун Ю. В., Гречка М. Ю. СЕГМЕНТАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО РИНКУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПІДХОДИ	75
Хамініч С. Ю., Бринзело Д. О. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ	77

Шевченко А. В., Власенко Д. Р. МАРКЕТИНГОВА ПОЛІТИКА ЯК УМОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ	80
Шептуха О. М. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕМАРКЕТИНГУ У FACEBOOK	83
Shtyk Yuliia ENVIRONMENTAL-ECONOMIC POLICY OF ENTERPRISES AS A COMPONENT OF ACCOUNTING POLICY	85
СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ	87
Alekseyenko Lyudmyla, Tulai Oksana MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES AS A TOOL OF GLOBAL AND EFFICIENT MANAGEMENT	87
Błażej Prusak, Kozlova Viktoriia, Paska Illia MECHANISMS OF FORMATION OF LOCAL BUDGETS IN UKRAINE AND POLAND: A COMPARATIVE ASSESSMENT	89
Lang Franz Peter, Horbachova Oksana, BORTNICHENKO ANTON ENTERPRISE FINANCES IN THE CORPORATE GOVERNANCE SYSTEM	91
Malte Pehl LL.M., Turova Larysa, Tarasenko Tatiana CREDIT POLICY OF COMMERCIAL BANKS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE	92
Melnychenko Oleksandr, Vladyka Yulia, Striletska Viktoriya ANALYSIS OF TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF LEASING RELATIONS IN UKRAINE	95
Gankova-Ivanova Zwetelina, Rybak Olena, Kozachuk Pavlo FINANCIAL MECHANISMS OF IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN BANKS	96
Антоненко В. М., Стеніна В. С. ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ІНФРАСТРУКТУРНОМУ РІВНІ	98
Владика Ю. П., Приступко А. О. ІННОВАЦІЇ В БАНКІНГУ	101
Волковський М. А., науковий керівник - Катранжи Л. Л. КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ЗА 2018-2022 РІК	103
Пеценко М. В., науковий керівник - Гаврилко Т. О. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ	106

Герасименко Я. О., науковий керівник - Гаврилко Тетяна Олександрівна СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ	109
Горбачова О. М., Борозенець К. Є. АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ	111
Горбачова О. М., Кавуньов О. О. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ	114
Горбачова О. М., Тищук Д. В. СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	118
Горбачова О. М., Ткаченко Ю. Ю. РОЛЬ СТРАХУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	121
Євтушенко М. В., Терещенко Б. Д., Різник А. С. Механізми банківського обслуговування суб'єктів малого підприємництва	124
Жам О. Ю., Полюхович С. С. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ДЕСТРУКТИВНИХ ФАКТОРІВ	126
Жилякова О. В., Гусейнова Лейла Хакім кизи АКТУАЛІТЕТИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	128
Косова Т. Д., Стременовський Б. А., Єгоров С. О. ФІНАНСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ	130
Левковська Т.А., Горбачова Д.О. ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	132
Рибак О. М., Міненко І. Д. ОПТИМАЛЬНЕ ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ, ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	135
Турова Л. Л., Петрова А. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ І ІНШИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ	138
Ярошевська О. В., Воліченко В. В., Оладько В. А. МЕХАНІЗМИ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ СТРАТЕГІЙ	141
Горбач Є. А. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ АЕРОПОРТІВ	143
Дубчак М. А. Дудко Д. В. ІНСТРУМЕНТИ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	144

Дякун А. М. КАПІТАЛІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА НА ФОНДОВОМУ РИНКУ: ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ	146
Керпатенко Ю. В. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	148
Курганський А. С. Куцев О. О. ФІНАНСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ КРЕДИТНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ КЛІЄНТІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	150
Михальченко О. А. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПАСАЖИРСЬКИХ АВІАКОМПАНІЙ УКРАЇНИ	152
Орлов М. С. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ СТРЕС- ТЕСТУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	154
Радченко О. О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	156
Райчева Л. І. МОДЕРНІЗАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТРУБОПРОВІДНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ	158
Шнипко О. В. ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ	160
Чередніченко С. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІК РОЗВИНУТИХ КРАЇН СВІТУ	162
Ясківець О. М., ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	164
Чобітько В. І. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ	165
Косова Е. В. Правові засади регулювання державного контролю у сфері фінансового моніторингу України	167
Попова Л. В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	168